

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR. A SZERKESZTŐSÉG.

Kiadja:

Égész évre 28 k. (14), 1/2 évre 14 k. (7), 1/4 évre 7 k. (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapeston 8, vidéken 10 fillér.

Felelet.

Budapest, december 10.

(v.) Ezen a mai napon furcsa dolog esett rajtam: én is obstruáltam. Fel sem voltam iratkozva, nem is szólaltam fel — mégis obstruáltam. Megobstruáltatott egy jó cimborám és publicista-társam, Endrey Gyula, a közjogi ellenzéknek egyik lendületes bajvivója. Ezt az ördögös dolgot úgy cselekedte meg, hogy noha ő beszélt, mégis én beszéltem; s noha a parlament e vitájában nem vettem részt, mégis én velem polemizáltatott. Felolvasta ugyanis egy vezércikkemet, melyben néhány nappal ezelőtt az obstrukciót tettem szóvá. Aztán rendre szedegette szét minden szálát az én okoskodásomnak. Nyilván azt gondolta: vagy felszólalok s akkor egy kormánypárti ember is segít nyújtani a vitát, vagy pedig elhallgatok s akkor neki marad igazza. Hát én ezt a harmadik utat választom. Felelek, — de itt, e lap hasábjain, ahol ezt tehetem az ország drága idejének fecserlése nélkül.

Hát mit is mondtam én abban a cikkben? Mondtam azt, hogy az obstrukció játéka ma még baj nélkül üzheti az ellenzék, mert ezideig a közvéleménynek nem volt oka megmozdulnia. Ám az exlex küszöbén majd szemközt találunk magukkal az urak valamit, amin könnyen tutehetik magukat, valameddig tiltakozásával elébük nem toppan, de ami torkukra forrasztja majd a szót, mihelyt felvonul a politikai porondra s feléjük döngi félelmetes quos-egoját. Ez a valami: a *közvélemény*. Az a közvélemény, amely ha helyeselte és támogatta a parlamentari kisebbségnek egy jogtípró rendszer ellen intézett forradalmát, ezzel nem adott minden ellenzéknek ugyanilyesmire meghatalmazást minden kormányval szemben. Hiszen maga Endrey Gyula is elismerte ma, hogy a mostani kormányzat puri-

fikálta a közéletet az összeférhetlenségi törvénnyel és a kuriai bíraskodással, hogy a nemzet közszabadságait nem csonkítja s hogy a közigazgatás önkényével szemben pártkülönbség nélkül mindenkinek igazságot szolgáltat. Amely kormány egy kérélettel ellenzéki férfitől ilyen erkölcsi bizonyítványt kap az ország színe előtt, azzal szemben a parlamenti forradalom fegyvereit nem lehet és nem szabad igénybe venni. És hogy a mostani kormányzat szelleme teljesen elűt attól, amey ellen az obstrukciót siker koronázhatta, ezt a tetemes különbséget Endrey Gyulának ma még figyelmen kívül hagyhatják, de létszen idő nemsokára, amikor a közvélemény kényszerít hatalommal fogja őket e különbség észrevezésére — és *honarálására* szorítani.

Az új választásokkal pedig én nem fenyegetőztem. A feloszlátás a király felségjoga. S hogy mikor vegye igénybe a fejedelem e jogot, azt az ő alkotmányos tanácsadói döntik el, nem pedig olyan szerény ujságíró-emberek, mint mi ketten: Endrey Gyula meg én. Én tehát nem fenyegethetek senkit olyasmivel, ami a mások jogkörébe esik s a mások akaratától függ. Ez — gondolom — elég világos. De épp oly világos, hogy az obstrukciónak, ha belekergeti az országot a törvényen kívüli állapotba, egyéb vége nem lehet. Az a törvény, amely megszabja az országgyűlés feloszlatásának feltételeit, megszorító rendelkezéseinek élet a *végrehajtó hatalom* ellen fordítja; vagyis ha nem engedi meg, hogy a feloszlátás bármikor történhessen, hát ezt egyedül azért teszi, mert a *törvényhozás költségvetési jogát nem akarja a hatalom önkényének kiszolgáltatni*. Ám ha a kisebbség, vagy még szabatosabban mondva: a kisebbségnek is csupán egyik része obstrukcióba fog s így elalja az útját a törvényhozást megillető költségvetési jog gyakorlásának, hát akkor az a tiltó akadály, amelyet a törvény a *végrehajtó*

hatalommal szemben statuált, *nem válthatik palládiumává a kisebbség egy része által gyakorolt parlamenti visszaélésnek*. A törvény nem azért korlátozza a feloszlátásra vonatkozó fellejogot, hogy az ellenzék, vagy annak egyik része szabadon garázdálkodhassék az alkotmány folytonosságának rovására is, hanem egyedül azért, hogy a végrehajtó hatalom a törvényhozás költségvetésének kijátszása útján ne nullifikálhassa a parlament leglényegesebb jogát. Hiszen valami Ariadne-fonálnak csak kell léteznie, mely az obstrukció tömelegéből kivezet. Ilyen fonál híjjával bármely harminc főnyi ellenzéki töredék mindenkor urává tehetné magát az állam összes főhatalmainak, nem kellene egyebet tennie, csak obstruálnia, — beszéddel, amig győzi, azután meg névszerinti szavazásokkal, — mindaddig, amig a naptár vaskészere az exlexet meg nem hozza. Mihelyt ez megvan, az obstruáló töredék kezében martalékká süllyedne a törvényhozás egész gépezete, mert költségvetés nincs, indemity sincs, ergo feloszlátásnak sem szabad lennie. No, így hiába okoskodtok, Endrey Gyula barátom. A népképviseleti rendszer alapvető elvének aculütése volna az ilyen állapot. Hiszen ez a rendszer a *többséget* tekintti a nemzeti akarat legitím kifejezésének és szervezőnek, holott a ti közjogi felfogástok a *kisebbséget* tenné meg a törvényhozási akarat kényurává. Ez pedig a feje tetejére állítaná a parlamentarizmust. S ha az igazi parlamentarizmus a népszabadság érdekében még a *többség jogait is korlátoz közé fogja*, vajjon elképzelhető-e, hogy ugyanezen népképviseleti rendszer keretében csupán a *kisebbség jogai legyenek korlátozottak*? Még pedig — jól tessék ide figyelni — *anngyra korlátozottak, hogy velük szemben bénaságra volna kárthatva nem csupán az animus legem ferendi*, mely a többség elidegeníthetetlen joga, hanem az országgyűlés feloszlatására vonatkozó királyi felségjog is. Így áll a bál, tisz-

TÁRCA

Pénz és párbaj.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Irta: Feszli Géza.

Mi az északi és mi a déli sark? Egy óriási sárlapda elképzelt tengelyének az egyik és a másik vége!

A különbség tehát csak arra szorítkozik, hogy emez az egyik végpont és amaz a másik. Lényegesebb különbség a két ellentétes pólus között nincs. Jégvilág ez is, jégvilág az is.

A pénz és a párbaj első látásra éppen oly messze esnek egymástól, mint éjszák és dél. De ez a látás csal! Mert: mi a pénz? Lényegében nem más, mint az emberi hiúság érvényesülésére irányuló törekvésének egyik leghatalmasabb eszköze! És mi a párbaj? Ugyanez.

A szombat helyi pénz- és párbaj-tragédiában a modern embernek univerzális rugója, a hiúság, ezáltal ebben a két megnyilatkozásai formájában játszott döntő szerepet egyazon történetben. Épp oly szembeszökően érvényesült a modern társadalmi epizódban a pénznek, mint a divatnak, már mint a párbajdivatnak a hatalma.

Csak egy valami nem érvényesült benne. Az, ami az őskori vadállapotot a kulturálttól — theóriában — megkülönbözteti. Nem jutott szerephez a méltányosság, az erkölcs, az etikai érzék, az ideális jelleg emberi indulat.

Tessék lerántani az esetről a konvencionális hazugságok palástját, és előttünk áll a maga mez-

telenségében az őserdők vadembereinek mindennapos története. És az elfakult hajdankorból merített legegyszerűbb, és éppen ezért miriádszor megisméltődött történetében: fel fogjuk találni a modern társadalmi epizódnak őseredetét mintáját, modelljét.

Imhol a modell:

... Volt, hol nem volt, volt egyszer egy ősember. Ennek az ősembernek a primitív lelke még alig kívánta meg a hiúság eledelét, de a gyomra annál inkább követelte a laktató táplálékot. Kocsma, vendéglők és egyéb kulturintézmények hiányában a mi ősemberünk a róla elnevezett erdőben ögyelgett. Itt várta, leste a jó szerencsét, mely majd csak megjelen és meghozza neki a mindennapi kenyer helyett az időszakos zsákmányt. A szerencse meg is jelent, megjelent pedig egy arra vetődött sánta vad képében. Ha nem sánta a vad, úgy elmarad a fogás. Így azonban nem maradt el. Az ősember elérte, megfogta, elejtette a vadat. Az övé volt a zsákmány! Neki ítélte azt oda a küzdelem, a végeredmény, az őseredeti jogforrás: az erő! Amde alighogy a lakmározás kezdetét vette, megjelent a látóhatáron a veszedelem. Megjelent a rivális, az ellenfél. Előbuktant egy másik ember, aki a lakmározónál, a préda első gazdájánál sokkal hatalmasabb, mivelhogy sokkal erősebb. És az erős elvette a győzéstől a prédát! — Eddig tart az első felvonás. Nincsen benne semmiféle jogtalanság, semmiféle törvénytelenség. — Hiszen akkor még nem volt se jog, se törvény, se igazság.

A történetnek másodikik meg egyuttal utolsó felvonása egy meredek sziklaesucs körül játszódik le. Az erősebbik ősember e sziklaesucs tövében, aluszka az igazak álmát. Már akkor is szokásban volt kielégítő lakmározás után egyet

szundítani. A zsákmánytól megfosztott győztes embertárs pedig — akinek éhség és bosszuszomj elűzte álmait — megleste az erőt. Leskelődik és biztos távolból figyel. Vigyázva kerül meg a sziklát. A lejtős oldalról kuszaga meg a csuespontot és köveket gyűjt maga köré. Azután onnan gördíti le a békén szunnyadó ellenfélre a halált hozó kődarabokat, bosszuszomjának lövegeit. — Kielégítette bosszuszomját! Megöltte a másikat!... És ez nem volt lovagiatlan eljárás, mert hiszen — akkor még nem volt: *lovagiaság*.

E pallérozatlanság korszakos kis mese, éppen csak a formalitásaiban tér el a két felvonásos, szombat helyi drámatól. A lényeg mindkettőben egy és ugyanaz.

Hogy könnyelműség-e egy költséges fiatal grófnak 30–40 ezer koronájú váltókat zsírni, ezt bírálják el a professzionális tanácsadók. Alkalomadtán hivatkoznak az esetre mint elrettentő példára — ha úgy tetszik. De annyi kétségtelen és bizonyos, hogy a jótállás tényében nincsen se bűn, se vétség, de még csak alacsonyrendű léleklébi vonás sem.

Nem kevésbé bizonyos az is, hogy jótállás következtében a tőnk szélére jutni keserves sors. És ez a keserves sors megadja az erkölcsi jogot a kárvalottak, hogy erkölcsi jogaimra hivatkozzék azzal szemben, aki a költséges fiatal gróf büneinek a bünszerzője, vagyis — a méltóságos adósságinálának még méltóságosabb papája. Ezt az erkölcsi jogot az emberi szív föltétlenül megadja a merev törvényesség esetleges kontra-votumára még csak nem is hederít. Mert az, hogy a szavatolónak legvégül majd talán elkozzák a vagyonát, pusztán és kizárólag a név-alírása fejében, ez, lehet időtlen időig törvény,

telt barátom. S már most mellékes az a kérdés, melyikünk állna meg jobban a sarat az urnákhoz hívott nemzeti akarat színe előtt: az oktanul felidézett parlamenti forradalom glóriás hősei-e, akik komoly időkben robbantották szét a parlament munkaképességét, avagy a nemzeti akarat szerény munkásai, akik felismerték a nemzeti erő egybefoglalására intő jelbeszédét a világválságokkal terhes korszaknak s akiknek hasznos dologtevését a léha agyonbeszélés megakasztotta?

Végül még egyet, de ezt aztán nagyon ajánlom a megszűlésre. Hogy miben sántíká az a ti obstrukciótok, azt nem tudom, de felteszem, hogy komoly dolgot akartok vele elérni. Talán a legkomolyabbat: az önálló vámtérület. Hát a gazdasági különválásnak elvben én is híve vagyok, s épp ezért merem kimondani, hogy isten óvja meg az önálló vámtérület attól, hogy valamely kisebbség parlamenti forradalma utján visszavetse ki. Nem lehetne tartósságra számítania az ilyen uton kicsikart gazdasági függetlenségnek. Mert azok a hatalmak, amelyek a vámközösséget a világról sem akarnák feladni, mindig találnának parlamentünkben harminc vagy ötven emberre, akik hajlandók és képesek volnának megint visszaabstrahálni a vámközösséget. Csakis a többség akarataiból törvénybe iktatott önálló vámtérület nyújthatna szilárd alapot a nemzet anyagi fejlődésének. Parlamenti forradalmak törékeny alapjára tartós intézményeket építeni nem lehet.

Az indemnitás.

Budapest, december 10.

Féltizenegykor elkezdett a villamos csengő esilgelni és esilgelni tizenegyig. Közben Apponyi meg is nyitotta az ülést, fel is függesztette, mert annyian se voltak jelen, hogy a jegyzőkönyvet hitelesíthessék. Mikor végre együtt voltak negyvenen, a másodsor megnyitott ülés kicsiny hallgatósága előtt Vissontai Soma szóba hozta a főkapitány ismert rendeletét, mely a társadalomtudományi társulatban hirdetett munkáselőadások megtartásánál rendőri engedélytől tette függővé. Széll Kálmán miniszterelnök az egész Ház helyeslése közben hangsúlyozta, hogy soha senkit sem üldözött azért, mert az szocialista s a törvényes korlátokon belül senki szabadságát nem korlátozta. Ebből álláspontja világos. Minthogy azonban a konkrét panaszt nem ismeri, az érdemleges választ későbbre helyezte kilatásba.

Aztán folytatódott az indemnitás-vita, mely ma legalább is rokonszenvesebb volt, mint az

előző sivar napokon. Jóravaló bosszú volt mindjárt a Marjay Péteró, ha kissé hosszúra nyult is. Endrey Gyula pedig igazán sok temperamentummal fejtegette a Budapesti Napló vasárnapi vezércikkével szemben, hogy a függetlenségi párt nem fél a téli választásoktól, sőt a kormányának egyenes erkölcsi kötelessége volna a megoldásra váró nagy kérdésekkel szemben a nemzetre appellálni. A függetlenségi párt a gyűjtő beszédet nagy tetszettel honoratla és szívesen hallgatta a mai ülés harmadik és utolsó szónokát, gróf Benyószky Sándort is.

Az ülés végén Babó Mihály interpellált. Látnivaló, hogy a meghosszabított ülésen se történt sok. Amit az ülés végibe toldottak, azt az órák szerencsésen lecsípték az elejéből az ótórás ülés se tartott négy óráig.

A képviselőház ülése december 10-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Lukács László Pócs Sándor, Cseh Ervin.

(A főkapitány rendelete.)

Vissontai Soma: Utal arra, hogy a főkapitány egyesületekhez, társulatokhoz, sőt még az akadémiához is átiratot intéz, amelyben megköveteli, hogy minden egyes felolvasásaik előtt rendőri engedélyt kérjenek. Szólok ebben a gyűlékezési jog megsértését látja s eszadalkozik azon, hogy éppen a Széll kormány alatt történik ilyesmi. Emondja az ügy előzményeit, amelyek szerint a szocialista munkás-felolvasásoknak akartak gátat vetni s később a joggyenlőség névben általánosították azt. A főkapitány a napilapokhoz intézett — többek között a Magyar Nemzetben is megjelent — védekezésében a belügyminiszteri rendeletre hivatkozik, amelyben arról van szó, hogy tudományos felolvasásokra előzetes engedély szükséges. Erre vonatkozólag nyilatkozatot kér.

Széll Kálmán miniszterelnök: Én nem voltam elkészítve e napirend előtti felszólalásra, nem tudtam róla semmit, és így nem vagyok tájékozva annak a rendeletnek tartalmáról, amelyre a t. képviselő úr hivatkozott. Ezért a dolog érdemére most természetesen nem nyilatkozhatom. Utána ögök nézni a dolognak. Ha a t. képviselő úr szíves lett volna engem előre figyelmeztetni, vagy pedig egy interpelláció tárgyává tenni a dolgot, alkalmam lett volna e kérdést aktaszzerűen és érdemileg taglálni itten és a magam álláspontját erre vonatkozólag ismertetni. Általában nekem eszemágyában sem volt abban a rendeletben, hogy tudományos felolvasásokat, szervezett és alapszabályokkal bíró egyleteknek vagy társulatoknak tudományos felolvasásait bármilyen rendőri beavatkozás tárgyává tegyem. Erről szó sem lehet. Talán nem is arról van szó a főkapitányi rendeletben, hanem talán nem szervezett egyesületek körében tartott, csak esetleges, nyilvánosság természetével bíró felolvasásokról van szó. Mondom, csak talán; mert a rendelet előtt nem nincs. Hogy az ilyen felolvasásokat bizonyos rendőri ingerencia tárgyává kell tenni, azt talán a t. képviselő úr is elismeri, mert hiszen lefelés a rendőrség és a közigazgatási hatóság a társadalom törvényes rendjének fenntartásáért ebben

az irányban is. Hiszen az ilyen nyilvános előadások, társulatiadások mindenütt a világon bizonyos rendőri ingerencia alatt állanak, az alkotmányjogok minden megsértése nélkül és anélkül, hogy ezek csak általában érintetnének, ezek mindenütt bizonyos rendőri felügyelet alatt történnek. Ezt tehát a tisztelet képviselő úr elismeri. Másfelől elismeri azt is, — hogy én, most már négy évi kormányzatom alatt soha semmiféle esetben sem a gyűlékezési jognak, sem pedig bármilyenféle ilyen természetű, az emberi jogok gyakorlatából folyó ténykedésnek oly korlátokat nem szabok, amelyek mint alkotmányjogi elvekbe vagy a joggyenlőség elvébe ütközök, csak kérdésekké is tétethetnének; én csak a társadalmi és törvényes rendnek felügyeletét igyekszem minden téren érvényesíteni a fennálló törvények és jogszabályok alapján. (Helyeslés.) Hiszen a t. képviselő úr tudja azt, hogy eszemágyában sincs a munkázt az ő törvényes eljárásának vagy ténykedésének körében, amíg az ő a törvényes rendet nem bántja, csak a legkisebb mértékben is megszorítani vagy üldözni. Tudja a t. képviselő úr nagyon jól, hogy úgy a gyűlékezési jog téren, mint egyéb ilyen kérdésekben igazán a joggyenlőség és a liberális fellegás álláspontján állók és állottam multban is mindig. Tudja az igen tisztelt képviselő úr, hogy én valakit azért, mert szocialista, nem üldöztem soha; sőt tudja azt is, hogy döntvényim vannak, amelyekkel alantas hatóságoknak oly intézkedéseit, hogy, mert valaki szocialista, nem kapott erre vagy arra engedélyt, vagy üldöztek, vagy ki akarták toloncolni, egyszerűen megsemmisítettem, mert azt mondtam, hogy ha szocialista is valaki, amíg az állam, a társadalom törvényes rendjét, respektálja, addig bántani nem szabad. (Helyeslés.) Ez a szellem vezet és vezetett minden ténykedésemben. De felelős vagyok és felelősök közegeim azért is, hogy a törvényes és társadalmi rend veszélye: tetve ne legyen. meg nem engedett és törvénytelen ilyetelnek által. Már most, hogy ennek a főkapitányi rendeletnek mi az igazi tartalma és az helyesen alkalmazható-e vagy nem, erre engedje meg a t. képviselő úr, hogy a választ akkor adjam meg, amikor majd ismerem a rendeletet, mert addig igen természetesen erről in concreto nem nyilatkozhatom. En alkalimilag meg fogom adni a t. képviselő úrnak a felvilágosítást akár itt a Házban, akár magánúton (Egy hang a szélsőbaloldalok: A Házban!) és ha nincsen kielégítve, szóba hozhatja a kérdést ismét a Házban. (Helyeslés.)

(A miniszterelnök előterjesztései.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Van szerencsém a t. képviselőház asztalára letenni a következő előterjesztéseket: A törvényhozás által az 1902. évben engedélyezett évi hitellel szemben az 1902. számadási év harmadik negyedében előfordult és ezen év végén mutatózó eltérésekről. Ez a számadási bizottsághoz volna utasítandó. Azután előterjesztem a gróf Wimpffin Siegried, gróf Wimpffin Simon és báró Trauttenberg Frigyesnek örökös főrendházi tagsági joggal leendő felruházásáról szóló törvényjavaslatot és kérem ezeknek a közigazgatási bizottsághoz való utasítását.

Endrey Gyula: Cifra magyar nevű törvényhozók!

Széll Kálmán miniszterelnök: Száz év óta itt lakunk! Jó magyar emberek azok! Bár csak olyannak tudnánk szerezni sokat! És nincsenek ők rangemelésre proponálva; itt csak az örökös főrendházi tagság jogának adományozásáról van szó, amint a képviselő úrnak meggyőződhetnek a javaslatokból.

Azután van szerencsém a t. Ház asztalára törvényjavaslatot letenni Magyarország és Ausztria között Szepesvármegye és Gácsország szélén, az u. n. Halas-tó területén történt határmegállapítás iránt az

de erkölcsi igazság és igazságosság méltányosság nem lesz soha.

Aki pedig az ilyen kárvalótra — ha mindjárt szabadalmazott kenyérkereset céljából is — a tételes törvény erejével lesújt, vagy más szavakkal: az illetőre ráhúzza a vizespedőt — vajjon mit eszelepszik az? Ugyanazt, amit hajdanában az ősember eszelekedett, aki a tulerő jogomén a gyöngyökből elvette a prédát! Az ősember akciója azért nem lehetett törvénytelen, mert nem volt rá tiltakozó törvény. A modern ügyvéd hasonló akciója pedig azért nem törvénytelen, mert van rá törvény. Ennyiben e két eset homogén. De hasonlatos e két eset egymáshoz abban is, hogy emezt éppen úgy, mint amazt egyformán elítéli a törvényeken és paragrafusokon tulemelkedő szuverén emberi érzés.

... A kárvalótt párbajra kényszerítette a paragrafusok szakértőjét és párbajban megöltél Hasonlít-e ez a drámai részlet az őskorbéli történelmi második feléhez?

Hasonlít!

Az eltérés itt is csak formalitás, míg a lényeg mindakét esetben ugyanaz. Mert igaz ugyan, hogy nem az slvót támadta meg a modern bajvíró. Az áldozat, a párbajbívatnak szuggesztív hatása alatt, látszólag ébren jelent meg a pisztolyversenyen. Megjelent, hogy eleven órábólál szolgáljon egy biztoskező vadászknak. Ha hipnotikus álomba ringatta is a lelkét a családjától való néma bucsuzás gondolata, azért mégis nyitott szemmel lépett a porondra. Nyitott szemmel, dobogó szívvel és reszkető kézzel.

Ha az alvó ősember véletlenül fölébred a szenderegésből, úgy bizonyára agyonveri a közelében settenkedőt. Es ha a párbaj nyitott szemű áldozatának reszkető kezében, éppen a lóvás pil-

lanatában az ellenfél felé billen a pisztolyosó, úgy a győztes válik áldozattá és az áldozat győztesé. Meg van tehát az életveszély az életirtóra nézve itt is, ott is, egyenlően minimális arányban. Lovagiaság azonban azért nincs e parallel történelmekben, mert az őskorból kizárja azt a forma, az ujkoriból pedig kizárja azt — a lényeg.

A legközönségesebb és a legtermészetesebb bosszúnak munkája volt a szombathelyi párbaj, végrehajtva a lovagiaság formái között, de annak belső tartalma nélkül. Természetes volt, de nem nobilis. Különbösen is a nobilitás a bosszu érzelmét alkotó és jellemző elemekből ki van zárva. E két indulat heterogén. Azért heterogén, mert az egyik természetes, a másik mesterséges.

Az emberi léleknek a bosszu a természetes érzése, a nobilitás nem az. A nobilitás műrezelem, preparált hangulat, a szív kertészeinek üvegázházi növénye, olyan plántája ez az indulatoknak, mely csak mesterséges beavatkozás folytán fogamzik meg és ver gyökeret.

A legszomorubb azonban e korszerű tragédiában az, hogy törvény és társadalom e konkrét eset kialakulásának egész folyamán át valóságos pártfogói voltak a bosszu természetes kitörésének, míg viszont se törvény, se társadalom nem istápolta a gyöngye üvegázházi növényt: a nobilitást. Avagy talán morész ez az állítás?

Okjuk meg.

Volt-e valaha nagyobb értéke és föltétlenebb hatalma a pénznek, mint ma.

Bizonyára nem!

Nem morzsolja-e össze a modern társadalmi szervezet értékeiben, rangjában, jogos igényeiben azt az embert, aki elvesztette lába alól a talajt, a pénzt, a vagyonát — és a tönk szélére jutott? Bizonyára igen!

Másképpen parentálja-e el a társadalom a végzett földesurak néhai vagyonát, ha azt nem az illető maga verte el, hanem egy másik gavalér? — Nem devalválja-e a vagyonvesztés az egyének társadalmi értékét majdnem úgy, mint ahogy a részvény értéke aláhanynatik, ha a fedezetre szánt alapotkét ellopják? Mit vásárolhat magának a vagyonából kifosztott ember az ő erkölcsi jogcimein? Semmit! Még csak kötelet sem. Mikor tagadta meg a társadalom a moesos gazdagságtól a behelgő udvariaságot és mikor hajlongott hódoló tisztelettel a szepőlten szegénység előtt? Sohasem!

Es az ilyen társadalmi érában ne fakadjon ki a vagyonától megfosztott és ezenfelül még a polgári becsületében is megtámadott ember lelkéből a legtermészetesebb érzés: a bosszu? Es ha kitör belőle a bosszuvágy, talán zárt falak között, egy magánjelenetnek eldeklamált monológjában nyerjen kielégítést a tomboló indulat? Ez volna talán természetes? Nem ott rejlik-e a természetesség, hogy az anyagilag tönkretett és erkölcsiileg megtámadott ember, egyre fokozódó szenvedélylyel munkát keres a lelkében viharzó harag furrija számára és arra tör, — amire minden erőteljes indulat törekszik, — hogy ami egyelőre még csak pusztá érzés, az nemsokára valóság legyen, tényekben manifesztált imponáló valóság! A bosszuszomj, melyet a körülmények féken tartanak a léleknek eszelekvésre vágyakozó, túrelmetlen rabja. De ha rós nyílik a börtönajtón, ha a bosszutervek egyikének kedveznek a körülmények, ha ugyanis a fogságra kényszerített érzelem fészadulhat a eszelekvés mezejére, akkor az elmét átvaltózik valósággá, akkor testé válik az ige és véres akcióvá lesz a tajtékozó indulat.

Nos — és mennyiben fékeztek a büntető

1897: II. t.-c. értelmében alakított bíróság által hozott ítélet beokmányozása tárgyában.
Endrey Gyula: Szomorú törvényjavaslat!
Széll Kálmán miniszterelnök: Ezt kérem az igazságügyi bizottsághoz utasítani.
Endrey Gyula: Az autonóm vámtarifát hozza ide! Széll Kálmán miniszterelnök: Majd lesz az ítélet.
Vésszé: A jelentés és a törvényjavaslatok annak idején napirendre tűzettek.

(Az indemnity.)

Marjay Péter: Szeretett volna az új parlament megnyitáskor egy fohászt küldeni az egek urához. De hát sajnos, ez is elmaradt. Most rá lehetne írni a 20 millió palota falára: „Siketnémák intézete”. Mert a tulajdonal sem nem beszélnek, sem nem halgatnak, csak szavaznak. Akik pedig így tesznek, azok ne vádolják az ellenzékét időfeszítéssel. A függetlenségi pártnak kötelessége, hogy megvilágítsa kellőképpen a helyzetet. Mert bizony sulyosak a mai viszonyok. Hosszasan indokolja bizalmatlanságát a kormánnyal szemben. A financia minden baja dúl az országban. Pénst nagy kamatra lehet csak kapni. Ezért nem haladhat előre a birtokpolitika sem. Nem fogadják el az indemnityt. (Zajos helyeslés és szélsőbaloldali.)

Endrey Gyula: Szeretné, ha jelen lenne a miniszterelnök. Megkérdeznék tőle, hogy mit hozott Bécsből. Foglalkozik a miniszterelnöknek a vámszövetség, a vámtarifája s a kereskedelmi szerződések felmondása kérdésében mondott beszédével. Határozott választ vár a miniszterelnöktől arra nézve, hogy egyes, vagy minden szerződésre nézve tartja-e fenn magának a felmondási jogot.
Széll Kálmán: Minden szerződésre.

Endrey Gyula: Szeretné azt is tudni, hogy élni akar-e a miniszterelnök a felmondási jogával.

A miniszterelnöknek kötelessége nyíltan megkérdeznit Németországtól, hogy fel akarja-e mondani a kereskedelmi szerződéseket, vagy nem. Széll Kálmán titokba burkolja terveit, pedig már itt az idő a nyilvánosságra. Foglalkozik Rubinek beszédének azon részével, melyben azt mondja, hogy nincs szükség az obstrukción, mikor olyan élnöke van a parlamentnek, aki a Ház suverénitását meg tudja védeni s olyan miniszterelnöknek, aki a külfölddel szemben az ország gazdasági érdekeit meg tudja óvni. A függetlenségi párt által mélyen tisztelt házelnöknek könnyű megvívni a Ház suverénitását mikor igen előékeny honvédelmi miniszterünk van. (Derültség a szélsőbaloldalon.)

Ansziatőröl való függésünk már politikai dogmává lett. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldali.) Ezt látjuk a miniszterelnök s a jobboldal magatartásából. A függetlenségi párt nem akarja elismerni, meg akarja dönteni ezt a dogmát. Ha a miniszterelnök holnap bejertesznek az autonóm magyar vámtarifát a függetlenségi párt megadja neki az indemnityt. Nem lehet beszélni sem a Ház feloszlásáról. Hogy fogja a miniszterelnök költségvetés és képviselőház nélkül alkotmányosan, törvényesen kormányozni az országot? Nem lehet a szabadelpvűpártnak figyelmen kívül hagyni azt a nagy nemzeti erőt és tököt sem, amelyet Apponyiék vittek be a párta.

Fejtetei ezután, hogy a miniszterelnök nem védte meg mindig az ország suverénitását és gazdasági érdekeit s polemizál Rubinek Gnyulával, aki azt mondta a függetlenségi párttól, hogy annak szereplése nem találkozik a nemzet rokonszenvével. Ugyan ezt állítja a függetlenségi pártól a sajtó is, de szólonak úgy tetszik, hogy a sajtó is téved, mert az az idő már megváltozott, mikor még a miniszterelnök dicsőkedhetett a nemzet rokonszenvével, a mikor mondhatta neki Rubinek Gyula ur is, Vész József ur is: Téged dicsőít a zenith és nadir, a szólvészek bus

törvénykönyvben lerakott dispoziciók a szombat-helyi híres céllövőnek bosszútervét, a vére szomjazást?

Tiltja talán a törvény a párbajt?
Nem igaz! Csak úgy tesz, mintha tiltaná.
Ha van jezsuitaság a törvényparagrafusokban, úgy a párbajról szóló szakasz: egy egész jezsuita klastrom. Ez a szakasz nem hogy büntetné a párbajt, hanem egészen protegálja azt. Protegálja, jutalmazza és rekláméleltaiban kiszolgálja a modern lovagjátékokat. Hogy jutalmat osztogat a fészkelődő húságnak, ezt a legszembetűnőbbben bizonyítja egy konkrét eset. Néhány év előtt két párbajozó levegte az elkövetett párbajosság tekintetében beismerésben volt és a törvényszék mégis fölmentette őket. A bírák nem látták beigazolva a páros viaskodást. A két urfi az államfogház nimbuzára pályázott — ez esetben eredménytelenül.

Mag a törvény a nevétségességig enyhe, a büntetések kiszabása pedig homéri kacajra jogosít. Visszatérünk az öskori históriára.

Annak idején nem volt papír, a kutyabőr pedig szörösen szaladgált az erdőben. Nem volt felirva sehol másutt, csak az események nagy táblájára ez a szó: ököljog.

Manapság kultur- és papirkorszakban élünk és millió meg millió többszörösítésben, okmányban, hitlevélben, cikkelyben és törvényben olvasuk ezt a szót: jogállam.

Ennek ellenére azonban csak úgy törölték le a modern institúciók az események nagy táblájáról azt, ami az öskört jellemzte, hogy a törless dacára még mindig le lehet onnan olvasni az eredeti felirást, azt, hogy: ököljog,

harca és az égi láng villáma — hirdeti nagy kezad alkotását!
A szónok ezután így folytatja: Régen volt ez, t. Ház! Ma már felállíthatjuk azt a kérdést: hol vannak azok az alkotások, amelyek a miniszterelnök ur nagy kezét hirdetik? A civilista felemelése? (Ugy van a szélsőbaloldalon.) A katonai ujonclétázm és a katonai terheknek emelése? Közgazdasági önállóságunknak eltemetése? Hát ezeknél csakugyan látjuk a miniszterelnök ur nagy kezét, de nem azt a nagy kezét, amelynek alkotásai a nemzetet rokonszenvvel, szeretettel, bizalommal töltik el, hanem azt a nagy kezét, amely a nemzetet a közteherviselésben lesújtja a földig, amely a nemzetet képtelenné teszi az ö nemzeti, kulturális és közgazdasági feladatainak a megoldására. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Kezembem van véletlenül a „Budapesti Napló”-nak egy száma. (Halljunk! Halljunk!) Erdemesnek látom ebből idézni, hogy az a hang, amellyel a mi dolgainkat a sajtóban tárgyalják itt a Házban is felhangozzák. Bátor lesznek Vész József t. képviselőtársamnak egyik cikkéből egy tanulmány részleteit előlvasni (olvassa). „Semmi optimizmust magunkban sem érzünk; az a lelketlen időpazarlás, mely a Házban folyik, valóban nem gerjeszt bennünk az ellenzék jobb belátása iránt semmi bizalmat. Amde előszöggedni még sem akarunk. A fordulatot igenis várjuk s merünk hinni benne. Mert számolunk valamivel, amin az obstruált töredék ma még tulcszi magát, de ami érzetneli fogja vele hatalmát a döntés óráiban. Ez az imponerábilis valami: a közvélemény. Mely meg fogja szólaltatni a nemzetnek megbolygatott létösszönét. Majd odadörgi ez az obstruált irakció fölébe a magyar nemzet haragos aggodalmát; s e szótat hallatára felébred az alkotmányos kötelességűk pakozód rendbenök lelkében a felelősség érzete. S mihelyt ez az érzés megmoccan bennük, tisztán abba kell hagyunk végzetés szórakozásukat. Mert hogy a magyar parlamentarizmus épp akkor rogyjon össze, amikor a legszilárdabbul kelene megállania s hogy a nemzeti energiát épp akkor fojtja bele a kisebbség egy obstrukció szóradataiba, amikor az ország gazdasági életének alapjait kell hosszú időre lerakni: ezt a közvélemény nem fogja tűrni s tiltakozásának eső szavára az ellenzék kénytelen lesz szakítani ádatlan tévelygésével.”

Vész József: Ma is meggyőződéses.
Endrey Gyula (tovább olvassa): „S ha tévednének e várakozásukban? Nos, akkor a döntés hatalma egyetlen pi anányi halogatás nélkül vissza fog térni a nemzet kezébe. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Az obstrukció folytatása ellen a parlament feloszlására révén a nemzethez fogja a kormány az ország igazainak és érdekeinek ügyét megfelelően. Ma d eldöntött a választás az urnánál, mi kivan törvényhozásról a nemzet: haszontalan locsogást-e, avagy hasznos dologtevést?”
Uray Imre: Akkor Vészivel nem találkoznak a jövő ciklusban!
Vész József: Az nem lesz baj. Az lenne baj, ha a jövő ciklusban is obstrukcióval találkoznánk.

Endrey Gyula: I. képviselőház! Halljunk! Halljunk! Mi a választást urnánál való fenyegetéstől sem félünk (Egy hang a szélsőbaloldalon: Nem bizony!) és én azt hiszem, barátaim nevében is kijelenthetem (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.): Am lássuk! Allunk előle!
Kubik Béla: Hadd jöjjön!
Endrey Gyula: Csak hogy azt se feledje el Vész József t. képviselőtársam, hogy hiszen ő is volt már olyan állapokban, hogy obstruált.

Vész József: De akkor volt réá komoly ok! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: És most nincsen?)
Endrey Gyula: Hát mi nem is obstruálunk! De mikor ő csakugyan obstruált, akkor ő félt-e attól, hogy becsiztatják a képviselőházat? Nem várt inkább, mint a mennyei mannaét hogy osszassák fel? Am álljunk igazainkkal a nemzet elé s hívjuk fel, hogy legyen tanuságok mellettünk, vagy önk mellett. Az is volna önöknek a kötelessége, hogy felozzassák a képviselőházat, mert amikor ilyen törvényjavaslatokkal jönnek a nemzet elé, amelyekről akkor amikor a választások voltak, szó sem volt (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) amikor a katonai terheknek óriási teleteléséről van szó...
Kubik Béla: A civilista felemeléséről sem volt szó!

Endrey Gyula: Mikor a civilisták akarják a nemzet terhére minden ok nélkül teletelni, mikor a nemzetnek az önálló vánterlethez való jogát akarják elurizni, nolott előbb a választás előtt másképp beszéltek. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)
Vész József: Most is úgy beszélünk!

Endrey Gyula: Tessék felolteni a pártkötelék alól a tagokat, és az önálló vánterlelet még ebben a Házban is többségre fog találni!

Vész József: Nem bocsátják azt most tárgyalás alá! (Élnek felkiáltások a szélsőbaloldalon. Miért nem? Hát hol van az a javaslat?)
Kubik Béla: Hát lássuk azt a törvényjavaslatot!

Vész József: Nem az indemnityról fog oldótni a vámszövetség kérdése!
Kubik Béla: Az autonóm vámtarifája sines be-terjesztve. (Zaj.)

Endrey Gyula: Holnap terjesztse be a miniszterelnök ur az autonóm vámtarifát és azt hiszem, kijelenthetem, hogy barátaimmal együtt út a vitát azonnal abba fogjuk hagyni. (Élnek helyeslés és szélsőbaloldali.) De maradjunk csak ennél a témánál, hogy minket az a veszedelem fenyeget, — amivel ugyan nemcsak Vész József ur, hanem a többi hivatalos és félhivatalos újságok is fenyegetődnek. — hogy a választást urnára fogunk appellálni. Hát igenis, mi emelt fővel és nyugodt lelkiismerettel állunk a polgárok elé, mert mi itt csak a kötelességünknek

teljesítjük. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldali.) De hát a Mikulás hetében vagyunk! Ilyen Mikulásokkal nem tessék ijeszgetni! (Ugy van! Derültség a szélsőbaloldalon.) Nem gyermekek, hanem felnőtt emberek ülnek ebben a parlamentben. Hogyan lehet azzal ijeszgetni, hogy a Házat felozslatják? Hát a miniszterelnök ur képes lesz kötszégvetés és indemnity nélküli törvényenkivüli állapotba helyezni ezt az országot? Hát ő képes volna a törvény világos rendelkezése ellenére a Házat felozslatni, amit mint alkotmányos miniszter nem is tehet? Hát mi semmibe so vesztjük ezt a fenyegetést. (Derültség a szélsőbaloldalon.) Ez legfőbb arra fog minket ösztöndözni, ha az megfélemlítés csak lenni...
Vész József: Szó sincs róla!

Endrey Gyula: ... hogy igyekeznék fogunk megmutatni, hogy mi ettől egyáltalában nem félünk.

Kubik Béla: Vagy odaátra, a tulajdonak szólt talán?

Vész József: A nemzet lelkiismerete szólalt meg benne!

Endrey Gyula: A nemzet lelkiismerete a „Budapesti Napló”-ban és ilyen lapokban most nem talál megnyilatkozásra. S az az érdekes, hogy a fenyegetést már november elején megkezdtek ezek a lapok. Akkor, amikor az indemnity-vita megindult, már akkor megírják, hogy, ha Széll Kálmán november 15-ig indemnityt nem kap, fel fogja ozslatni a Házat, mert ő igenis ura akar maradni az időnek.
Vész József: Azt a „Független Magyarorszag” irta!

Endrey Gyula: Volt ez bécsi lapokban, volt ez budapesti lapokban...
Vész József: A közjógi ellenzék sajtójában!

Endrey Gyula: ... de ha akkor lett volna a t. képviselőtársam lapjában, sokkal több törvényes joggal és sokkal több politikai rationally lehetett volna, mint most, amikor a Ház feloszlásáról még csak beszélni sem lehet! (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ezzel körülbelül végeztem volna is ezzel a témával. (Halljunk! Halljunk! a szélsőbaloldalon.) Egyet akarok még csak a nemzetre való hivatkozás tekintetében elhozni (Halljunk!) Hát, ha a nemzetre hivatkoznak a kormány, majd tapasztalni fogná, hogy más nemzeti közvéleménnyel áll szemben, mint az utolsó választásnál.

Uray Imre: Bizony méss!
Lengyel Zoltán: Még O-Budán is más hangulat van!

Vész József: Lépj fel ellenem! Próbáljuk meg!

Endrey Gyula: Mi volt akkor a közszellem és a közhangulat? Egy miniszterelnök, aki az alkotmányos torgakra addig, elismerem, tartott valamit; aki alkotmányosan törvényesen kormányzott; aki az ország különböző részeiben felhangzott panaszokat orvosolni mindig készen nyilatkozott, aki az országban belül, beelő igazgatás dolgában korrektil jár el: egy ilyen miniszterelnök az összeférhetelenségi törvény és a tiszta választások és a kuriai bíráskodásról szóló törvényeknek palládiuma alatt apellált az ország választóközönségének a bizalmára. És nemcsak ezzel apellált. Ne méltóztatassék Vész József képviselőtársamnak figyelmen kívül hagyni azt a nagy erkölcsi erőt és azt az erkölcsi tökét, amelyet gróf Apponyi Albert t. képviselőtársunk, e Háznak erdemes élnöke vitt a miniszterelnök ur pártjának táborába.
Vész József: Nem felejtjük el!

Endrey Gyula: A mult választás előtt ilyenek voltak a viszonyok. Az a nemzeti párt, amely májdon nem harmadik évtizeden át küzdött azért, hogy ebben az országban a törvények becsületesen megtartassanak, hogy ebben az országban a közigazgatás salakjától megtisztítsassék...
Thaly Kálmán: És a kardbörtört!

Endrey Gyula: ... hogy ebben az országban a parlamenti élet tiszta mederben haladjon, az a nemzeti párt, amelyet e küzdelemben ön és elvárattam is mindenkor önzetlenül és készséggel támogatunk; az a nemzeti párt, mely azelőtt az ország ellenzékéi erőinek nagy részét abszorbeálta, elment Széll Kálmán miniszterelnök zászlaja alá a választás küzdelemben. És mi volt az ország közönségének a fellogása ennek az új képviselőháznak a megalakulásáról mi volt a fellogása a kormány működéséről? A 67-es alapon állóknak, épp úgy mint nekünk, kik ez alap ellen küzdöttünk és küzdeni fogunk, az volt a fellogásunk, hogy a 67-es alap védeimezői közül az ország törvényhozásának termébe, az ország kormányának a gyepelői mellé lime most odaalának azok, akik önzetlenül, tiszta hazaszereletből szógáják a közügyet, akik eddig az ellenzéken voltak, de ott nem érvényesülhettek és most nagy teleteléseik érvényesítésére az idő és alkalom elérkezett, most odaalottak a kormány mellé, hogy megmutassák: miétele eredményeket tudnak elérni a 67-es alapon, megmutatják, hogy azon a 67-es alapon mit lehet becsületesen szándékkal, becsületesen kezekkel megalkotni? És mit lát most a nemzet? Katonai terhek felemelését, civilista felemelését, a nemzeti jogoknak a közgazdasági érdekeknek a feloldozását. Hát menjenek önök a választók elé, menjenek oda, ha oda mernék állani: a nemzet majd itélni fog önök telettel. (Élnek helyeslés és szélsőbaloldali.) A mi tapasztalásunk erről a kormányrendszeréről nagyon szomorú. És a nemzet se merithet sok vizgasztást és bizalmat tapasztalásából, mert a nemzet is egy nagy reménységgel lett szegényebb és egy nagy csalódással lett gazdagabb. Nem szavazom meg a felhatalmazási törvényjavaslatot. (Élnek helyeslés a szélsőbaloldalon. A szónokot többsen üdvözlik.)
Elnök: Az ülést tizenkét percre felüggesztem.

Szűnet után:
Gróf Benyovszky Sándor: Sajnálatlalt látja, hogy miniszter nincs jelen. Addig nem hajlandó beszélni, míg egy miniszter meg nem jelenik. (Felkiáltások jobboldali: Halljunk! Halljunk!)

Elnök: Engedelmet kérek, arra nincs szabály, hogy egy miniszternek jelen kell lennie az ülésen,

A miniszterek sokszor elfoglaltságuk miatt távol kénytelenek maradni az ülésekről s ilyenformán előfordulhatna az is, hogy a Ház hosszabb ideig kénytelen volna megszakitani tárgyalásait. Kérem a képviselő urat, hogy beszédét folytassa.

Gróf Eötvös Sándor sokallja azt az anyagi áldozatot, amelyet Ausztriának adunk. Pedig egy oly állam melynek népe elégedett, nem törkedhetik nagyhatalmi állásra. Különbösen a nagyhatalmi állást nem a gazdasági közönség biztosítja, hanem a két állam anyagi jóléte. Ezt pedig nálunk oszák is az önálló vámtérület alapján lehet elérni. Nem hiszi, hogy ha a miniszterelnök ezeket elmondaná a koronának akkor ne tudnák elérni a gazdasági kilönváltást. Nem fogadják el a törvényjavaslatot. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Uray Imre tekintettel az interpellációra. holnap óhajtaná elmondani beszédét. (Zaj jobboldal. Felkiáltások: Halljuk! Halljuk!)

Elnök: A képviselő urnak joga van ezt a kérdést intézni a Házhoz s azt hiszem, hogy tekintettel az interpellációra, a Ház bele fog egyezni, hogy Uray képviselő ur holnap mondassa el beszédét. E szerint a vitát holnapra halasztom el.

(A csongrádi tanítók.)

Babó Mihály a következő interpellációt terjeszti be: Van-e tudomása a miniszterelnök urnak, mint belügyminiszternek arról, hogy a csongrád megyei aliami elemi néptanítók egy része a tanfelügyelő és a politikai hatóság által jogtalan beolvasásnak, zaklatásnak, sőt némelyükük üldözésnek volt és van kitéve azért, mert ellenérik politikai meggyőződésüket követi; s ha van, elrendelte-e ezen ügyben a vizsgálatot s mily eredményt állapított az meg? Ha nincs tudomása a belügyminiszter urnak, szándékozik-e az ügyben sürgős vizsgálatot eszközölni s a jogosulatlan pressziót, zaklatást és üldözést kész-e megszüntetni s jog-e gondoskodni arról, hogy az állami tanítók politikai meggyőződésük miatt semmi tekintetben ne háborgattassanak; s azok, akik velük szemben a jogtalan eljárást alkalmazták, felelősségre vonassanak?

Széll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! Arról, gondolom, tanuságot tesznek a mult választások alkalmából történt dolgok, tanuságot tehet azoknak lefojása és mindenki aki elfoglaltanul és figyelemmel kísérte azt a magatartást, amelyet én a választásoknál konzekventer követtem. (Általános élénk helyeslés.) de tanuságot tehetnek maguk a t. képviselő urak is, akik ott a földalton ülnek, hogy én semmitől befojásolt, politikai véleményéért való üldözést, vagy pressziógyakorlást sem meg nem hagytam, sem pedig el nem tértem. (Élénk helyeslés.) Ezt mondatom és bizonyíthatom száz és száz esettel. Ezzel tehát engem nem csak ebben a Házban, de még más helyen is, ahol pedig igen szeretnek csak egy általánosságban valódni, senki meg nem valóhat. (Ugy van! Ugy van! jobboldal. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: A régi rendszert valódi imitt-amott!)

Bákosai Viktor: A régi Schwungban benn voltak még sok helyütt!

Széll Kálmán miniszterelnök: Ami a régi Schwungot illeti, erre nézve engedjenek meg egy megjegyzést. (Halljuk! Halljuk!) Önök sokszor hozzák fel, most már azonban gyétrebben hivatkoznak rá, hogy — bár elismerik az én korrekt eljárásomat, fellegasom, kormányzásomat és igazságosságomat arra nézve, ami az én kormányzati, felügyeleti hatáskörömön belül van; — a periferiakon nincsen így. (Halljuk! Halljuk!) Hát kérem a periferiakon is ismerk már ezt a szellemet, ez keresztülhatotta a periferiát is és mondhatnék a képviselő urnaknak igen eklatáns példákat arra, hogy ugyanazokra az emberekre, akik ellen régebben igen sok panas volt ma semmi panasz nincsen, sőt az illetők maguk állítják ki a bizonyítványt, hogy úgy járnak el mindenkiel szemben, ahogy korrekto eljárni kell. (Helyeslés.) En tehát erről is jófállok, mert annak az állásfoglalásnak, amelyet én négy esztendő óta konzekventer követek, megvan a maga preventív hatása. Másfelől azonban ne méltóztassanak odáig menni, hogy én azután minden nem alaposan vádolt embert is kiszorították, mert ilyenek is történhetnek, mivel nem minden igaz, nem minden arany, ami fénylik és nem minden oly betűszerint való, amit az illetők bona fide mondanak és elhisznek, mert nekik is így vagy úgy mondták, sokszor talán nem egészen tiszta és alapos forrásokból. Akinek tisztelt Ház, annyi panaszal volt dolga, mint amennyivel nekem négy esztendő óta van, az a rostálás sokkal jobban megszokta már, mint a t. urak a földalton. Ez természetes is, mert a t. képviselő urak nem gyakorlatok ebben a kérdésben, hisz nem minden panasz alapos és nem minden panaszának van igazsága. (Ugy van! jobboldal.) En tehát kijelentem ezen alkalmából, hogy ez esetben is igenis utána fogok járni a dolgoknak, magának tájékozást, alapos, előzetes információt fogok szerezni, hogy történt-e Csongrádon ilyesvalami. vagy nem? (Élénk helyeslés.) Ha történt, azt el nem fogom tűrni, hanem az illetőkön meg is fogom törölni. Azonban alaposan és szigorúan kell venni a dolgot, mert a mendemondákban nem bízom. Tudom, hogy a t. képviselő ur sem abból indult ki, nem mendemondákból itélt, hanem ő bonafide mondta el, amit neki is mondtak. Ismétlem, utána fogok járni, hogy a tanítók vagy a tanfelügyelők részéről történt-e valami rendellenes? Másfelől azt is méltóztassék figyelembe venni, hogy esetleg azok a tanítók is csinálhattak olyasmit, amit nekik nem lett volna szabad tenniük és hogy talán a tanfelügyelő éppen a helyes körlátok között igyekezett őket megtartani. (Ugy van! jobboldal.)

Endrey Gyula: De a tanfelügyelőnek nincs beleszólasa ebbe!

Széll Kálmán miniszterelnök: Az a kérdés, mibe volt beleszólasa? Olyanba-e, a mihez nincsen joga; no hát, akkor nem is szabad beleszólasnia, leg-

alább büntetlenül nem! Szóval, én ezt a konkrét kérdést is szívesen azzal az előgallandósággal igyekezek kezelni, amelyet minden ilyen kérdésben a képviselő urnaknak a felelősségére követni szoktam. (Élénk helyeslés.) Egyébiránt szeretem volna, ha talán kissé praktikusabb módon járt volna el a t. képviselő ur, ha kissé részletesebb volna és adatokkal illusztrálta volna kéréseit.

Molnár Jenő: Elég adat van Tergina ellen. El kell őt onnan helyezni.

Széll Kálmán miniszterelnök: Konkrét eseteket nem hozott fel, pedig az ilyenek felhozása jó ilyenkor, mert hamarabb lehet az ügyben eljárni. De mindezek dacára, bár konkrét adatok nincsenek is, az általánosságban tartott panasz mibenlétét alaposan meg fogom vizsgálni.

Szíveskedjék a t. Ház ezt a választ tudomásul venni. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.)

Babó Mihály tudomásul vette a választ.

Elnök az ülést fél háromkor bezárta.

BELFÖLD

A döntés előtt. A *Pester Lloyd* ma reggeli száma vezető helyen nagyon érdekes fejtegetéseket közöl *Széll Kálmán* legutóbbi bécsi utjának ötletéből, a kiegyezés ügyének állásáról. A cikket, amely ma az összes politikai körökben erős felütés és igen élénk megbeszélés tárgya volt, a következőkben ismertetjük:

A miniszterelnök bécsi tartózkodásáról szóló szűkszavú közlésekből azt a benyomást merítjük, hogy a monarchia két állama közt függőben levő ügyekben semmi sem változott. Mert ha a kiegyezés végre perfékt volna, akkor bizonyosan nem késtek volna egy pillanatig sem tudtára adni Ausztria és Magyarország népeinek, még pedig nemcsak belső használatra, hanem azért is, mert ezzel a váms- és kereskedelmi kérdésekben kiféls is megszilárdult volna a monarchia helyzete. Ha tehát hallgatnak, ebből az következik, hogy még semmi örömdetet sem lehet hírül adni. És ha a kibontakozás akadályait kereszük, mindig csak az osztrák kormány ellenszegülésével találkozunk, amely nem tudja magát elhatározni arra, hogy bevezétt ténny teremten, abból indulva ki: *qui habet tempus, habet vitam*. Ez már csak azért is kétségtelen, mert egy pillanatig sem lehet kétkedni abban, hogy a magyar miniszterelnök, abban az igyekezetében, hogy a közgazdasági viszonyt megújítsa, mindent megtett, amit valamely fontos magyar érdek feladása nélkül megtehetett. *Széll Kálmán*, aki a közgazdasági közönség elvének hű barátja, bizonyára nem tagadott meg egy jogos osztrák követelést sem, amelyet ennek az elvnek a nevében emeltek és nagyszabású, elgoulatlan államférfi létere nem követhette a kiegyezési tárgyalásoknál azt a metódust, hogy *ma etadja azt, amit tegnap megadott. Amikor tehát néhány hónappal ezelőtt hírül adódott, hogy a magyar miniszterelnök a kiegyezés kérdésében kimondta az utolsó szót*, tudtuk, hogy *Széll* mindent megadott az osztrák kormányának, amit saját lekiismeretére és a józan közvéleményre való tekintettel megadhatott, és hogy ezután mindegy lesz, hogy a tárgyalások még egy évig, vagy egy napig tartanak-e, mert a magyar miniszterelnök ezen a határon túl egy lépést sem fog tenni. Kizártnak tartjuk tehát, hogy *Széll Kálmán Koerberrel való újabb találkozás alkalmával a kiegyezési kérdésekről egyáltalán tárgyalhatott, mivelhogy itt nincs többé mit tárgyalni.*

De a halogatásnak sincs többé lehetősége. A külső körülmények kénszerítően követelik a döntést. Akár most, akár később mondja fel Németország a szerződést, Ausztriának és Magyarországnak fellegyerveke kell lenniük és a monarchia egységes akarata nem juthat kifejezésre, ha Ausztria és Magyarország egymással nem jutottak egyezésre. Ezenkívül figyelemt érdemel Magyarország belső helyzete is. Évek óta igaztadják a nemzetet a kiegyezési kérdések, s a kormány és a szabadelpvüpart részéről a legnagyobb erőfeszítésekre volt szükség, hogy az elégtelenség szenvedélyes kitérésait visszatartsák. Az Ausztriától való gazdasági kilönválás mellett nyilatkozó lokális tüntetések nem szabad kiesynelni; résztvesznek ezekben olyan politikai körök is, amelyek teljes odaadással vannak a közjogi közönség iránt s amelyeknek *Széll Kálmán* iránt való szimpátiája cseppet sem vesztett első melegségből. Ha még ehhez a hangulathoz az a benyomás járul, hogy Magyarországra a jogosult és szükséges mértéken túl való tributumot akarnak róni Ausztria javára, hogy ez a plusz egy gyöngye osztrák kormányalakulásnak életelírje legyen, akkor *magában a szabadelpvüpartban is egyre jobban gyökeret fog venni a szétválás gondolata*. A kiegyezési kérdések állására nézve tehát a kormány és a szabadelpvüpart között mielőbb világosságot kell teremteni és *Széll Kálmán* nem az az ember, aki bujdosó játéka hajlandó akkor, mikor a helyzet teljes nyíltságot követel.

A *Pester Lloyd* végül összegezi a helyzet lényegét és hangsúlyozza, hogy a kiegyezés még nem perfékt, de hamarosan peréknek kell lennie, ez azonban csak úgy tehetős, ha az osztrák kormány semmiféle további koncessziót nem kér többé a magyar kormánytól. *Vagy meglessz a kiegyezés a Széll Kálmán által vont határok között, vagy egyáltalán nem less meg; és vagy Széll Kálmán fogja az új kiegyezést képviselni, vagy egyáltalán nem fog a kiegyezés képviselője.* Bármerre lát a szem, nincs olyan magyar államférfi, aki a siker reményével elogadhatna egy kiegyezést, amelyet *Széll Kálmán* visszautasított; és nincs államférfi, aki a bevégzetlen kiegyezés ingatag talaján vállalkozhatnék arra, hogy új katonai és pénzügyi terhekkel terhelje az országot. A dolgoknak ehhez az állásához mérten kell a döntésnek bekövetkeznie, még pedig *gyorran hamar*.

A tengerszem. *Széll Kálmán* kormányelnök belügyminiszter a képviselőház mai ülésén törvényjavaslatot terjesztett a Ház elé a Magyarország és Ausztria között Szepesvármegye és Gácsország szélén, az ugynevezett Halas-tó körül levő területen az országos határvonalnak megállapítása iránt az 1897. évi II. törvényeik értelmében alakított választott bíróság által hozott ítélet becikelyezése tárgyában.

A törvényjavaslat ezeket tartalmazza: A Magyarország és Ausztria között Szepesvármegye és Gácsország szélén, az ugynevezett Halas-tó körül területen az országos határvonal megállapítása iránt az 1897. évi II. törvényeik értelmében alakított választott bíróság által 1902. évi szeptember 18-án Grácban hozott ítélet rendelkező része ezennel becikelyeztetik.

I. A határ a tengerszem-csúcsot (az 1. alatt mellékelt szakrétói vázrajzon A pont) északi irányban halad a békástói csúcson (vázrajzon B pont) a Zabjegyencin és Siedem Granatowon at addig a pontig ahol a hegység mint gerinc megszűnik, lejtőssé váltik és elapadóni kezd. (A vázrajzon C pont.) Ettől a ponttól a határ tovább vonul a halastói patak azon pontjáig, ahol nyugatról a Czuba-hegy felől egy kis patak a halastói patakba torkollik, (a vázrajzon D pont) körülbelül 700 méter távolságban a halastói patakban a Poduplaski patakka való egyesülésétől. A vázrajznak ezen utóbbi D. pontjától az egyesülési pontig (a vázrajzon E. pont) a halastói patak medre képezi a határt.

II. A os. kir. osztrák kormány képviselőjének — megbízója javára — jegyzőkönyvbe vétetni kért az a fenntartása, hogy Magyarország ellen később esetleg további terület igény legyen az ugynevezett lengyel nyeregig támaszható, visszautasítást, mint olyan, mely a mindkét részről alkotott bírósági szerződésül szolgáló törvények tartalmával és céljával ellenkezik, tehát megengedhetetlen.

Összeérhetetlenségi ügyek. A képviselőház összeérhetlenségi bizottsága ma délután gróf *Andrássy* Tivadár előktele alatt ülést tartott *Szentiványi* Árpád, *Lázár* Menyhért és *Lurta* Károly képviselők összeérhetlenségi ügyében.

Elsősorban *Szentiványi* Árpád ügye került szónyegre. *Hein* s *Hugo* előadó elolvastva dr. *Goldner* Adolf összeérhetlenséget bejelentő levelét, mely a csorbai tó állami megvásárlásában a bejelentett képviselő közreműködését összeérhetlenné mondja. Azután elolvastva *Daranyi* Ignác földművelésügyi miniszter levelét, amelyben tudatja a bizottsággal a csorbai tó megvételeknek körülményeit és közli az adásvévesi szerződést.

Szentiványi Árpád szólott ezután. Elmondja, hogy a csorbai tó tulajdonosánál lévén a mult évi szeptember hóban vadászaton ériesült *Hohenlohe* leveléről, mely megvételei ajánlatot tett a csorbai tó megvétele. Hazaifias kötelességet velt tehát teljesíteni, amiddn erről a körülményről értesítette a földművelésügyi minisztert, amely eljárásában azonban összeérhetlenség nincsen. Mellesleg megjegyzi, hogy akkor az összeérhetlenségi törvény még nem is volt életben. A bejelentő dr. *Goldner* Adolf nem éri be csak a miniszteri értesítéssel, hanem szükségesnek tartja herceg *Hohenlohe* levelének beszerzését is.

Szentiványi Árpád jelenti, hogy *Hohenlohe* levelének közlegyűzőleg hitelesített másolata megvan, meg is mutatta a bizottság tagjainak, megmutatta a bejelentőnek is, de nyilvánosan nem pertraktálhatta, mert magánalvélról van szó és nyilvános közlésre nincs föltalánzás. *Goldner* Adolf bejelentő elolvastva a levelet, de az eredeti beszerzését sürgeti. Különbösen pedig azt hangsúlyozza, hogy a szerződést október 6-án kötötték meg. *Szentiványi* Árpádot pedig október 2-án választották képviselővé, tehát a közbenjárás más összeérhetlen volt.

Ragályi Béla bizottsági tag konstátja, hogy az összeérhetlenségi törvény, 30. §-a értelmében, csak az országgyűlés megnyitásával lépett életbe, holott *Szentiványi* Árpád szeptember hóban írta meg levelét, az adásvévesi szerződés október 6-án kötött meg, így tehát az összeérhetlenség azért sem foroghat lenn, mert olyan időben történt a bejelentett eset, amikor az összeérhetlenségi törvény még nem lépett életbe.

A bizottságunk erre következtet zárt tanácskozása mintegy háromnegyed óráig vett igénybe, mely után nyílt ülésben hirdették ki a bizottság ítéletét. A bizottság elutasította az összeérhetlenségi bejelentést, miután az összeérhetlenségi törvény csak az országgyűlés megnyitásaokor, október 24-én lépett életbe.

holott a cserbai tó megvételeére vonatkozó szerződés már október 6-án megkötötték.

Ezután Luritz Károly összélerhetetlenségi ügyre került tárgyalásra. Egy innsbrucki kereskedő magyarul írt levelet Luritznak aki német válaszában azt írta, hogy Magyarországon nem minden ember magyar s ha *Kronstadt* helyett *Brassó*-t ír, nincs sejtelmé, hogy mit cselekszik. Dr. Bracsch Arnold öljelentő szerint a levélből és annak többi részéből kitűnik a magyargyűlölet és az igaztalan helységnevekről szóló törvény ellen. Az összélerhetetlenségi bizottság határozata az, hogy a levél és annak kitéjezés nem esnek az 1901. évi XXIV. törvényekben felsorolt azon esetek bármelyike alá, melyek az összélerhetetlenségi bíróságra alapul szolgáltatnának. Ezért, és mert a bejelentő bejelentés nem tekteti a törvény valamely szakaszára, elutasította a bizottság a bejelentést.

László Menyhért összélerhetetlenségi ügyében a tárgyalást újabb okmányok beszerzése végett elhalasztották.

A postvidéki törvényszék háza. Pest-Pilis-Solt-Kiskunvármegye köztörvényhatósági bizottsága részéről ma délelőtt nagy küldöttség tisztelettel Szell Kálmán miniszterelnöknek. Lukács László pénzügyminiszternél és Flósz Sándor igazságügyminiszternél a postvidéki törvényszéknek, ügyészségnek és börtönnek a megye házából való kitélepitését kérve.

Bemecsky Ferenc főispán adta elő a kérelmet, hogy a kormány a vármegye házából telepitse ki a postvidéki törvényszék, ügyészség és a börtönt s helyezze oda inkább a pénzügyigazgatóságot, a tanfelügyelőséget, az államépítészeti hivatalát, a folyamtermékeket, az állami erdészeti hivatalt és az államosított pénztárakat. A törvényszéknek az épületben való mostani elhelyezése már nem telet meg a követelményeknek. Kéri a kormányt, hogy a postvidéki törvényszék részére *uj palotát* építtessen és annak költségeit vegye fel a beruházási programba.

Szell Kálmán kormányelnök leolt miniszterársai nevében is. E laja kéressel, amnével Pest-Pilis-Solt-Kiskunmegye jött, mostanában gyakran keresik föl a kormányt s azokat se lehet figyelembe kívüli hagyni. Örömmel veszi a kérelmet partfogásába, de hogy rögtön segíthet-e a kormány a bajon, azt most még nem tudja. Hogy azonban igenis méltányolja és méltányolja miniszterársai is a vármegye kérését, a felül biztosíthatja a küldöttséget és a vármegyét. Minden érdek a beruházási kölcsön felé néz s valamennyinek bajos van a megeléni, ő azonban és a kormány azon van, hogy jogosult és méltányos kérelmet ne maradjon teljesítetlenül. Ami speciálisan ezt a kérelmet illeti már az adminisztráció és az adminisztráció egyszerűsítése, gyorsabbá tétele szempontjából is érdemesnek tartja a támogatásra.

A küldöttség zajos eljenzéssel fogadta a kormányelnök válaszáat. A három miniszter ezután néhány peroc beszélgetett a küldöttség tagjaival s a tisztelet Szell miniszterelnök zajos eltételeével végződött.

Horvát országgyűlés. A horvát országgyűlés mai ülésén a hatvani indennárasra vonatkozó javaslatot harmadik olvasásban elfogadták. A Magyarországgal fennálló pénzügyi provizorium meg hosszabbításáról szóló törvényjavaslatot a bizottsági jelentés felolvasása után *Egersdorfer* előadó szólat fel, aki kijelenti, hogy nem hitte, hogy még egyszer képviselnie fogja a javaslatot, mert a regnikoláris küldöttség már tárgyalni kezdtek. A küldöttségnek azonban nem készülték el a munkával azért mert a magyar küldöttség eddig még nem válaszolt. Az oka annak, hogy még nem jutott ennyire az, hogy Ausztriával még nem kötötték meg a kiegyezést. Még nem régen nálunk és Magyarországon az osztrák kiegyezést mi kiegyezésünk előéletelének tartották. A szónok soha sem osztozott ebben a nézetben és az ő nézete lassan keresztül is hatolt, mert mindakét küldöttség összeült, hogy a kiegyezést, tekintet nélkül az osztrák kiegyezésre megkössék. Ami a gazdasági oldalt illeti az osztrák kiegyezésnek befolyása lehet a miénk. mert nagyobb áldozatokat szabhat. Ez azonban rénk neve mégis mellesesebb, mert a monárkia közös kiadásai nem nöthetnek annyira, hogy lényegesen érezhessék azokat; de éppan abban az időben, midőn a mi kiegyezésünket meg kellett volna kötni, teljes tolymában voltak Ausztriával is a tárgyalások és a két tárgyalás kumulálása volt az oka hogy a mi kiegyezésünk nem készült el. Az előadó elfogadásra ajánlja a javaslatot. *Brestyensk* azt tartja, hogy az előadó olyasmit keneddál, amit a szónok nem tart helyesnek, t. i. hogy az osztrák kiegyezésnek automatice befolyása van a miénk. Ez azt mutatja, hogy Magyarországon Horvátországot nem tartják egyenjogúnak hanem az egységes állam álláspontján vannak. Ez azonban ellenkezik a mi politikai nézetünkkel. Ha azonban az osztrák kiegyezés nincs helyiállással a miénk, ki az oka, hogy most már határozott hosszabbított meg a kiegyezést. A javaslatot nem fogadja el. Dr. Frank jelveti azt a kérdést, hogy milyen tényszó Horvátország a pénzügyi kiegyezésről folyó tárgyalásokban? Metternich annak ideén a bécsi békeről azt mondta, hogy ez a legkárosabb volt a monárkián nézve, mert ez elvesztelte az Adriai-tengerrel való összeköttetést. Akkor a monárkia elvesztette Horvátországot Károlyvárosig. Tehát maga Metternich Horvátországot a monárkia legfontosabb részének tartotta. Szónok a mellett érvel, hogy a pénzügyi kiegyezés meg hosszabbításának nem szabad a regnikoláris küldöttségek közreműködése nélkül megtörténie. Ha így volna, nem állott volna be az az eset, hogy a kormány nem terjeszt elő költségvetést. A terhek is növekedtek, a kvóta nagyobb lett a nélkül, hogy Horvátországot valaha megkérdezték volna, hogy hozzájárul-e; s terhet azonban viselünk kell. A kiegyezés és szerint de facto már régen hatályon

kívül van helyezve, de mégis meghosszabbítják a stats quo ante neveléséges ürlgye alatt. A javaslatot nem fogadja el.

A nagyszalontai mandátum. Nagyszalontán a választás esütörtökön lesz. A jelöltek Halász Lajos és Balogh Mihály függetlenségi és Mezői Vilmos szocialista. Nagyváradról három század katoná érkezett Nagyszalontára a rend fenntartása végett.

A véderőjavaslatok.

— A pénzügyi bizottság ülése. —

Budapest, december 10

A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután 6 órakor Falk Miksa elnökle alatt folytatta és be is fejezte a véderőjavaslatok tárgyalását. A kormány részéről jelen voltak Szell Kálmán miniszterelnök, báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter, Lukács László pénzügyminiszter, Papp Elek osztálytanácsos.

Elnök jelenti, hogy napirend előtt Rakovszky István kér szót.

Rakovszky István utal arra, hogy a tegnap jelárgyalt javaslatnak nincs címe, mert annak elintézését legutóljára bagyták és nem intézték el. — Szederkényi Nándor ebben nem lát semmit, mert hiszen igen sokszor megest, hogy a cím tárgyalása utóljára maradt. — Szerb György előadó ajánlja, hogy a bizottság fogadja el a változatlanul a címet. A bizottság többsége elogadta.

A második véderő-javaslat tárgyalása következett; a cím tárgyalását ismét utóljára hagyták.

Az 1. §-nál Komjáthy Béla annak a nézetének ad kitéjezést, hogy a nemzet ennek a javaslatnak a terheit csak bizonyos feltételek mellett vállalja magára. Hivatkozik a muira, amelyben ami sajátosság viszonyainknál fogva hasonló követelések teljesítését előideink is mindig feltételekhez serelemek orvoslásához kötötték. Ezek előrebocsátása után azt állita, hogy a hadseregben a magyar nyelvet a nemzet nem adta fel soha és nem érti, hogy a korona a nemzetnek ráruházott felségjogot akként értelmezte, hogy a hadsereg veszélyelt a magyar nyelvet a hadseregtől történt kiküszöbölésére használta fel. Ez törvénytelen s hogy mégis ma ez a helyzet, oka, a nemzet enerváltotva. Annyira vagyunk, hogy még a honvédségben is akad tiszt, aki nem tud magyarul.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter tagadólóg int.

Komjáthy Béla azt mondja, hogy ha ilyen állit. bizonyítani is tud. Továbbmvenve kijelenti, hogy a nemzet szivesen áldoz és erősti a koronát, de viszont a nemzet ennek a fejében elvárhatja, hogy ő is kapjon erőt felülől, hogy felülőli is támogassák a nemzet megerősödését. Azt állita, hogy felülől állandóan követelik a nemzetől az áldozatokat de viszont a nemzet a maga nehez helyzetében semmit sem kap felülől. Amig a nemzet serelemit tehát nem orvosolják, ő egy kra éár áldozatot sem hoz.

Szederkényi Nándor emlékeztet arra, hogy a nemzet magyar ezredeinkben mindig a magyar tisztek alkamazását és a magyar nyelv használatát sürgette. Az igaz, hogy a nemzetnek óhaját mindig megnyíralták, de azért a nemzet soha még nem szünt hogy ezt sürresse. 1876-ban a kiegyezés meghozta az első véderőnyvet s ez az általános védőkötelezettséget. De ezzel jart volna a nemzet toainak kibővülése is a hadügyet illetőeg. A nemzet e jogai fenn vannak tartva de ideje e jogokat végre-valahára életre is kelteni. Javaslatt tesz tehát, amey szerint az 1. §-ból a hadsereg elől a közös szót kihagyatni kéri és a helyet a magyar jelzőt beiktatni.

Szell Kálmán miniszterelnök csak a beszéd végét hallhatta mert egy másik ülésben volt elfoglalva negy óráti fogva és így csak későn érkezett a bizottsági ülésre, de azt hiszi, hogy a beszéd második jelölőli is megértette Szederkényi intencióját. Már a mult ülésben megmondotta, hogy ezen intenciók felújítása a 60-iki országgyűlési tárgyalásoknak, amidőn a kez-jogi ellenzék hasonló kívánásokkal lépett fel. Elmondotta abban a beszédében, miért vetto fel a magyar hadsereg kitéjezést. A miniszterelnök részletes és megrgyöző tolegetései igazolja a mai nomenklaturát. A magyar hadsereg benne foglalitk a törvényben, mint az egész és összes hadsereg kiegészítő része. A törvény nek ezt az interpretációját megtalálta a további törvényhozasi akotásokban; még pedíg erős viták kifolyásaképpen. Az 1898. óta fennálló törvénygyakorlat megálapította ezt a mai szöveget, bárha kétséggel konstataja, hogy a köz-jogi ellenzék a maga álláspontját természetesen nem adta fel. Ennek következtében tehát arra kéri a bizottságot hogy tarisa fenn az 1868/69 óta minden ujonczási törvényben megálapított címet és szöveget és mellőzze Szederkényi indítványát. (Helyeslés.)

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter hangsulyozza, hogy a hadsereg keretében nem lehetnek irányadók a nyelvi szempontok. hanem a katonai tudás s ennek az oka, hogy a főtisztek megválasztásában ez az irányadó. A felségjog gyakorlata cél-szerűségi szempontra vezethető vissza. Helyesges vezetési megkövetelt egy nyelvet s vizuat a német a legáltalánosabb, a felség törvényben gyökerező jogánál fogva a német nyelvet jelölte ki a hadsereg nyelvét. Eről különben régtóta vitázunk, az ellenzéknek megvan erre néve a maga véleménye, de megvan a nemzet többségének is és ez respektálja a felség jogát. Nem áll az, hogy a magyar nyelvet a hadseregben üldözik; voit talán ilyen idő, de ma erről szó sem lehet.

A bizottság az 1., ugyszintén a 2. §-t változatlanul elfogadta.

A 3. §-nál Hieronymi Károly javasolja, hogy a véderő-bizottság által módosított eredeti szöveget fogadják el, továbbá, hogy a szakaszt kettéválasszák. Az indítvány első részére nem tektet nagy súlyt, de második részéhez ragaszkodik.

Szederkényi Nándor nem fogadja el a szakaszt. Miklós Odön arra hívja fel a miniszterfigyelmét, hogy a póttárlásokok behívása rendezen a legnagyobb munkaidőben történik, ami igen jelentékeny gazdasági kárt képvisel. Nagyon kívánatos volna, hogy ezt az időt jóvőre alkalmasabban vá-asszák meg. Báró Fejérváry Géza miniszter kijelentésbe helyezi, hogy igyekezni fog a lehető megemteni.

A szakaszt Hieronymi módosításának második része értelmében fogadták el. a 4. és 5. §-ok ugyan-csak Hieronymi Károly indítványára és Szell Kálmán miniszterelnök hozzájárulásával kimaradtak. Az 6. §. (régi 6. §.) a kihagyásoknak megfelelő módosítással fogadtatott el.

A cím tárgyalásánál Szederkényi Nándor megismételte az 1. §-nál beadott indítványát.

A címet változatlanul fogadták el.

A jelentést hitelesítő ülést f. hó 12-én délután 2 órakor tartják meg.

A perjogi reform.

— Az igazságügyi bizottság ülése. —

Budapest, december 10.

A képviselőház igazságügyi bizottsága tegnap Hódossy Imre elnökle alatt folytatta a polgári perrendtartásról szóló törvényjavaslat tárgyalását. Elnök bemutatta az országos orvos-szövetségnek felterjesztését, melyben az orvosi díjak behajtására kivételes illetékeség megállapítását kéri. Kiadatik az előadónak. A 27—30. §-ok at vitá nélkül fogadta el a bizottság.

A 31. §-hoz, amely a teljesítési hely illetékes-ségét szabályozza Neumann Armin szólat fel és kifejti, hogy a javaslatnak ez a szakasza két irányban tér el a mai jogtól, amennyiben a szerződés létrejötte helyének illetékeséget elelti és amennyiben a teljesítési hely illetékeséget csak az irás-beli kikötés esetére sorolja. Az első eltérést a szólt is helyesli. Helyesli a második eltérést az a kiindulási pontját is, hogy a bíró már a kereset-levél elintézésekor tájékozva legyen illetékesége felől. Nézte szerint azonban ez a tájékozás akkor is megmaradna, ha ientartatnék a mai perrendtartásnak az a szabálya, amely szerint a teljesítési hely illetékes-sége azon a helyen is megáll, ahol a szerződés törvény szerint teljesítendő. Indítványozza tehát, hogy a 31. §-ba e szavak után: „a szerződés irásbeli kikötés-ezek a szavak tételesen: „vagy a törvény.”

Flósz Sándor igazságügyminiszter a szakasz változatlan fenntartását kéri. A javasolt módosítás nem egyezik meg a javaslatnak azzal a következetesen keresztültvlt intenciójával, hogy a keresetlevél elintézésekor kétségtelenül megállapíthassa a bíró illetékes-ségét. A módosítás elogadása esetében, midán a bíróság az illetékeség megállapítására felhozott tényállításokat nem vizsgálhatja, bárkit bármely bíróság elé lehetne kényszeríteni. A módosítás tehát beelőtöznék abba az elvbe, mely szerint senkit illetékes bírától elvonni nem lehet. De a 324. szakasznak Neumann Armin részéről vitatott értelmezése nem is helyes. Az a körülmény, hogy a 324. szakasz szerint az adós saját veszélyére és saját költségein köteles a hitelező kereskedelmi telephelyén fizetni, arra mutat, hogy itt a hitelező kereskedelmi telephely tulajdonképpen nem telepitési hely, hanem oda csak elküldeni köteles az adós a tartozást. Ezt az értelmezést erősíti meg a kereskedelmi törvény 344. §. is. Felhozta még, hogy a régi magyar gyakorlat is csak kikötött teljesítési helyet ismert és hogy a javaslat 31. §-a az osztrák szabályozással is összhangban van.

Bizony Akos Neumann Armin indítványához csatlakozik.

Flósz Sándor miniszter felhozta még, hogy a javasolt módosítvány elogadása még ellentmondást is létesítene a szakaszban, mert a szóbeli szerződésben kikötött teljesítési hely is a törvényen alapszik, tehát abban az esetben, ha a törvény szerinti teljesítési hely megállapítaná az illetékeséget, a szóbeli szerződést sem lehetne kizárni az illetékeség megállapítására alkalmas kikötések közül és ekkor nem lenne értelme annak, hogy az irásbeli kikötést a 31. §-ban felemlítsük.

Issékuti és Vancsó pártoló felszólalása után a bizottság a 31. §-t Súly Gyulának stílárís módosítványával elfogadta.

A 32. §-hoz, amely a váltókeresetre a fizetési hely illetékeséget vagylagosan megálapítja, Günther Antal előadó, indítványozza, hogy az 1876. XXVII. t. c. 109. §-a illetőleg 27. §-a helyébe a „váltótörvény” szö téssek.

Bizony Akos a fizetési hely illetékeséget kizárólagosan állapítja meg.

Flósz Sándor miniszter kifejti, hogy a javaslat álláspontja, mely szerint ez az illetékeség fakultatív, az apeserre nem hatványos, de a visszereset alatt állóval szemben az illetékeségek kizárólagos megállapítása igen kényelmetlen lehet, mert réa néve a váltó fizetési hely tulajdonképpen nem is teljesítési hely. Ezenelől nehézségek merülnek fel a külföldre tekintettel. Ha pl. a váltó fizetési helye Berlinben van, a kizárólagos illetékeség megálapítása esetében a Budapesten lakó tartogatott nem lehetne Magyarországon perelni, hanem csak Berlinben, aminek az lenne a következése, hogy midán a németországi ítéletek végrehajtása tekintetében nincs viszonyosság, a Budapesten lakó adós ellen sem lehetne végrehajtható ítéletet kapni. Az előadó módosítványához hozzájárul.

KÜLFÖLD

Mandel Pálnak a váltói zálogjog iránti kereset illetékességére vonatkozó kérdése és a miniszter felvidéki utazása után a bizottság a szakaszt az előadó módosítványával egybevért változatlanul el fogadja.

A 38. §-nál Simonyi-cmadam Sándor az osztrák Jurisdicciós-normák azt a szabályt ajánlja, mely szerint az ügyelkötéstől, illetőleg az utolsó szállítástól számítassák a három hónap. Egyébként helyhatósági bizonyítványval való igazolást kívánna.

Bizony Ákos arra is okirati bizonyítványt kívánna, hogy mikor történt a vétel.

Iseleuts helyhatósági bizonyítványval, közokirattal, vagy a 321. §-nak megfelelően kiállított magánokirattal való bizonyítást kívánna.

Flósz Sándor miniszter a szakasz változatlan elfogadását ajánlja. Ez a szakasz, szemben a 34. §-nak csak bejegyzett kereskedők részéről igénybevehető kedvezményével, bármely kereskedőnek és iparosnak, tehát különösen a kiskereskedőnek és kisiparosnak nyújtja azt a kedvezményt, hogy ha adósok elkötözik, három hónapon belül még azon a helyen perelhetik adósukat ahol ez az ügyelkötésorok lakott. He-lyesebb az elkötözéstől és nem mint az osztrák teszi, az utolsó szállítástól számítani a három hónapi határidőt, mert az utolsó szállítás idejének igazolása sok-szor nehezebb és mert ez az arra a kereskedőre, vagy iparosra nézve, aki esetleg adósban bízva, vagy részlet-fizetések kikötése mellett három hónapnál hosszabb időt át hiteltelt és adósát nem perelte, előnyösebb. Nem járulhat ahhoz sem, hogy az okirati igazolást az okirat valamely különös nemének, például helyhatósági bizonyítványnak megkívánásával megszorítsunk. Elégséges lehet erre bármely okirat, amely a lakást igazolja és az ügy érdemének eldöntését rábízhatjuk a bíróra, ebben az alárendelt kérdésben is rábízhatjuk annak a mérlegelést, hogy milyen okirattal fogadjon el bizonyítékul. Felelmiti, hogy ezt a szakaszt senki sem indítványozta, de mivel meggyőződött arról, hogy a 34. §- mellett a kisembereknek is szükségük van arra, hogy a kereskedők méltányos érdekei védelemben részesüljenek, az erre szolgáló szakaszt felvette a javaslatba és kéri annak elfogadását.

Zboray, Ságny, Vancsó és Bernáth Béla felszólalása után a bizottság a szakaszt változatlanul el fogadja.

A 34. §-nál, mely a könyvkivonati illetékességet szabályozza, Günther Antal előadó ismerteti a budapesti ügyvédi kamarának, továbbá a budapesti kereskedelmi és iparkamarának és több más kereskedelmi testületnek előterjesztését, melyben a 34. §-sal szemben a mai könyvkivonati illetékességnek korlátlan fenntartását kéri.

Neumann Armin első sorban perjogi szempontból kíván a 34. §-hoz hozzászólni és első sorban a t. kívánja kimutatni, hogy a szakasz mai szerkesztésében azon alapelvekkel van egyes elemlében, amelyek az egész tervezet felépült, tudniillik a szóbeliséggel és közvetlenséggel és a per koncentrációjával.

A 34. §. szükítését perjogi szempontból első sorban azzal indokolja, hogy a 21. §-ban lefektetett általános illetégségtől, vagyis azon elvtől, hogy mindenki lakhelyén kell perelni, eltérésnek csak a lehető legszűkebb határok között lehet helyt adni. Ezen szabály helyességéhez szó nem tér. De már az élet szükségleteinek engedve, ezen szabály alól számos kivételnek hely adatik, miért állunk meg éppen ott, hol a speciális magyar kereskedelmi viszonyok követelik, hogy még egy tényálladokot eximáljunk, az általános szabály alól, miért akarunk éppen egy harmadikot évi gyakorlat által meggyökeresített oly intézményt megszüntetni, mely az élet szükségének eleget tett, különösen akkor, midőn az azzal kivételesen történt visszaéléseket, amint kimutatni fogja, egy kis jóakarat mellett könnyen lehetne orvosolni?

Bármily súlyt helyezünk is a tervezet szempontjából az actor sequitur forum rei általános elvének, azt hiszi, hogy az igazságügyminiszter ur is el fogja ismerni, hogy a szóbeliségnek és közvetlenségnek követelménye talán mégis csak jobban érinti a tervezetnek egész konstrukcióját és alapvető intézkedéseit, mint az általános illetégségtől egyes esetekben való eltérés. Már pedig nézete szerint a szóbeliség és közvetlenség a leggyakoribb és legfontosabb peres ügyeknél teljesen át lesz törve, ha a 34. §-t jelen szerkesztésében meghagyjuk.

Hogy a könyvkivonati perek a perek zömét képezik, az minden statisztika nélkül is kézzelfogható valóság. Ha igaz az, hogy a legtöbb per a kereskedelmi forgalomból keletkező viszonyokból ered, akkor nem kevésbé igaz az is, hogy ezeknek perének legalább túlnyomó részben való alperesei nem kereskedők.

Kereskedők között a hitelnyújtás rendszerint váltóadással bonyolítottik le. A nagykereskedő nálunk nem oly tökéletes, hogy az ugynevezett rimesseket, amelyekkel követeléseit pénzbe teheti, nélkülözhesse. Tehát könyvkivonati perek kereskedők ellen ritkábbak már azért is, mert a kereskedő-vevő, akinek élelő eleme a hitel, a legritkább esetben engedi a dolgot odauntatni, hogy a hitelezője által perrel támadtassék meg. A könyvkivonati perek tehát leginkább nem kereskedők ellen irántiak és pedig azért, mert nálunk elegendő számú övilváltó országoktól, a detail eladás rendszerint hitel mellett történik. Angolországban mindenki még a szabóját és cipészét is csekkel fizeti. Franciaországban, Németországban, sőt Ausztriában is a detail forgalom készpénz mellett bonyolítottik le, csak nálunk van ez másképp, először azért, mert népkünk legnagyobb részt mezőgazdasággal foglalkozik és ennél fogva évenként csak egyszer, aratás után jut csak készpénz birtokába és csak akkor tud fizetni, máséül azért, mert nálunk a hitelbe való vásárlás ugyszólván a bon tonhoz tartozik. Innen van az, hogy a detail kereskedőnek egész vagyona könyveiben lefektetett köntelvésségekben van letéve. Már most, ha a kereskedő

megfosztjuk a lehetőségétől, hogy ott, ahol könyveit vezeti, adósát perelhesse, akkor tekintettel arra, hogy a kereskedelem túlnyomó a fővárosban van koncentráva, a per bírása a vidéken, mindenhol ott, ahol könyveit követelés képezi a per tárgyat, képtelen lesz a bizonyítási eljárást közvetlenül vezetni, hanem ezt csak megkeresés után fogja eszközölhetni.

A 34. §. indokai vagy állítják oda a dolgot, mintha a 34. §. már mai terjedelmében is nagy koncessziót tenne a kereskedői osztálynak, — mintha ez sehol sem ismert nagy engedmény volna. Ez nem így van. Az osztrák Juris dictiós-norm 88. §-a legalább is ennnyire megy akkor, midőn a kereskedők közt az illetégség halgatóságos prorogációjának helytad olyformán, hogy a kifogástalanul átvett számlának, amelyen azon megjegyzés van, hogy fizetésnek valamely helyen kell történnie és hogy ott perelni lehet, ezen hely illetégségét is megállapító hatást tulajdonít.

Ami pedig a visszaéléseket illeti, megengedi, hogy azok előfordulnak, sőt hogy gyakran fordulnak elő. Azonban bármily gyakran forduljanak is elő, mégis csak kivételek és ezért a szabályt azokra rábuzni, sem nem helyes, sem nem igazságos. Annál kevésbé az, mert van elég mód arra, hogy ezen visszaélések szanálhatassanak. Ezt a szónok számos idevágó tervényes rendelkezéssel bizonyítja.

Az igazságügyminiszter ur Ausztriára való tekintettel sem akarja a 24. §. kitágítását azért, mert az osztrák Jurisdicciós-norm 101. §-a szerint a könyvkivonati illetégség Ausztriában magyar állampolgárok ellen is meg volna állapítva. Ő ebben nagy bajt nem lát, mert hiszen a megründelés gyűjtésének tilalma első sorban Ausztria ellen irányul, tehát az illetégség ott csak akkor állhatna fenn, ha az ügylet ott jött létre, már pedig így esetben ő megadná mindenhol az eladónak, aki az árut a vevőnek átadja, a vételár pedig nyomban meg nem kapja, a hitelezés rizikója fejében legalább azt az előnyt, hogy a késedelmes adós ellen, aki különben is az ügyelkötés helyén tartozik fizetni, saját illetégségéről perelhesse. De amit esetleg nyer-nének Ausztriával szemben, azt sokkal nagyobb mérvben vesztenék Horvátországban, sőt azt hiszi, hogy a könyvkivonati illetégség kizárásával a forgalmi élet számos ágazataiban a kereskedelem Magyarország és Horvátország között egyenesen megszűnne, mert mindenki tudja, hogy mit jelent egy magyar kereskedőre nézve a perlekedés Horvátországban.

A 34. §. jelenlegi alakja mellett egész kereskedelmi bransok lesznek kizárva a könyvkivonati illetégség jogatába vételtől. Így mindazok, amelyek mezőgazdasági cikkeket kereskednek és ami talán még fontosabb az irodalmi és művészeti termékek terjesztésével, a könyvkereskedéssel foglalkozók egész osztálya. Még engem is kéri a mondottakat konszideráció tárgyává tenni és újból kijelenti, hogy amennyiben a bizottság a könyvkivonatra vonatkozó illetégséget a jelenlegi terjedelemben fönntartani akarja, legalább azon indítványát fogadja el, hogy a 34. §. kibővítésék azzal, hogy nem-kereskedőkre a könyvkivonati illetégség csak akkor áll fenn, ha az ügylet a könyvkivitel helyén jött létre; a visszaélések megállítására vonatkozólag fenntartja magának, hogy annak idején, amikor a perköltésékre és a konok perlekedésre fog a bizottság rátérni, indítványait megtegye.

Mandel Pál elvi szempontból Neumannal szemben hangsúlyozza, hogy éppen a javaslat szövege telet meg a közvetlenség és szóbeliség alapelveinek, mert könyvkivonati perekben, ha mellőzhetően is a kivonatszótól, de maguk a könyvek csak a legkritikább esetekben mutattatnak fel. A könyvet tehát utaztatni nem is kell és az a bírő a könyvet nem látja, a közvetlenség vagy a bizonyítékok szabad mérlegelése meghusitva nincs.

A kereskedelmi érdekek tekintetében sok a félreértés. A nagykereskedők érdekéről itt egyáltalában semmi szó. Feltéve pedig, hogy a szakasz a részletkérdés érdekeit némileg bánatná, akkor is ez a szempont egyedül döntő nem lehetne, mert a nagyközönség érdeke még más kíván és a törvényhozásnak éppen az a feladata, hogy az ellenétes érdekeket kölcsönös engedményekkel kiegyenlítse. De nincs is megsérve a részletkereskedés érdeke. Csakis decentralizáló hatása lesz a javaslat szövegének a részletkereskedésben és azon érveléssel szemben, hogy külföldön ezért felesleges a könyvkivonati illetékesség, mert sok a kereskedelmi központ, szó az az országos számnak a 7. §-át képezik, addig a sommás perek a fővárosban az országos számnak 17.7%-át teszik. Ez aránytalanságot a könyvkivonati perek okoznak. Ez aránytalanság megzavarja a szükséges egyensúlyt és munkiarányt a főváros és a vidéki járásbírósgok között. Innen van, hogy a fővárosban három hónapra tűznek ki tárgyalásokat, holott a sommás eljárási törvény szerkesztőjének intenciója szerint ezen idő alatt a pernek már akár a három fórumot is be kellene járnia. Ova int az osztrák viszonyosság ellen, amelyre a könyvkivonati illetégséggel alkalmat adunk, mert ott a magyar embert nem szeretik. El fogadja a szakasz alapszövegét és fenntartja magának, a teit módosításhoz még hozzászólni.

Ezzel az ülés véget ért.

A német császár Krupp munkásaihoz. A német császár táviratilag felelt az esseni, Bochum és kiel Krupp-féle gyártelepek munkásainak hozzá intézett üdvözlő távirataira, melyekben ezek törhetetlen hűségükről biztosították. A három válasz lényegében ugyanaz, csak a szavakban tér el egymástól. Az esseneknek ezt felelte:

Szívemből mondom köszönetet a megboldogult uruk gyászünnepejére öszgyűlést Krupp-gyárai hivatalnokoknak és munkásoknak, amiért változhatatlan és törhetetlen hódolatukról biztosították és amiért megfogadták, hogy a megboldogult emléket épésében fenntartják és az ő intencióinak megfelelően fogják a gyárművek felvirágztatása érdekében buzgón tovább munkálkodni. Ha hivatalnokok és munkások hűek maradnak felelhetetlen önközü emlékéhez, ugy ez lesz a leghathatósabb védelem azon támadásokkal szemben, amelyekkel beestelen emberek a megboldogultat illeték és a mérgezett nyilak, amelyeket ezek kilöttek, saját magukra fogják visszahullani.

Vüms.

A osztrák Reichsrathból. A képviselőház mai ülésén a kormány bemutatta a brüsszeli cukoregyezményt alkotmányos tárgyalás végett s egyuttal törvényjavaslatot terjesztett elő e cukoradóra vonatkozó rendelkezések némely módosításairól és kiegészítéseiről. A törvényjavaslat, amelynek tartalma megegyezik a magyar képviselőházban tegnap benyújtott törvényjavaslat tartalmával, részletes megokolás van mellékelve.

A cukortermeles kontingentálásának megokolása lényegében szintén meglelei a magyar javaslatnak és bejelenti egyuttal, hogy alkalmas időben a cukorkontingens egyéni adományozásának szabályozásáról törvényjavaslatot fogják a Reichsrath elé terjeszteni.

A ház asztalán van továbbá Peschka és társai interpellációja, amelyben azt kérdezik az interpellálók a kormánytól, hogy hajlandó-e 1902. december 31-én nemcsak az olasz, hanem a szerb kereskedelmi szerződést is felmondani.

A ház asztalán folytatta a házaló-kereskedésről szóló törvényjavaslatot, melyben a 16. §-ig haladtak. Holnap a tárgyalást folytatják.

Bécs, december 10.

Több képviselő a képviselőház tagjaihoz a következő meghívást intézte:

A német birodalomgyűlésen történt események sürgősen szükségessé teszik, hogy mindazok a képviselők, akiknek választókerületi érdekelve vannak az értparlemensben és a máltáiparban, öszgyűljenek, hogy ezen fontos kereseti ágak súlyosan veszélyeztetett érdekeiről tanácskozzanak. Ézen meghívjuk tehát önt honap, csütörtökön, december 11-kén délután 5 órakor tartandó értekezletünkre és reméljük, hogy tekintettel az ügy fontos és sürgős voltára, ezen értekezleten a képviselő ur biztosan meg fog jelenni.

Bécs, december 10.

A cseh klub parlamenti bizottsága a cseh nyelvkövetelésekre vonatkozó memorandum megszerkesztésében követendő modus proocendinról tanácskozt és elhatározta, hogy a klubnak bizottság megválasztását fogja javasolni, amely hivatva lesz, a cseh elabórátumot véglegesen megszövegezni. Ez ügy megbeszélése alkalmával a klub a parlamenti bizottsággal és végrehajtó-bizottsággal egyetértőleg kijelentette, hogy a német elabórátum alapelvei a cseh részéről el fogadhatatlanok.

Bécs, december 10.

A képviselőház újabb megállapodások szerint szombaton és hétfőn ülést fog tartani. A legközelebbi ülés napirendjén még mindig a házalásról szóló törvényjavaslat szerepel, amelynek vitájához még 250 szónok van feljegyezve.

A cseh feudális képviselők ma délután ülést tartottak, ugyszintén a cseh klub parlamenti bizottsága is konferenciára ült össze. Az ifjusek klubja a képviselőház ülése után tárgyalás alá vette a cseh-országi tanitók fizetésemeléséről szóló törvényjavaslat szankciójának kérdését, majd Pacak jelentést tett az egyezkedési tárgyalásról. A klub bizottságot választott a cseh-morvaországi és sziléziai képviselők közül s ennek főadatául tűzte ki, hogy a németek elabórátumára ugyancsak elabórátummal válaszoljon. A bizottság már holnap ülést tart, hogy minél hamarabb elkészüljön munkájával és Prágában a végrehajtó-bizottság elé terjeszse azt.

A morvaországi német képviselők holnap délután ülést fognak tartani, hogy körvonalozzák álláspontjukat az egyezkedés kérdésében.

A cukoradó-javaslat tárgyalásán alakult parlamenti

bizottságnak holnap délből ülése lesz, amelyen meg fogja vitatni a cukor-kontingensről készülő törvényjavaslatlial szemben követendő eljárást.

Német szocialisták akolója. Tegnap számos városban, így Münchenben, Mainzban, Mannheimban, Brémában, Kasselben, Desszauban, Liposében, Halléban, Stettinben, Lübeckben tiltakozó gyűlést tartottak a szociáldemokraták, a birodalomgyűlés többségének erőszakoskodása ellen. A rendőrség teloslatot ugyan több gyűlést, de azért seholsem zavarták meg a rendet. Bochumban ölszólították a munkásokat, hogy intézzenek a császárhoz írólatot, amelyben tiltakoznak a szociáldemokrata képviselők ellen, akik a vámtarifá ellen való viselkedésükkel lábbal tapossák a munkások érdekeit, s a törvényhozás megváltoztatását kéri, nehogy a népet gaz eszközökkel tovább is megmételtyezzék.

A venezuelai konfliktus.

Budapest, december 10.

Venezuelában gyorsan fejlődnek az ügyek. Az angol és német diplomáciai képviselők már eltávolítottak Caracasból a nélkül, hogy Castro elnök választást bevárták volna. Castro az mondja a venezuelai lapokhoz intézett levelében, melyet alább közlünk, hogy ő nem kapott ultimátumot, hanem csak megkeresést. Ma éjjel érkezett táviratok szerint a harc már megkezdődött, s négy venezuelai hadihajót elfogtak, ez azonban nagyon is megerősítésre vár. Erődes ilyen körülmények közt, hogy Londonban a közönség nagyon csekély mérvben érdeklődik a venezuelai események iránt, s a flottatüntetéseknek csak policiális jellegű tulajdonitának.

Castro elnök nyíltlevele, melyet a caracasi lapokhoz intézett, így szól:

Külföldi táviratok azt jelentették, hogy bizonyos nemzetek, közöttük Anglia és Németország szövetségét kötötték, hogy erőszakos és támadó tevéteket vigyenek véghez Venezuelában. Az a mód, ahogy ezek a nemzetek megkísérelték, hogy az államadosság után járó kamatok fizetésének újrafelvételét elérjék, azt a gyanut kelti, hogy követelménye a forradalomnak, melyet ő (Castro) nemrég levert. Jóllehet az angol-német beavatkozás híre hivatalos alakban jelent meg, mégsem akar hinni benne, mert megfoghatatlannak tartja, hogy nemzetek, amelyek Venezuelával szives baráti viszonyban vannak, inkább erőszakhoz folyamodnak, sem hogy a diplomácia útjára lépnek, különösen, ha tel kell tenni, hogy a vitás kérdés teljesese a venezuelai törvények rendelkezése alá tartozik, amelyek az igazság elvén alapulnak. Ha Venezuela vonakodott volna állampolgári kötelezettségeit teljesíteni, a jog és diplomácia kimerítette volna minden segédesszközét az ilyen ténynyel szemben. Csak ebben az esetben lehetett volna ilyen extrém eljárást várni. De ez sohasem történt meg. Az a tény, hogy a venezuelai kormány az államadosságot nem emelte fel és mindent megfizetett, amit a forradalom alatt — a német és más veszetakon való szállítást is beleértve — megrendelt, Castro kormányzatának becsületességét bizonyítja és mutatja, hogy mit várhatnak tőle az idegenek. Azután azt mondja az elnök nyílt levele: „Becsületes módon többet nem tehetek. Mindenek fölül teszem a becsületet és nem fogok kibúvókat keresni, hogy vakmerő (foolhardy) ellenségeskedéseket olyan megalázások árán fegyverezzek le, amelyek Venezuela méltóságát sértik és államférfiúi életemmel összeegyeztethetők nem volnának. Nemzeti méltóságunk ügye jogainkon igazságérzésünkön és az idegen nemzetekkel való barátságos és egymást megbecsülő viszonyunkon alapszik.“

New-York, december 10.

Kingstownból (St. Vincent) jelenti egy távirat, hogy az *Indefatigable* angol hadihajó azt a hírt hozta, hogy Castro elnök kihívólag és közömbösen viselkedik a kilátásba helyezett blokáddal szemben és kész a német és angol alattvalókat *La Guayrából* kiűzni és a kikötőt elzárni.

London, december 10.

A Reuter-ügynökségnek jelentik Caracasból tegnapi kelettel, hogy a la guayrai kikötőben tegnap az egyesült német és angol flotta elfogott négy venezuelai hadihajót és hogy Caracasban az összes angol alattvalókat letartóztatták.

London, december 10.

A Reuter-ügynökség jelenti Caracasból tegnapi kelettel: Kormányhivatalnokok jelentése szerint a *Retribution* angol hadihajó kapitánya ma délután külön futárral ultimátumot küldött Venezuelába, amelyben 48 órai határidőt szab a követelések teljesítésére. Az ultimátum úgy Anglia, mint Németország számára 34.000 dollárnak készpénzben való azonnali kifizetését és az utolsó forra-

dalomból származó követeléseknek vegyes bíróság útján való rendezését követeli.

Caracas, december 10.

(Reuter.) Az egyesült német-angol hajóhad délután elvett négy hajót, melyek Laguayran kívül voltak. Ezek a hajók a Crespo, Totuno, Assun és Margherita, összesen 250 főnyi legénységgel. A hajók elvételének híre a fővárosban még nem jutott közudomásra. A hír előreláthatólag nagy izgatottságot fog kelteni.

London, december 10.

Mint a Reuter-ügynökség értesül, az admirális jelentést kapott, mely a Bolivar venezuelai hadihajójának *Fort of Spamban* (Trinidad) történt lefoglalásáról szól. Hír szerint a Caracasban lévő angol alattvalók letartóztatásának hírére a megelőzésnek egy bizonyos nemével fogadták, mert a fogságot rájuk néve biztosabbnak tartják, mintha ki volnának téve az utcai csöcselék bosszúvágyának.

New-York, december 10.

Egy caracasi távirat szerint Castro egy újságíró előtt kijelentette, hogy Venezuela nem kapott ultimátumot a szó igazi értelmében, hanem kapott körülbelül egyidejűleg megkeresést Angliától és Németországtól. Anglia követeléseiről, amelyek jelentéktelenek, eddig semmit sem tudott. Ilyen követeléseket sohasem támasztottak, tehát nem igaz, hogy vonakodott azokat teljesíteni. Anglia eljárása tehát jogosult. Az idegenek követeléseiről egyáltalán nem dönthet addig, míg a lázadást teljesen el nem fojtják. Ervényt fog majd szerezni a joguk és meg fogja mutatni a világnak, hogy Venezuelának törvényei vannak és be fogja bizonyítani, hogy kötelezettségeket sohasem hanyagolt el. A kormányt nagyon meglepte, hogy az idegen képviselők elhagyták Caracast a nélkül, hogy megvárták volna a választ jegyzékeikre.

HIREK

Budapest, december 10.

— BUDAPESTI NAPLO. December 15-én új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— A király meggyógyult. Bécsből táviratozza tudósítók, hogy a király reumathikus fájdalmait teljesen megszűntek és ő felsége egészen annyira helyreállott, hogy már holnap reggel elutazik Schönbrunnból Bécsbe, ahol a jelenlegényen felszaporodott állami ügyeket fogja elintézni. Néha-néha ő felsége vissza fog térni Schönbrunnba.

— Eulenburg herceg a királynál. Bécsből jelentik, hogy a király félóráig tartó kihalgatáson fogadta Eulenburg herceget, a volt német nagykövetet. A fogadás rendkívül szíves volt s a király meleg szavakkal köszönte meg a hercegnak bécsi működését és élénk sajnálatát lejezte ki, hogy a herceget megrongált egészsége állása elhagyására kényszerítette. A király ezután tudatta a herceggel, hogy emlékül arcképet szánta neki, de a kép még nem készült el, mert betegsége miatt nem tudott a festőnek ülni. Eulenburg herceg az utóbbi napokban látogatást tett gróf Goltshovskinnál, Koerbernél, Széllnél, a nagyköveteknél és a követeknél. Egészsége most megint valamivel rosszabbra fordult s e miatt ma nem fogadhatta azokat, akik nála bucsulátogatásra jelentkeztek. A herceg csak egészsége helyreállása után fog Bécsből Liebenbergbe utazni.

— Új egyetemi magántanárok. A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Áiss Albert kecskeméi ev. ref. jogakadémiai ny. rk. tanárnak a kolozsvári Ferenc József tudomány-egyetem jog- és államtudományi karán a magyar magánjog egyetemi magántanárává történő képesítését; továbbá dr. Pauler Ákosnak a budapesti tudomány-egyetem bölcsészettudományi karán az ismeretlen és az ismeretlen történelemből egyetemi magántanárává történő képesítését jóváhagyta és nevezetté ezen minőségében megerősítette.

— Ivánka Zsigmond beteg. Ivánka Zsigmond ismét nagy beteg lezokszik felső-szemerédi kastélyában. Négy héttel ezelőtt hirtelen rosszul lett s állapotja súlyos aggodalmakra adott okot. Ereje azonban visszafért úgy, hogy ágyát, sőt a szobát is elhagyhatta. A múlt héten visszaesés következett be s erje most gyorsan hanyatlak, eszmélete többször elhagyta s orvosa, dr. Kovács Sebestyén Ipolyásagon reménytelennek mondja állapotát. Családjá Felső-Szemerédtre gyűlt össze a nagy beteg ágyánál.

— Új kamarás. A király gróf Waldburg-Zeil-Lustanau-Hohenems Gyűrynek, a gróf Paar nevét viselő 2. számú dragonos-ezredbeli hadnagynak a kamarási méltóságot díjmentesen adományozta.

— A császár becsülete. A mexikói imperialisták egy levél alapján, melyet állítólag a boldogtalan Miksa császár Lopez ezredeshez intézett, avval vádolták Miksa császárt, hogy ő adatait Queretaro városát s a sereget az ellenességnek, csakhogy életét megmenthesse. Ezeket a vádakat abból a levélből veték az imperialisták, melyet Escobedo tábornok írított s melyben Miksa császár arra kérte Lopez ezredes, hogy títktát ne árulja el senkinek. Escobedo tábornok most meghalt s érdekes levelét a mexicói tüzérségi muzeumra hagyta. A császár emléikén foltot ejtő levélnek hitelességéhez azonban sok fért s ezért Reysr Bernardó hadügyminiszter választott katonai bíróság elé vitte az ügyet s a következő két kérdésre kért választ:

1. Tekintettel a Miksa császár és Lopez közötti barátságra és a folytonos személyes érintkezésre, lehetségesnek vehető-e, hogy a császár ilyen bizonyító erejű okmányt szolgáltatott volna ki maga ellen?

2. Összehasonlítva a levél írását a császár más hiteles írásával, bebizonyítható-e, hogy a levelet a császár írta?

Erre a két kérdésre a választott bíróság olyképp felelt, hogy fényesen rehabilitálta a császár emléket, kijelentette egyttal, hogy a levél közönséges hamisítvány, melynek a tüzérség erejűlyé közt levele nincsen.

A bíróság az ítélet alapján elégette a levelet.

— Vidéki újságírók a miniszterelnöknel. Szederkényi Nándor országgyűlési képviselő vezetés alatt ma a vidéki napilapoknak egy küldöttsége járt Széll Kálmán miniszterelnöknel, orvoslást kérve ama visszaélések ellen, amelyeket egyházy János újság a utcai árusítás engedélyének örve alatt elkövet. A küldöttségben Nagykorú, Czegléd, Félégyháza, Temesvár, Arad, Kassa, Máramaros-Sziget, Nagy-Károly, Békés-Csaba, Mezőtúr, Szolnok, Jászberény, Hatvan, Zemplén, Szatmár-Némethi, Gyöngyös, Eger, Miskolc, Szeged, Debreczen, Kolozsvár városok lapkiadó volt képviselve; szónokuk dr. Pláner László ügyvéd volt. Széll Kálmán miniszterelnök válaszában kiemelte, hogy meleg rokonszenvvel kíséri a vidéki sajtó hazafias működését. Ő már kora ifjúságtól fogva össze van forrva a sajtóval, amelynek munkásai között ő is működött. Szívéből beszélt a küldöttség szónoka, amidőn a filéres sajtó tulkapásairól és visszaéléseiről tett említést. Ő maga is határozottan azt tartja, hogy a colportage-ügy szigorúan mint kérendészetű kérdés kezelendő. Mivel maga is feltétlen híve a sajtószabadságnak, ezért éppen a komoly sajtó és a sajtószabadság érdekében okvetlenül szükségesnek tartja az ügy rendezését. Megígérte, hogy felveszi ez irányban a tárgyalásokat s keresni fogja a megfelelő jókeres segítséget. Beszéde után a miniszterelnök a küldöttség tagjaival kezet fogott s az audencia lelkes éljenzés közben ért véget.

— A Nobel-féle békedíj. Kristiánidból táviratozzák: A storthing Nobel-bizottsága a Nobel-féle békedíjat megfizető Ducommun Elich herceg, a nemzetközi béke-iroda tszletlebeli elnöke és dr. Gobat Albert a berni nemzetközi béke-iroda titkára között.

— Thán Károly ünneplése. Az országos gyógyszeres-egyesület Thán Károly műegyetemi tanár negyvenéves tanári jubileumának emlékére tízezer koronás alapítványt tett, melynek kamatait szegénysorsú törekvő gyógyszereszhallgatók segélyezésére fordítják. Ma adták át az erről szóló alapító oklevelet a jubileumnak s ezt az alkalmat az egyesület felhasználta arra, hogy Thán Károlyt ünnepelje.

Az ünnepség a vegytani tanintézetben folyt le ma délelőtt díszes és nagy közönség jelenlétében. A tudomány-egyetem és a műegyetem tanárai testületileg jelentek meg s a kultuszminiszter képviselte magát. Az ünnepi beszédet Zboray Béla, a gyógyszeres-egyesületnek elnöke mondta. Elismerő szavakkal vázolta Thán negyvenéves tanári pályáját és hálával emlékezett meg azokról az érdemekről, melyeket az ünnepelet a magyar gyógyszeresek kiképzésével szerzett. Beszéde végével anyajuttotta a díszöltésű alapító oklevelet, amely alapítványt a gyógyszerész kar halálját leróva, egyttal maradáno emléket akart alkotni Thán Károlynak. Eibach Kornél, a Gyógyszerészettan-hallgatók Segítő-Egyesületének elnöke az ifjúság elismerését tolmásoolta. Peregik tartó ováció után Thán Károly mondott köszönetet az ünneplésért, elismerő szavakkal emlékezve meg az őt törekvéseiben mindig segítő tanári karról és hallgatóiról. A laboratóriumban való praktikus oktatás és foglalkozás, — mondta a többi közt, — a tanára és tanulóra egyaránt fontos. Ez a valódi egyetemi tanítás, amely előbb-több az összes egyetemi diszciplinákat meg fogja hódítani, ha az egyetem nagy hivatásuknak — a mai értelemben véve — meg akarnak felelni. A praktikus tanításban a tanulási nehézségei átalában, a kísérletké- tanulmány nehézségei pedig különösen megkönyvebbülnek s azoknak sikere ez elvez legjobban biztosítja. A gyakori személyes érintkezésben nemesak az értelemi téren, hanem az erkölcsi és jellembeli vonatkozásokban is, egyénileg megértik és megbecsülik egymást: a tanár és a

tanítvány. Elhárítja ez a félreértések és némi jóindulat mellett, a siker jóbiztosítóját adja. Azután fölolvasták az ország különböző gyógyszerész-testületeinek üdvözlő iratát. Az egységült közönség hosszasan éljenze ezután is Thán Karólyt.

Csetz tábornok bucsuja. Csetz tábornok lemondott a reményéről, hogy hazájába valaha visszatérhessen. Orvosai nem tartják lehetségesnek, hogy kibirja a hosszú utat. Emiatt fájó szívvel lemond arról, hogy hazáját viszontláthassa. A kolozsvári országos történelmi ereklye-muzeum elnökségéhez intézett levélben megható hangon veszt bucsút ismerőseitől. Köszönetet mond *Szell* Kálmán miniszterelnöknek; amiért hozzájárult, hogy hátralévő napjait anyagi gond nélkül élje le. A muzeum a Kolozsvárt megjelölő *Történelmi Lapok* decemberi számában tette közzé az erdélyi hadsereg még élő, rangban legmagasabb katonájának levélét és közli családtagjainak aroképét. A muzeum a tavasz elején egy bizottságot küld Csetz tábornokhoz, amely a bucsu-levélre élő szóval fogja tolmácsolni a nemzet fiainak tiszteletét és szeretetét, valamint őszinte halálját.

A megvesztegetett király és a tolvaj Bismarck. A londoni *National Review* című újság legutóbbi számába nagy feltűnést keltő cikket írt *Ronald Blennerhasset*. A cikk valósággal forrongásba hozta a bajorországi politikai köröket. Ebben a cikkben nincs kevesebbről szó, mint arról, hogy a német egység történetéhez főlhozott adatok között be van bizonyítva, hogy a bajor királyt Bismarck pénzzel vette rá, hogy Vilmos porosz királyt az egységes Német-birodalom császárának elismerje. A cikk, a többi közt ezeket mondja: 1871-ben az egész világ rejtelmese taláta és érthetetlennek azt a határozatlanságot, melylyel a bajor király a német birodalmi egység eszméjével szemben viselkedett. A király teljeséggel nem törődött a háborúval, még a hadseregét se mozgósította, annál érthetlenebb volt, hogy Bismarck leveleire azonnal beleegyezett Vilmos király császárrá koronázásába. Halála után aztán rájöttek a rejtelen nyitásra. Kiderült ugyanis, hogy Berlinből évenként nagy összeg pénz ment Münchenbe. Ezt a pénzt a Wolf-alapból küldte Bismarck, aki így a maga nagy alkotása érdekében azzal a pénzzel vesztegette meg egy királyt, amelyet egy másik királytól lopott.

Gróf Andrássy Dénesné hagyománya. *Bécs*-ből jelentik, hogy a városi tanács tegnapi ülésén a polgármester bejelentette, hogy a Münchenben elhunyt gróf Andrássy Dénesné, szül. *Havliczecz Franciska* végrendeletében a következő passzus foglaltatik:

Égész vagyonom egyetemes örökösévé férjemet teszem azzal a kötelezettséggel, hogy szülővárosomnak, Bécsnek 160.000 koronát fizet a hagyatékból a város öspolgármesterének kezébe, mely összeg jótékony célokra fordítandó. Ezért az összegért köteles Bécs városa unokabécsémnek, *Havliczecz Ferenek*nek halálom napjától nagykorúságáig évi 2000 koronát, azután pedig évi 4800 koronát fizetni. Hogy ha azonban unokabécsém netalán a zsidó hitre térne át, ez az életjáradék azonnal megszűnik.

Kardpárba. *Sátoralja-Ujhelyről* jelentik: Dr. *Buza* Barna a *Felsőmagyarországi Hírlap* szerkesztője és dr. *Bánóczy* Kálmán, e lap munkatársa, erősen megtámadták lapjukban azt a honvédszót, aki egy vendégülben állítást a Götterhaltét huzatta. Erre *Fejes* Kálmán miskolci honvédszázados mindakét újságíró provokáltatta. A segédke kardpárbaiban állapodtak meg, amely ma folyt le. *Buza* a kezén sebesült meg könnyebben, *Fejes* Kálmán százados pedig a jobb felsőkarjára kapott súlyosabb természetű várgást. *Bánóczy* szintén megsebesült.

Egyházközlői gyűlés. A budai görög-keleti szerb esperesi kerület tegnap tartotta meg egyházközlői ülését, melyen az egyházmegyei közgyűlésre küldendő képviselői választották meg. Az ülésen *Osztócs Miklós* elnökölts a választás a nemzetiségi lista győzelmével végződött, melyet a *Popovics V.* István által előterjesztett kandidációjával szemben *Dumtsa Jenő* szentendrei polgármester képviselt. Megválasztották *Dumtsa Jenő* és *Ignatovics János* Szent-Endrérről, *Sadovszky Pál* Budáról, dr. *Gavrilla* ügyvéd, a *Zasztava* volt szerkesztője. *Gavrilla* kivételével, aki radikális, mindannyian Polyt-pártiak. A lelkészek dr. *Dimitrijevicz Vladimir* budapesti, *Csupics Kornél* szentendrei és *Gólab György* pomázi piébánost, a tanítók Mihóldsis budapesti tanítóit választották meg képviselőül.

Katonai brutalitás. Nemesak nálunk, Európaszerte úgy értelmezik a katonaságnál a rendet, hogy az brutalitás nélkül nem lehet meg. Párisból jelentik, hogy egy *Válen* nevű generális, a párisi Ecole Polytechnique parancsnoka, tegnap, a nagy hidegben köpönyeg nélkül rendelte ki szemlére az intézet növendékeit. Husz növendék dermedten rogyott össze a nagy hidegben és sokan olyan súlyosan megbetegedtek, hogy kórházba kellett őket szállítani.

Halálozás. Dr. *Weisz* Izidor, a zimonyi izraelita hitközség elnöke, ma 60 éves korában meghalt.

Az élet tragédiái. A *Vorwärts* című szociáldemokrata újság, mely nem egyszer körülérdekes leleplezéseket a polgári társadalom körölcseiről, most a következő történettel világít rá a polgári érelyre:

A berlini első kerületi bíróság előtt egy sápadt arcú, vézna kis leányka áll. Előtt tizennyeg éves s máris azzal vádolják, hogy több üzletben lopkodott össze értékes holmikat.

— Beismered a lopást? — kérdi a bírő.
— Beismerem — mondja a lányka.
— Nos? Mit csináltál a sok lopott holmival?
A gyermek hallgat.
— Torkoskodtál? Cukrot vettél rajta, mi?
— Nem.
— Hát tagadni is mersz. Eltörkoskodtad, ugy-e?

— Nem, nem! — mondja a kis vádlott zokogva s aztán alig hallhatóan mondja: — Margitnak vettem rajta enniválót.

— Margit? Ki az a Margit?
— Margit? Az a lányom.
— A lányod? Neked van...
— Van... Most lesz egy éves.

A bírósági teremben összeszűnnek az emberek. A kis, tizennyeg éves bűnös anya sir s alig tudja elcsodásítani a bírő.

A védőügyvéd pedig föláll s elmeséli, hogy egy nős ember elcsábította vendéket s mikor viszonyuknak gyümölcse lett, a faképnél hagyta. A szerencsétlen gyermeket ekkor szülei elkergették s azóta lopással tengette életét. A leányról megállapították az orvosok, hogy epileptikus rohamokban szenved olykor s megállapították azt is, hogy merénylővet követek el rajta. A bírők fölmóntó ítéletet hoztak.

A másik tragédia, mely szintén erkölcesinkre vet világót, Budapesten játszódott le. Egy *Gy. Ilona* nevű fiatal lányt, aki Brassóból jött föl a fővárosba, ma a rendőrségen vallatták.

— Ávval van vádolva, mondták, hogy egy nadrágot lopott. Igaz-e?

— Igaz.
— Kinek lopta? Minek kell magának egy nadrág? Nyilván...

— Nem.
— Nem a kedvesének akart ajándékot adni?

— Nem, nem! Éhes voltam. Hónapokig bolyongtam Budapesten enniválót nélkül. Ami pénzem volt, elkötöttem, ruháimat elzalogosítottam s tegnap este már éheztem. Az éjszakát nem akartam az utcán tölteni s a Rákos-utcaban kértem szállást egy ismerősnél. Reggelig gondolkodtam, hogy holnap mi lesz velem s egész éjjel biztattam magamat, hogy tudjak lopni. Reggel pedig loptam.

A kismemberét. Gróf *Almássy Dénes* nemes szívre való levelet írt ma az országos munkásszolgáltató pénztárnak. Gyulavári, sarkadi és kétegyházi uradalmi összes évi cselédjeit, száma 167-et beiratott nyugdíjra a pénztárba s fizeti értük a díjat. Ugyancsak *Deutsch Zsigmond*, az Eszterházy-uradalom főbírója Nosztárió 86 cselédjét jelentette be nyugdíjas tagnak, akiknek megszerzi a karácsonyi örömet s átadja tagsági könyvjüket, mely öregsgükük nagy gondját eloszlatja.

Házasság. Székelyudvarhelyi és szoboszlói *Szoboszlav Pap* Zoltán kir. törvényszéki albiró a szilágymegyei földbirtokos, tegnap vezette előházó sárori és derzsényi *Lévay Ferenc*, volt katuszminiszter tanácsos és neje született magyaroskeői *Korda Sarolta* leányát, *Sarkát*. A házasságkötésnél tanuk voltak *Kéry Gyula* és *Szabó Gyula*.

A Nilus szabályozása. Korszakos és a technikai tudományak valóságos csodája az a nagy mű, amelyet Angolország a Nilus szabályozásával létrehozott s amelynek jóvalavásához *Edvár* király a maga képviselőjeként fivérét, a *connaughti* herceget küldte Assuanba. Meg van oldva a nagy feladat s most már csak a zárókövetés következik. Az a viztartó, amely a Nilus iszapos vizét fogja fel, hogy alacsony vizállásokkor ellássa az egész termővidéket, 1065 köbméter irtartalmu. A hatalmas munka, amelyen négy év óta 20.000 munkás dolgozott, sokkal többé került az előírásnál kétfélször font sterling-nél.

Hellona. Legesodásabb vívmány a fotográfia terén, mely *Kossak József* udvari fényképező kirakataban (Kossuth Lajos-utca 12.) jelenleg látható. A felvételek genrészerűsége a legtekélyesebb színek pompájával ölelkezik s kijelölte azt az irányt, amelyen a művészi fotográfának haladnia kell.

A Mont Pelée A francia kormány megbízásából, *Lacroix*, még egyre tanulmányozza a Mont Pelée körüli terület vulkanikus viszonyait s ujabban arra a tapasztalatra jutott, hogy a Pelée belsejében ismét vad háborúsgok tombolnak, sőt jelentést is tett, hogy a hegy az utóbbi hetekben megint veszedelmesen nyugtalankodik. Két hét óta, egyik kitérés a másikat éri, három kilométernyi magasságig vetve a

füstoszlopokat, a hamut és a pernyét. Az egész vidék föllött sűrű gőzpára tereng s már óvintézkedésekre is volt szükség, amennyiben a hajóknak megtiltották, hogy a partok közelébe menjenek.

Gyógyszerészek a miniszterelnöknél. A május 11-ikén tartott második országos gyógyszerész-kongresszus végrelajelő-bizottságának a fölterjesztését ma déltán adták át a Magyarországi Gyógyszerész-Egyesület részéről *Szell* Kálmán miniszterelnöknek. Az ország minden vidékéről összejutott gyógyszerészek díszes küldöttségét *Zboray Béla* gyógyszerészegyesületi elnök vezette s ő is adta át a fölterjesztést hosszabb beszéd kíséretében, kérve a régi serelemek orvoslását. Kéri a személyes jogu gyógyszerártak átruházásának a kiterjesztését az övezgyekre, a jogadományozás, a kézi, a házi gyógyszerárt, a realjog stb. rendezését.

Szell Kálmán miniszterelnök kijelenti a válaszában, hogy megbízhatom az ő abbeli kijelentésében, hogy a belügyminiszter igenis figyelmébe fogja venni az ügyüket (Eljenzés). Ebben nem fogunk csalódnai. A védőséget nem ok nélkül, nem pusztá diszként fogadta el, hanem bizonyítékát akarta adni annak, milyen nagyra becsüli a közegészségügyi tevékenységnek és munkásságnak azt az ágát, amelyet a most nála levők művelnek. Kötelezettséget vállalt el a védőséggel s szándékozik ezentul is behatáon foglalkozni a gyógyszerészeti ügyekkel. Igaz, hogy most az ország politikai életén domináló kérdések veszik igénybe csaknem minden idejét, de igéri, nem hanyagolja el az ő ügyüket sem. Inkább megpótolja az időből s kettőzött erővel fogja tanulmányozni a gyógyszerészek kívánalmait. Legyenek tehát egy kis türelemmel. Amit megígér, azt meg is teszi. Ha módjában lesz, teljesíti az óhajátokat. Mindig számíthatnak rá. Köszöni a szives megjelenésüket. Nem természetesen a gyógyszerészetet, ismétli, hogy a jogos és méltányos kívánásokat teljesíteni akarja. (Hosszantartó, lelkes eljenzés.)

A miniszterelnök aztán egyideig barátságosan elbeszélgetett a küldöttség tagjaival.

A német sajtó Koburg Lujzáról. A *Vossische Zeitung* tegnapi számában a következő *drezdai* telegramot közli:

Amióta *Koburg Lujza* hercegnő *Mattachich Géza* volt főhadnagygyal a lindenhofi *Pierzon-féle* tébolyda parkjában találkozt, két-ségkívül érdekelt forrásból ismét megkísérlük, hogy a hercegnőszonyt nagybetegnek, örültnek és apatikussnak tüntessék fel a világelőtt. Amint még emlékezetes, hasonló hír járta be a sajtót néhány hét előtt, amikor a belga királyi család a nagy gyászra érte. Akkor azt terjesztették, hogy a hercegnő minden részvét nélkül fogadta az anyja haláláról szóló hírt. Ezt a közlést a *Dresdener Nachrichten*ben azonnal minden félreértést kizáró módon cáfolat követte és pedig magától a hercegnőszonytól, aki minden neki tulajdonított beteg állapotot visszautasított, egyben kijelenté, hogy figyelemmel kíséri a külvilág eseményeit az újságokban és hogy éppen ezen az uton tudta meg, minő tévesen informálják a világot az ő hogylétéről. Ez, mint már említettük, néhány hét előtt történt és azzal a benyomással, amelyet a hercegnő levele kelt, egészen egybehangzó, amit *Mattachich* a minap a fenséges asszony óhajításainak céljaként közölt.

Amint ez a telegram is bizonyítja, Német-honban is nagy érdeklődéssel viselkednek *József nádor* boldogtalan unokájának sorsa iránt.

Nagy robbanás. *Nagyváradról* jelentik: Este 11 órakor a nagyváradi légszuszgyárban nagy robbanás történt. Egyidejűleg a városban az összes helyiségekben kialudtak a gázlámpák. Eleinte az óriási detonációra, mely yel a robbanás járt, mindenki azt hitte, hogy az egész légszuszgyár a levegőberopült. Nagy embertömegek siettek a gyár felé. Ott kiderült, hogy csak a tisztító retortia és azzal kapcsolatos raktár robbant fel. A nagytartályok nem robbantak fel, mert a hozzájuk vezető váltókat még idejekorán elzárták. Emberéletben nem esett kár. A robbanás oly erős volt, hogy a raktár és retortia fedelét az utca tulsó felére dobta és a környéken lévő házak ablakait a légneműs bezarta. A kár körülbelül 8—10.000 korona. Holnap már valószínűleg ismét lehet légszusz előállítani, de a kár helyreállítása több napi munkát igénybe venni.

Szegény pincógyermek felruházása. A főpincóerek segélyező-társasága iolyó hó 16-án este 8 órakor a Némethy Mátyás-tele vendégülbez szegény pincógyermek felruházására tombolával egybekötött ünnepélyt rendez.

Főfáját,

mely bármilyen ered is, pár perc alatt meggyógyít a „Fortuna-Migrain-Pastilla“ 1 db 30 fillér, 6 db 150 fillér, 12 darab 250 fillér. Kapható **SCHUBERT ARNOLD** gyógyszerártában Budapest, VII. Csengery- és Dob-utca sarkán.

— **Kifosztott uralkás.** A tolvajkúlcsoval dolgozó lakásfosztogatók ma ismét nagyobb szabású betörést követtek el. *Silber* Zsigmond Sip-utca 22. sz. számú lakását tolvajkúlcsoval lefolytatták, ahol feltörve a szekrényeket, 4000 koronát ért ékszer ellopott. Többek között magukkal vitték egy dupla fedélű jérfi aranyórát, gömbölyű szemekből álló férfi aranyláncot, egy nagyobb gyémánt- és két kisebb kék kővel ékített arany gyűrűt, egy pár öt apró gyémánt-kövel ékített fülbevalót, egy gyémántkövel díszített gömbölyű aranygyűrűt, arany kézeldő-gombot, stb. A rendőrség nyomozza a betörőket.

— **Ingyenkenyér.** A Podmaniczky-utcai kenyérszító intézmény javára újabban a következő adományok érkeztek: *Hirsch* Louis 100 K. A jégkár-elvételi iroda alkalmazottainak adománya 40-20 K. Összesen 140-20 K. A kenyérszító boltban december 9-én 5270 adag kenyert osztottak ki.

— **Betörés egy törvényszéki palotába.** Nagy-*Edrárd* írják: Nagy meglepetést kellett városszerte az a betörés, amelyet tegnap virradóra az itteni királyi törvényszék újonnan épült palotájában követtek el. A betörők felkészítették a pincehelyiség vasablakát, ami óriási munka volt, mert hatalmas, vastag lemezen kellett áthatolni. Behatoltak a palota földalatti helyiségeibe s onnan tömördek büntelt elvittek. Fegyvert, ruhát s mindenféle más holmit tüntettek el, különösen egy nagy halmaz egyesületi könyvet, amelyek a sikasztások, csalások, főképp a hamis bukások bizonyítékai. A betörés nagy riadalmat okozott a törvényszéken, mert a büntény óriási zavarokat fog okozni azoknál a büntényeknek, amelyekben a korpusz dekliták hiányozni fognak. A rendőrség nagy erővel indította meg a nyomozást s annyi már bizonyos, hogy a betörők csakis a helyi viszonyokkal ismerős emberek lehetnek.

— **A tél.** A hirtelen fokozódó hideg miatt a Duna az egész országban zajlásban van, míg a víz maga apad. A földművelésügyi minisztériumhoz érkezett jelentések szerint csupán a Száva jégmentes. Budapesten a Duna erős zajlás mellett ma 34 centiméter magasságú. Az apadás rohamos és a Lánchíd alatt pár nap múlva látható lesz a zátony.

— **Öngyilkosságok a honvédkaszármányban.** A Budapesten állomásozó I-ső honvédegyezrednek október elején bevontul regrutái közül sokan ragadtak maguk ellen fegyvert. E rövid idő alatt hat regruta dobta el a magától az életet. Öten a bevontul újonok közül a szolgálati fegyverükkel oltották ki életüket, a hatodik pedig, aki csak pár nappal ezelőtt vonult be, mint háromnapos katona ölte meg magát, még pedig úgy, hogy a kaszárnya létesítő helyén felakasztotta magát, s mire észrevették, meghalt.

— **Tűz a kereskedelmi minisztériumban.** A kereskedelemügyi minisztérium előző osztályában ma délen valószínűleg a kémény rossz szerkezete miatt a mennyezet gerendái meggyulladtak. Szerencsére a házbeliek hamarosan eloltatták a tüzet s így a tüzoltóknak dolga nem akadt.

— **Beosapott hajós.** *Galetich* János hajós hat-száz koronás takarékpénztári könyvével tegnap elment a főpostára, hogy a pénzét fölvegye. Amint ott várakozott, egy zsinóros egyenruhás ember lépett hozzá s egy számat átnyújtva neki, elvette a könyvecskéjét. Azt mondta, hogy ő postaszolga s várakozzék rá, amíg a számat kiáltják. *Galetich* várakozott egyideig, majd kifogyva a türelemből, sürgette a tisztviselőt. Ekkor derült ki, hogy pénzét az ismeretlen ember már fölvette és régen elment. A károsult hajós jelenléti telt a rendőrségen, amely most keresi a csalót, aki negyven év körül, szőke ember.

— **Cimbalnok** legújabb acélszerkezettel, legkifináltabb hanggal, jószágért, tartósságért 5 évi felelősséggel, előnyös részletfizetési feltételekkel kaphatók Magyarországon Gyula magyar hangszerkészítési telepén. Budapest, VIII., Kerepesi-ut 71. Árjegyzéket kívánatra ingyen küld.

(x) **A Zoltán-féle osukamáj-olaj** tápereje nagy, könnyen emészthető, kellemetlen szaga, íze nincs, üvege két korona. Zoltán gyógytárban, Budapest, V., Szabadság-tér.

(x) **Casoradín Raditz** legjobb szer székrekedés, gyomor és májbaj, étvágytalanság, elhízás és lefajás ellen, kitűnő vértisztító. Orvosi tekintélyű által kipróbálva és ajánlva. 1/2 doboz 1 K. 20 fillér; egy egész doboz 2 K. 20 fillér. Kapható az Apostol gyógytárban, Budapest, József-körút 64.

(x) **Csallógyi karácsonyfadísz** Kertész: Tódornál.

FŐVÁROS

(*) **A nemzetiségi törvény módosítása.** *Poszony*-és *Háromszékvármegyék* a nemzetiségi törvény módosítására irányuló feliratokat pártolós végezt megküldték a fővárosi törvényhatóságának is. A jogügyi bizottság tárgya alá vette az ügyet s kijelentette, hogy a feliratokkal teljesen egyetért s szükségesnek tartja, hogy a harmincegy év alatt immár elavult nemzetiségi törvény gyökeres revízió alá vessék.

Javasolja ennél fogva, hogy *Poszonyvármegyé* feliratát a fővárosi hasonló felirattal támogassa, *Háromszékvármegyé* feliratát pedig, amely a törvénynek csak részben való módosítására irányul, vegye a közgyűlés tudomásul. A tanács ezt a javaslatot pártolólág terjeszté a közgyűlés elé.

(*) **A fővárosi közgyűlés.** A III. kerületi szabadelvűpárt öreg vezérért, *Végh* Jánost buszusztatta el a mai közgyűlésen a főpolgármester, mielőtt az belefogott munkájába. *Végh* János a fővárosi egyesítése óta állandó buzgó tagja volt a törvényhatósági bizottságoknak. Emlékét a közgyűlés jegyzőkönyvébe vette, s úgy intézkedett, hogy helyébe *Kepes* Albert póttag hívassék be. Bejelentette továbbá a főpolgármester, hogy az igazoló-választmány és a közigazgatási bizottság felének mandátuma lejárt, s a választást a mához egy hétre tartandó közgyűlés napirendjére tűzte ki.

Halmos János polgármester választól ezután két interpellációra. Az első *Gelléri* Mór tette a magyar ipar érdekében, s különösen ar. vonatkozásig, hogy a szent István basilikához meg kívánatol szülőségeket magyar iparosok által fedeztessek. *Halmos* polgármester az interpellációra ezt feleli, s a bazilika orgonájára nemzetközi pályázatot hirdettek, s a legolcsóbbnak a *Rieger*-cég ajánlata jellemezte, utána az *Angster* pécsi cég ajánlata volt a legelőnyösebb. A tanács a szakértők véleménye alapján a *Rieger*-cég mellett döntött. E határozat ellen egyebeként az *Angster*-cég írásbeli adott be, s így a közgyűlésnek legközelebb módjában lesz az egész kérdéssel foglalkozni. *Gelléri* Mór ezt a választ egyelőre tudomásul veszi, s föntartja a szólásjogát az *Angster*-féle felelkezés tárgyalásánál.

Ebben az értelemben a közgyűlés is tudomásul vette a választ.

A második interpelláló *Baracs* Marcell volt, aki a kereskedelmi miniszternek egy leiratból azt vette kiolvasni, hogy a miniszter az esküférti híd megnyitását a belváros szabályozásának megförtémtől teszi függővé. A polgármester válaszában kijelentette, hogy a leiratból ilyesmit kiolvasni nem lehet ugyan, de azért ő személyesen is érintkezésbe lépett a miniszterrel, aki hangsúlyozta, hogy ily értelmű jönmöt kikötési esetében sem volt, de az bizonyos, hogy a híd megnyitása egy magában nem elegendő az üdvösségre, ha a belváros szabályozásával a forgalom nem koncentrálódik. A választ tudomásul vették.

Újabb interpellációt intézett a polgármesterhez *Salgó* Jakab, a huszároló-intézetek élelfeleltetése érdekében. Az interpellációt kiadta a polgármesternek.

A napirend során *Foits* tanácsnok hosszasan ismertette ezután a közterületek szabályozására vonatkozó új szabályrendelet tervezetét, amelyet a tanács javaslata alapján előadásra ajánl. A közgyűlés a tervezetet általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadta. A részletes tárgyalás az 5. ponthoz, amely a burkolási tételek egységáirával kapcsolatosan az övezetek beosztását állapítja meg, *Benedek* Sándor a pont kihagyását indítványozta s helyébe a régi szabályrendelet hasonló pontjának fölvetését javasolta. A közgyűlés többsége *Benedek* Sándor indítványához csatlakozott.

A többi pontokhoz dr. *Álday* József, *Springer* Ferenc, *Boross* Soma és mások szölköztek hozzá. Közben nem egy személyes vita kerekedett.

Dr. *Kollár* Tivadár nekiment a tisztí főügyésznek, hogy hogyan meri a közgyűlés határozatát megfellebbezni, mire a tisztí főügyész kijelentette, hogy ő magát terrorizáltnak senkitől sem hagyja s ha a főváros érdekei megkövetelik, ezúttal is mindig meg fogja ílebbebezi a közgyűlés határozatait. A levégő különben is puskaporos volt s a szavazások alkalmával oszken kizárólág kisebbségben maradtak a tanácsi javaslatok.

Ezután áttértek a tanácsnak arra az előterjesztésre, amely a budapesti légszennyezés igazgatóságának kérelme folytán vegyes-bizottság kiküldését javasolja a jobbpárti légszennyezésügyi dolgában. *Schubert* Sándor a kérdésnek napirendről való levételét indítványozta, vagy pedig küldjék előbb szét a gázgyár szerződését minden bizottsági tagnak, hogy a közgyűlés a gázkérdésben ne maradjon — sötétségben. A vitában többen vettek részt, végül *Halmos* polgármester maga is utat a kérdés fontosságára s *küldésbe helyezte a légszennyezés megváltását*. Egyébiránt három kérdést kell tisztába hozni: 1. meg kell állapítani a budai légszennyezés termelő-képességét; 2. mennyi légszennyezésre van szüksége a budai oldalnak, s ha a termelő-képességnél többre 3. honnét lehetne ezt a többletet beszerezni. Eppen azért nincs kiölgés az ellen, ha az egész ügyet visszaadják a tanácsnak.

A polgármester felvilágosító szavai után *Schubert* visszavonta indítványát, mire a közgyűlés az egész tárgyat visszaadta a tanácsnak. A többi tárgyakat a öv hétre hagyta a közgyűlés.

(*) **Hentesek monstre-küldöttsége.** A budapesti hentes-ipartársulatnak mintegy ötszáz tagja ment ma deputációba *Halmos* János polgármesterhez és *Álday* Géza tanácsoshoz, hogy a budapesti sertésipac anomáliái ellen védelmet találjanak. *Bittner* János ipartársulati elnök vezette az óriási deputációt első sorban a polgármester elé. A hentesek közül annyit bo-csátottak a polgármesterhez, amennyi az előadólág terembe befért.

Nyolcadik hónapja immár, — ugymond *Bittner*

— hogy a fővárosi sertésipac és sertésközvágóhid rendelkezésének átadatol. E hosszú idő alatt sajnos tapasztalták a hentesiparosok, hogy azok az előnyök, amelyeket a székesfővárosi tanács az elősúlyban való vásárlás kötelezettségétől vett, nem valósultak. Sőt mindennek az ellenkezője következett be. A kishentesnek nem telik nehéz sertésre, miért is kénytelen könnyebb, silányabb sertést vásárolni. Az elősúlyban való vásárlás kötelezettségéből kitolyogol tehát gyakran előfordul az az eset, hogy a kishentes, a kinek nehéz sertésekre nem telik, az általa megvett silányabb sertésért — átszámítva annak vételéért a kö-bányai szokás szerinti vásárlásra — métermértésünkint 10—12 koronával fizet többet, mint a nagyobb hentes, aki nehéz sertést vásárolhat. Az elősúlyban való vásárlás kötelezettsége a hentesiparosokat tönkre teszi, mert míg a sertéseket meg nem mérlegette, soha nincs tisztában azzal, hogy milyen árban vásárolt, mert a budapesti piacra nagyrészt csak silány sertések érkeznek; a jobb minőségűeket Bécsbe szállítják. A silány sertésnek pedig az átszámítás oly nehéz, hogy még a leggyakoribb hentesiparosok is csalódnak a bevásárlásnál. Ezzel pedig éppen a kishentesek sajátuk leginkább és ezek ennek leg hamarabb tönkre. Okmányokkal igazolhatja, hogy az elősúlyban való vásárlás miatt eddig is már 90 hentes volt kénytelen iparát megszüntetni. Ezért kéri a polgármester támogatását arra nézve, hogy az elősúlyban való vásárlás kötelezettsége megszüntetessék és helyette a régi szokás szerinti adósvételt engedélyezzék. Ezután a másik sérelmele tért át s kérte a polgármestert, hogy szüntesse be a tanács az anomáliát, hogy csakis a vidékről felhozott hideg sertésust árusíthassanak a piacon maguk a termelők, s ne legyen megengedve, hogy boldog-boldogtalan szabadon árusíthassa a hideg sertésust a hentesek rovására.

A helyesléssel kísért beszéd után *Halmos* polgármester választól a küldöttségnek. A legnyomatókosabban hangoztatta, hogy a hentesipartársulat panasz a apos s hogy azon sürgősen segíteni kíván. Elismerte, hogy az elősúlyban való vásárlás má rendszere lenn nem tartható már csak azért sem, mert a szomszéd Köbányán, az országos piacon, a régi rendszer szerint vásárolnak. A hideg sertésust árusítása terén is rendet kell teremteni oly értelemben, hogy a hentesiparosok jogos panaszát orvosoltassék. A beszéd után a polgármestert zajosan megjelentették.

A küldöttség innen *Álday* tanácsoshoz ment. A tanácsos szívesen fogadta a küldöttséget s biztosította a szónokot, hogy a hentesiparosok érdekeit nem fogja szem elől tévesztetni.

A kereskedelmi kikötő tervéhez.

Budapest, december 10.

Rövid idő előtt azt az értesítést hozták a budapesti hírlapok hogy a Csepel-szigeten létesítendő kikötő tervét egészségügyi okokból eljuttették. Ezen tervetnek más tekintetektől is súlyos hibái voltak. Azok a termékek, amelyek a kereskedelmi, illetve az ipari kikötőben a forgalomba hozatnak, mindenesetre tulajdonban olyanok, amelyek mezőgazdaságunkkal kapcsolatban lesznek — mint ilyenek nyugat felé törekednek, a mi tény. A kikötő fogalmát a hajózáson kívül jórészt a vasut jogja lebonyolítani. Ezen esetben az elszállítandó árukkal a főváros külső határát kellene megkerülni, hogy a nyugatra vezető vasuti vonalakat elérhessék. Ebben a tekintetben nem nyújtanak lényegében jobbat az újabb ismét felszínre hozott lágy-mányosi kikötő terve sem, ha felkészenél fogva egyáltalában kifogástalan volna. Gondoljunk csak arra a fáradságra és díjszabással be nem hozható önköltségekre, amelyeket egy kocsirakomány gabona elszállításra okozna a lágy-mányosi Dunapartól Kelentőlődn át Rákossz. Ujpestre, hogy utját *Marochegg*, *Vilaparas*, *Csacza* vagy *Zwardon*-felé folytatthassa. Mindazonáltal kézenfekvő, hogy az összekötő vasuti-híd alatti lágy-mányosi természetes kikötőmedence valahogyan hasznosítandó. Az olyan években, amikor várattlanul és egyuttal erős jégzajlások lépnek fel, nagyon előnyös lehet, ha az aulról jövő és meglepett vontató hajók minél előbb védett helyet érhetnek a nékül, hogy kényszerítve lennének a Margitszigeten felül fekvő, általában megfelelő téli kikötőket megkeresni.

Helyes a közmunka-tanács terve, hogy a lágy-mányosi téli kikötő vágányokkal felszerelendő azon cőből, hogy ott télen és más alkalomkor a hajókon rakodni lehessen. De ha e mellett a tanács azt hiszirelteli, hogy ezen az uton talán meg lehet találni a keresett kereskedelmi kikötőt, akkor bizonyosan előszert lesz azonnal kimutatni, hogy ez kivihetetlen azért, mert; 1. a vasuti töltésen alul fekvő rész nem elég terjedelmes, mintán a part csak 1050 méter hosszú; 2. noha a töltésen felül fekvő részzel az egyesítés technikailag könnyen létesíthető, ez nem okserül. A lágy-mányosnak ezen része, amely a polittechnika területéhez dőlőli csatlakozik, nem lett gyárkerületnek kimondva és gyakorlatilag ezen csinák soha meg nem felelt, mert a telkek állandó értéke túl magas. Ezen pontnál véleménykülönbség nem lehet, csak tekintetbe kell venni, hogy az utolsó években létesített nagyobb gyárak mindinkább az olosó telkek felé húzódtak. 3. A forgalmi viszonyok

nem kedvezők, amint ez a bevezetésben lett bizonyítva.

Mintán egyidőben azokkal a hírekkel, hogy a Csepel-szigeti terv elejtetett, az is jelezte, hogy a kikötő részére Újpesten felül — Gőd felé lett egy terület kiszemelve, — úgy ezzel is kell jogalkozni, annál is inkább, mert a „Válalkozók Lapja” azt is tudni akarja, hogy az államvasutaknál már szorgalmasan dolgoznak a dokk tervezeteken, hogy a munkálatokat még a jövő év folyamán kiadhassák. Bármilyen rejtélyesen és hihetetlenül hangzik is a hír, végül mégis kísértésbe juthat az ember, benne a kormány nézetét vélheti, míg a látványosi tervnél a fővárosi tőredek irrványra jutni.

De legyen bármi a valóság, minden terv kárba vesztettnek tekintendő, mely nem abból indul ki, hogy egy *Budapest* létesítendő kereskedelmi és ipari kikötőről van szó ott, ahol budapesti iparosok, kereskedők, hivatalnokok és fuvarosok élnek és küzködnek. Mindaddig míg azt nem kell mondani és míg nem lehet mondani, hogy a közelebb fekvő és első sorban fővárosi terület és folyópart a kereskedelmi kikötő céljaira egyáltalában alkalmatlan, távolabb fekvő más területeknek szóba jönni nem szabadna.

A pesti oldalon főfelé, egészen az újpesti téli kikötőig nem lehet alkalmas terület találni, mert mindenütt épületek és gyárak állanak, kelljen bár új alkotást létesíteni vagy meglévőit kibővíteni. Ennek ellenében megtalálható a keresett terület az óbudai part mentén, ahol a Duna a hajógyári szigettel megkötött és bevált kikötőt alkot. A körülbelül 1800 méter hosszú előkikötőn kívül, melyet a Dunaözükhajózási társaság és a dunai monitorok általánosan igénybe vesznek, még 1800 méternyi part és balról a hajógyári szigeten ugyanannyi, összesen tehát 3600 méter természetes kikötőhely található. A jelenleg kihasználható kész vízterület, a főváros tulajdonát képező szigettel és az óbudai oldalon fekvő, mindenesetre olcsó területtel, a képzelhető legeszkélyebb költségekkel, sokkal kibővíthető. Azonkívül a hajógyári sziget olyan széles — átlag 500 m.-nél több — hogy a távoli jövőre számítva egy második medence is könnyen létesíthető. A kikötő óbudai oldalán fekvő és a szent-éndrei útig húzódó, a körvasutól átszelt, több mint egy millió □ m. nagyságú beépíthető terület képes nagy igényeket kielégíteni; a mihez még a háromszor nagyobb, a bécsi útig terjedő rész járul, amelyről már a kereskedelmi miniszterium is kimondta, hogy ipartelepek létesítésére igen alkalmas. E mellett eddig csak a budapest-esztergomi vasut inennső részén fekvő terület vételtek tekintetbe, nem szólva a vasuti vonalon túl fekvőről. A jobbparti körvasut felé felé a szeszgyártó tulajdonképpen ma a leendő kikötő-vasut kész alapja. A nyugatra vivő két fővonalat össze is van kötve. Az óbudai állomáson át irányuló forgalomban, Bruok, Lajtanjalu és Gyanatalva felé hat kilométerrel rövidebb az út, mint akár Kelenföldről. Az Angyalitől délre át irányuló forgalomban, esetleg Palota külső határa felé kitérve, Marchegg, Szokolca, Vilarapcs, Csáca és Zwardon éppen olyan távol esik, mint a Budapest-nyugati-pályaudvartól.

Feltűnő, hogy milyen kedvező az óbudai kikötő természetes fekvése a magyar államvasutak üzemére nézve és mitán az államgazdaság egy része rejlik benne, figyelembe veendő. De ez még nem az utolsó előny, mert az új hid kérdése az óbudai kikötő létesítésével magától megoldódik. Amint ismeretes a hid a Hungária-ut folytatásaként van tervezve. Azáltal, hogy a Margitsziget felső részén átvezet, érinti egyáltalán a hajógyári sziget nyulványát és utat nyit a szigetre, illetve a kikötőhöz.

Az óbudai hid ez elágazása a pesti oldalról jövő forgalomra a képzelhető legnagyobb fontossággal bír. A távolság a kikötőhöz ez által a felével kisebb lesz, mind a két városrészzel egyformán rövid összeköttetésbe jut, ami a forgalomra és kereskedelemre elsőrendű szükséglet. Es még egy körülményt kell mérlegelni és pedig azt, hogy a kikötő körül letelepíteni készülő vállalatok a legolcsóbb telken kívül, általában ott lakó munkásokat találják ami már csak azért is előnyös, mert nem kell a munkásházak építésére külön tökébefektetés, ami elég gyakran az ipartelepek kivánatos gyors fellendülését megakadályozza. Ezen kívül pedig Óbuda a legközelebb összeköttetés felett rendelkezik a Szt.-Iván-Solyimár-Dorog és Tokod-i szenttelepekkel, tehát a legolcsóbb árutanyaggal, miként egyetlen más városrész sem, ami állandó nyereség marad.

SZÍNHÁZ, ZENE

**** Kamara-estély. A Hubay-Popper-kamara négyes-társulat ma este harmadik hangversenyét rendezte a Royal-teremben, amelynek koncertdobbója**

előtt megint együtt láthattuk zenekedvelő közönségünk eljött. Beethoven es-dur kvartettje és Schubert vörök vonós-negyese között — (mindakét művet feltehetően gyönyörűségekre játszották a művészek) — *Dvorsák* a-dur zongora-űtőst hallottuk, amelynek zongorarészét *Bloomfield-Zeiser* Fannie angol művésznő játszotta. Főltöbb hálásak vagyunk a kvartettnek, hogy ezt az értékes ismeretséget nekünk megszerezte. A vendégművésznő a cseh szerző remekének tolmácsolásában főltöbb magas kvalitásokat mutat és érdeműl tudjuk be, hogy ritka érzékekkel illeszkedett bele a kamarazene intim stíljébe, csupán egy-két helyen éreztük, hogy a zongora-szólam primadonnáskodón lép előtérbe. Brilláns technika, meleg és árnyalásokra képes kantiléna, bensőséges felfogás és feltűnő fizikai erő jellemzi a művésznő játékát, akit hangos rokonszenven fogadtak a közönség. *Bloomfield* asszony a tapsokat Liszt-Schubert katonai indulóival hálálta meg, a farsagos kvintett után meg mindig — akár férfhoz is méltó — erőt mutatván.

**** Hírek a Nemzeti Színházról.** A karácsonyi idő közeledével a Nemzeti Színházban ismét műsorra kerül *Gárdonyi* Géza bethemes játéka, a *Karácsonyi álom*, mely a mult év karácsonyi üdönsága volt. — Holnap, csütörtökön az *Agglegények* kerül színpadra ötvenéveszer Veaucourtois szerepében *Vizváry* Gyulával; pénteken pedig először mutatják be az új betanulásban *Sardou*nak *Az utolsó levél* című vígjátékát, a bejegyzésből főlépült *Lánczy* Ilkával *Suzanne* szerepében. Az előadást szombaton ismétlik. — Vasárnap este *Bródy* Sándor új műve a *Király-tüillek* ötödöszer kerül színpadra; ugyanaznap délután *Sudermann* *Ortho* néj adják elő *Magda* szerepében *Jászai* Marival.

**** Vigaszínház.** Tízésszer került ma színpadra a *Vigaszínház* *Molnár* Ferenc mulatságos darabja, *A doktor ur.* A közönség legszélesebb érdeklődése között jutott a pompás bohózat az első jubileumához, aminek legszebb tanúsága az a szufolt nézőtér, amely eddig minden este s ma is kitűnően mulatott a vidám darabon és a művészgárda jeles játékán.

**** Götz premijere.** *Gólamark* Károly: *Berichingen Götz* című dalmivéből, amelynek betanítását *Máder* igazgató vezeti, aki a dalmú előadását vezényelni is fogja, naponta serényen folynak a próbák az Operaházban. E próbákat az őssz mester is állandóan jelen van. A keddi bemutató előadás iránt nemcsak Budapestben, hanem a külföldön is a legnagyobb érdeklődés mutatkozik s a zenei világ kiváló férfai, valamint a külföldi, különösen a németországi és bécsi sajtó képviselői nagy számban jelentették be eljövétüket a bemutató előadásra.

**** Csajkovszky fivérének köszönete.** Mi is megemlékeztünk *Csajkovszky*: *Anyegin*ének kitűnő pozsonyi előadásáról, amelyben a címszerepet *Beck* Vilmos az *Operaház* jeles baritonistája énekelte. Most *Csajkovszky* Modeszt, az elhunyt nagy komponista fivére a következő levelet intézte *Patka* Jánoshoz, Pozsony városa érdemes levéltárosaához:

Páris, 1902. december 2.

Drága és kitűnő barátom!

Nem levezhetvén ki mély hálámát a magyar opera derék művészeinek Pozsonyban, őnt kérem meg, drága és kitűnő barátom, hogy tegye meg ezt helyettem *Wlassák* kisasszony, *Beck* Vilmos és *Déry* urak előtt, kikre rendkívül nehéz és felelősségteljes feladatot rótt fivérem kedvenc művének az interpretálása. Az ön őszinte barátja

Csajkovszky Modeszt.

**** A Doktor ur vidéken.** Tegnap volt a *Vigaszínház* legújabb műsordarabjának, *Molnár* Ferenc *A doktor ur* című bohózatának bemutatója a *Kecskeméti* színházban. Kövessy Albert kitűnő társulata gondos, precíz előadásban mutatta be a nagyszerű üdönságot, melyben Puzsnérak, a vicám betörőnek szerepét *Kövessy* igazgató játszotta teljes sikerrel. A lipótvárosi ügyvédné szerepét *Makó* Aida adta, diskrét művészetel. A közönség csatlaltan tetszéssel fogadta a *Doktor urat*, mely most sorra járja a vidék nagyobb színpadjait.

**** A baba 70-ik előadása.** Holnapután, pénteken lesz *Audran* népszerű operettjének, *A babának* 70-ik előadása. A címszerepet *Kury* Klára hetvenésszer fogja játszani. Ugyancsak részt vett az összes eddigi előadásokon *Hegyi* Aranka, aki betegsége után ez alkalommal fog először fellépni.

**** A Lipótvárosi Kaszinó művésztaléja.** A *Lipótvárosi Kaszinó* saját helyiségeiben december 18-án, szombaton *Bloomfield-Zeiser* Fannie erköly zongoraművésznő, *Manco* Julia urbögyi ünnépművésznő és *Sistermans* Antal énekművész közreműködésével művésztalét rendez.

**** A cseh vonós-negyese** hétölt egyetlen hangversenyében *Frensd* Etelka, a kitűnő magyar zongoraművésznő fogja *Brahms* G-moll zongoránegyest játszani. A jegyek legnagyobb része már elkel.

**** Loute a Magyar Színházban.** *Achard* társulata első feltűlést pénteken este a *Loute*ot játszotta. *Pierre Veber* népszerű bohósága ez alkalommal a következő szereposztással kerül színpadra: *Loute* — *Georgette Moreau*, *Rene* — *Simonne Danawy*, *Madame d'Elchang-*

nettes — *Barberot*, *Madame Allerehaison* — *Lajon* kisasszony, *Dupont* — *Frédéric Achard*, *Daboune* — *Darcey*, *Castillon* — *Munier*, *Francetin* — *Bachnel*, *Brü* — *G. Dalen*. Az előadást igen nagy érdeklődés előzi meg.

Negyven év egy szindarab életéből.

— Az utolsó levél. —

Budapest, december 10.

Több mint negyven évvel ezelőtt, 1860 májusában adták elő a párisi Gymnase-színházban egy fiatal, huszonkilenc éves kezdő írónak az első nagyobb darabját, s azon az estén a francia színpadnak új mestere támadt ebben a fiatal kezdetben: *Victorien Sardou*ban, aki otthagya az orvosi pályát, amelyre készült, már előbb a történelem és irodalom tanulmányozására vetette magát s akit a bübajos Déjazet végképp meghódított a színpad számára. Hogy mi csoda pályát utolt meg azóta *Sardou*, azt világosan mutatja az a domináló szerep, amelyet négy évtized óta a világ összes színpadain játszik, nem utolsó helyen a miénkben. Az ósdiak, *A Benoiton család*, *A jó halusiak*, *Fernande*, *Rabagas*, *Samu bácsi*, *Ferróll*, *Dóra*, *Vájunk el*, *Odette*, Az agglegények, *Fedora*, *Georgette*, *Napam-asszony*, *A Haza*, *Szókimonó* asszonyosság — hogy csak a kiválóbbakat soroljuk föl — mind sikerrel jártak be a mi színpadainkat is egészen a mai napig. Holnap az *Agglegények*ben fogja köszönteni a Nemzeti Színház közönsége egyik legszimpatikusabb színészét, kit az alattomos kórsg hónapoknál át tartott távol a színpadtól. És holnapután *Sardou* legelső darabját fogjuk látni, immár negyedszeri új betanulásban, a Nemzeti Színházban: *Az utolsó levél*, az egyik nagy szerepben egy kiváló művésznővel, akit szintén hosszas betegkedés után üdvözölj újra a közönség.

Ez volt az a darab, amelyre az akkori kezdő egy csapásra meghódította a világot. Akármilyen kifogásokat tehetek és tettek is azóta a kritikusok *Sardou* ez darabjai ellen, ő főlvást a legelső két volt és maradt s együtt uralkodott a színpadon *Augier*vel, *Dumas*val, *Pailletteron*al és utódjaikkal, *Francisque Sarceny*nek, a nemrég elhunyt nagy kritikusnak halála óta megjelent munkáiban, a *Quarante ans de Théâtre* egyik legutóbbi kötetében találjuk azt a szerzőtöl érdekes kritikát, melyet annak idején a *Les pattes de mouche*ről, *Az utolsó levél*ről írt s melyben az élezzemű bíráló megjósolja a fiatal írónak jövőbeli nagy pályáját, habár éppen nem huny szemet az első darab foglalkozásai előtt.

A *Gymnase* — írja a negyvenkét év előtti *Sarceny* — tegnap egy új háromfelvonásos vígjátékot adott elő s egy ismeretlennek a nevét dobta ki a közönségbe. A darab címe: *Les pattes de mouche*, a szerző neve: *Victorien Sardou*. Ez a bemutató-előadás *dramai esemény* volt; nem mintha a vígjáték magában véve remekű volna, de írójának nagy tehetségére és nagy jövőjére mutat. Nincs senki, aki az este a színházról kijövet, azt ne mondta volna magában, hogy *Victorien Sardou* pár év alatt egyike lesz a színpad mestereinek. Ma még csak utánaozza ezeket a mestereket; harminc éves korában nincs még az embernek saját irányzata; de olyan emberként utánaozza őket, aki képes arra, hogy egykor egyenrangúvá legyen velök. *Scribenek*, *Dumasnak*, *Mussetnek* sok része van az új darab szerencsésében; de aki őket utánaözi akarja, ember legyen a talpán. Igen gazdag saját tőkének kell lenni annak, aki ötöltük így tud kölcsönözni.

Taglalja azután *Sarceny*, hogy miként teszi magáévá az új író a *Scribe* modorát, miben hasonlít az ifjú *Dumas*hoz s miként keveri ezekkel egytűvé a maga megfilyéseit. Jellemzi a darab híres két főalakját *Propper Blockot* és *Suzanne*ket. Az ellentétes modoroknak ez a sajátos keveréke — ugymond — élénk gyönyörrel vegyes meglepetést okozott nekem. El voltam bájrolva. Kívánsi figyelemmel kísértem ezt a különös darabot, amely íléig vaudeville, íléig vígjáték és szívből kívántam, hogy a második felvonás méltó legyen az elsőhöz. Remek ez a második felvonás: valóságos bijou. Egész kis darab magában véve is, és ha a szerző kibagyta volna az összes mellék-bonyodalmat, amelyek a felvonás előtt és után bogozódnak, olyan kis műremek alkotót volna, amny méltó párja lehetne *Musset* *Alfred Caprice*-ének.

Az egész darabról való véleményét pedig így összegezi végül *Sarceny*: Sokat beszéltem egy egyszerű vaudevilléről; de ebben a vaudevilleben a jövő reménye csillog. Első lépése ez egy fiatal embernek, aki bizonyára igen nagy utat fog megmenni. Remélem, érdeklődni fog iránta a közönség, hiszen az ő mulattalásról van szó és én nem ismerem ennél komolyabb dolgot a világon.

A *Les pattes de mouche* hódító körútjának bizonyára az hogy már a következő évben, 1861-ben elő-

adták a Nemzeti Színházban *Az utolsó levél* cím alatt *Szerdahelyi* Kálmán fordításában. Husz év mu, va, 1880-ban jelentették a régi fordítás némi átjavításával s 1889-ben volt a harmadik reprize. Holnapután egészen új fordításban elevenülnek föl negyedszer.

f. b.

TUDOMÁNY, IRODALOM

○ **Múzeumok és könyvtárak országos tanácsa.** A múzeumok és könyvtárak országos tanácsa *Berzeviczy* Albert elnöklété a'att tegnap ülést tartott, melyen tárgyalás alá vette az ingó műemlékek és régészeti leletek védelméről szóló törvényjavaslat tervezését.

Az ülésen az igazságügyminiszter képviselték: dr. Imling Kónrad királyi ítélő bírái tanácselnök és Barta Richárd miniszteri fogalmazó, a pénzügyminiszter dr. Koszka Andor miniszteri osztálytanácsos, a közoktatásügyi miniszter dr. Lippich Elek osztálytanácsos, a földművelésügyi miniszter dr. Bartók József miniszteri osztálytanácsos, továbbá a közalapítványi királyi jogügyi igazgatóságot Tanházy Gyula aligazgató. *Berzeviczy* Albert a törvényjavaslat tárgyalása előtt jelentést tett, hogy az Országos Tanács részvétel a Nemzeti Múzeum jubileári ünnepélyén, továbbá bemutatja a tanács minta-népkönyvtárát. Széll Kálmán miniszterelnök, *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszternek, továbbá a képviselőház közoktatásügyi bizottságának és a sajtó képviselőinek jelentést tett az ez évben elhelyezett új népkönyvtárakról és bemutatja az ezek megnyitása alkalmából az ország különböző részeiből érkezett köszönő-iratokat. Porzolt Kálmán előadó titkár felolvasta Széll Kálmán miniszterelnök elismerő és köszönő leirát az Országos Tanács évi jelentése tárgyában. Ezután *Berzeviczy* Albert megnyitotta az ingó műemlékek és régészeti leletek védelméről szóló törvényjavaslat-tervezet tárgyalását, amelynek során dr. Imling Kónrad, dr. Szivák Imre, dr. Ballagi Aladár, dr. Ferenczy Zoltán s *Thaly* Kálmán jejtették ki álláspontjukat. Dr. *Wosinsky* Mór előadónak és a törvényjavaslat készítőjének záróbeszédét után *Berzeviczy* Albert indítványára felkérte az Országos Tanács *Forster* Gyula miniszteri tanácsost, hogy az ingó műemlékek és leletekre vonatkozó jogi anyaggyűjteményét kiegészítse, melyet azután a Tanács ki jog nyomtatni és ugyancsak *Forster* Gyula elnöklété alatt egy bizottságot küldött ki a Tanács a törvényjavaslat szövegének megszerkesztésére.

Nyitlér.

A közeledő ünnepekre

alkalmas ajándékok ajándékok a földművelésügyi nagy. kir. min. miniszterium felügyelése alatt álló és a Magyar Bortermelők Országos szövetsége által vezetett:

M. k. orsz. közp. mintapince

előadandó palackokból.

Minden egyes palack nyakán a mintapince védjegye van alkalmassá akként, hogy az a palack felbonthatásával szükségképpen megismerhető, mind a forrás csekély védjegyeinek, mind a palackok tartalmáról szavatolnak. Kisebb csomagokra terjedő megrendelések is legjobban és késedelem nélkül teljesítenek.

Előadó főosztály: Budapest, V., Akadémia-utca 8. (Telefon: 36-45.)

Budapesti ákok: IV., Egyetem-utca 3. szám. (Telefon 712.) és VI., Teréz-körút 3. szám. (Telefon 27-06.) Argyazsok kívánatra készíttel bérmentve küldenek.

ESKÖVŐI ÉRTESTŐK
POSNER
V. JÓZSEF-TÉR 14.

(Az e rovat alatt közöltnek sem tartalmát, sem alakját nem felelős a szerkesztőség.)

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Beöthy** László pöre a táblán. A királyi tábla ma tárgyalta *Beöthy* Lászlónak, a *Nemzeti Színház* volt igazgatójának *Liptai* Károly hírlapíró ellen indított pörét, amelyben a budapesti törvényszék ítéletmentő ítéletet hozott. A tábla megsemmisítette a törvényszék ítéletét s határozatának megokolásában kimondta, hogy az elsőfokú bíróság túllépte hatáskörét, mert *Beöthy* László a belügyminisztériumtól beszerzett bizonyító adatok szerint kinevezett tisztviselője volt a *Nemzeti Színház*nak s így panasztát nem a törvényszék, hanem az esküdtörvényszék elé kellett volna utasítani.

§§ **A nyomor utasítója.** A szegényes sorsnak egy szerencsétlen, eltévelyedett áldozata állott ma vádoltként a büntetőtörvényszék előtt. *Zulek* Jenőné született *Freitag* Ilona pénzárósnó volt az államvasutak keleti pályaudvarán Budapesten. Hatvan korona havi fizetéssel került elő a hét év előtti leánykorában és a csekély jövedeléből édesanyját is eltartotta a viruló szépségű, fiatal leány. Két év előtti még sulyosabba fordult a helyzete, mikor az anyja lábát törte és

cselédet kellett fogadnia a háztartás vitelére. Hogy anyját fűrődbe kálhdessa, köösünt is vett fel s innen kezdődik a katasztrófa. Mikor a hitelezői ugyanis zaklatni kezdték, *Freitag* Ilona hozzányúlt a rábizott pénzhez. S hogy a hiányt fedezhesse, a löversenyen kezdett játszani, de a sikkasztott pénz mind elszórt a totalizátoron. E közben megismerkedett egy előkelő állami hivatalnok fiával, akit apja jogot tanulni küldött Budapestre. A fiu beleszeretett az ábrándos szemű, szép leányba s titokban feleségül vette. Attól fogva együtt költöztek a pénzt a löversenyterén. A mézesetek még el sem multak, amikor *Freitag* Ilonát sikkasztásért letartóztatták s ma itélő bírósága a bíróság. *Freitag* Ilona zokogva vallotta meg a bűnét. Körülbelül nyolcezer koronát sikkasztott s hogy a sikkasztást leplezze, az eladott drágább jegyeket olcsóbbakkal pótolta, illetőleg olcsóbb jegyekkel töltötte ki a megfoglyakozott s drágább jegyet tartalmazó csomagot.

Az elnök: Mikor ismerkedett meg a férjével?
— Nagyváradon ismerkedtem meg vele ezelőtt másfél esztendővel. Aztán ő fölött Budapestre s eljártogatót hoztam.

— Volt szó maguk közt házasságról?
— Arra nem is mertem gondolni. Tudtam, hogy az édes apja előkelő állású ember, s hogy nem fog beleegyezni abba, hogy a fia egy szegény leányt vegyen feleségül.

— Mikor nyult először az állam pénzéhez?
— Mikor édesanyám a lábát törte, kénytelen voltam kölcsönt fölvenni, mert anyámnak fűrődre kellett mennie. Attól fogva a hitelezők egyre zaklattak, s én sikkasztóvá lettem, hogy megszabaduljak tőlük.

— A nyár folyamán maga gyakran ment mulatni a férjével. Nem ez volt az oka, hogy sikkasztott?
— Nem, kérem, a férjem semmiről sem tudott. Ó el sem foglatta volna a pénzt, ha tudta volna, hogyan szereztem.

— Itt később mért sikkasztott?
— Akkor már azért sikkasztottam, hogy a löversenyteréni játszsam. Így akartam pénzhez jutni, hogy a hiányt pótoljam.

— Volt a férjének valami jövedelme?
— Amit a szüleitől kapott.
— Nem együtt költözték el a pénzt?
— Néha neki is adtam pár forintot, hogy játszszenk helyeitem a löversenyen.

Az elnök: Borzasztó, hogy bány áldozata van annak a löversenynek. Nincs het, hogy egy-két ilyen áldozata fölött ne kelene ítélet mondanunk. És valamennyien az intelligens osztályból valók. (A vádolóhoz.) Hogy mert ön férjhez menni, mikor tudja, hogy ilyen bűn terhele a lelkét?

A vádolt (zokogva): Nagyságos uram, én vagyok az oka, hogy férjhez mentem. En teitem szerencsétlenné ezt a fiatalembert. Arra gondoltam, hogy ha engem baj ér, lesz valaki, aki szegény édesanyámnak a gondját viseli.

Kihallgatták még az államvasutak képviselőjét, aki 8065 koronában számította föl a kínostár kárát. A törvényszék *Freitag* Ilonát bűnösnek mondta ki a sikkasztás bűntetteben és ezért egyévi börtönrre ítélte, amelyből két hónapot kiülőtöttek vett. Az elítéltet a védő kérésére szabadlátra helyezték. Az ügyész sulyosbírástért, a védő enyhítéstért fölébegett.

§§ **A Lukács-fürdő sajtópöre.** A fővárosban megjelenő *Füszkereskedők Lapja* című időszak kiadvány ez évi június 15-én megjelent számában *Mester-séges ásványvíz* cím alatt közzétett cikkében erős támadást intézett a Szt.-Lukács kútállalat részvénytársaság ellen. A támadó cikk miatt a Lukács-fürdő dr. *Rósa* Vilmos ügyvéd által rágalmazás és beszéletértés miatt sajtópört indított a nevezett lap ellen. A sajtóügyi vizsgálat során a cikk szerzőségét s a törvény előtti felelősséget *Hipsch-Ocsényi* Zoltán, a nevezett lap munkatársa vállalta el.

§§ **A demagóg bankgyára.** A Kuria *Vörösmarty* Béla elnöklésével és *Szeghő* Ignác kuriai bíró előadása mellett ma kezdte meg ama pénzhamisító banda bünpörének tárgyalását, amelynek élén dr. *Takács* Zoltán, a hajdan híres demagóg állott. A bankhámisítók szerencsétlen vállalkozásának története ismeretes. *Takács* Zoltán összehallott néhány földmives emberrel, aztán együttesen fényképező gépet vásároltak, amelyen *Takács* Mihaim megtanult dolgozni. Majd nyomógépet is beszerettek, és Sárospatakon kezdtek meg a hamis százások gyártását. Amilyen ügyes volt azonban *Takács* a bankgyártásban, olyan ügytelenséget követelt el, amikor az értékesítősükre került a sor. Adott ugyanis a hamis százásokból három darabot *Manó* József vendéglősnek, aki aztán följelentést tett a rendőrségnek, amely 1900. szeptember 6-án a tettesek nagy részét letartóztatta. A budapesti büntetőtörvényszék múlt év június havában tárgyalta a bünpört, s a vádlottak nagy részét elítélte. *Takács* Zoltánt 7 évi fegyházzal, *Oravecz* Jánost és *Csapó* Józsefet 6-6 évi, *Gallai* Imrét és *Vay* Alajos 5-5 évi, *Bálint* Ferencet 4 évi, *Gruber* Istvánt negyedévi, *Halász-Szabó* Sándort 3 évi, *Halász-Szabó* Imrét harmad.évi fegyházzal sújtotta; a többieket mind bünrészeseké 6 hótól 2 évig terjedő börtönrre ítélte. A királyi tábla enyhébben ítél. *Takács* Zoltán 7 évi fegyházbüntetést 7 évi börtönbüntetésre változtatta

Oravecz János és *Csapó* József büntetését 5 évi fegyházra. *Gallai* Imrét 8 évi fegyházra szállította le, *Vay* Alajos és *Bálint* Ferenc büntetését meghagyta, *Gruber* Istvánt 8 havi, *Halász-Szabó* Sándort másfélévi, *Özv. Korla* Gergelyné 1 évi, *Pelyó*-Horváth Jánost másfélévi, *Kocsis* Imrét, *Kiss* Lajost és *Kiss* Lajosné 6-6 havi börtönrre ítélte, a többieket fölmentette. Az elítéltek semmisségi panaszát jelentették be, és ezeket ma tárgyalta a Kuria. A tényállás ismertetése után az előadó az első- és másodbíróság ítéleteit olvasta föl; majd a semmisségi panaszokat ismertette. Ítéletet ma még nem hoztak.

§§ **A soproai bank bukása.** Az igazságügyi miniszter rendelete következtében a soproai bank büntügyében a fővárosi bíróságot a delegált zalaegerszegi törvényszék Sopronban fogja megtartani. A tárgyalást, amelyet január derekára tűztek ki, előreláthatólag 10-14 napot fog igénybe venni. A vádat a győri királyi főügyesség képviseli.

TÁVIRATOK

Erüsszel, december 10. *Lipót* király gyengélkedik és a szóbanáll kell maradnia. Az I. *Lipót* király halálának éviördülője alkalmából a laekenai templom kriptájában mára bejelentett királylátogatás elmaradt.

A marokkói szultán veszedelme.

Madrid, december 10. A *Liberal* jelenti *Tangerből*, hogy a marokkói szultán azért mondott le a rabzai utazásáról, mert a kormányzatok parancsnokától azt a jelentést vette, hogy a csapatok sem elő nem nyomulhatnak, sem vissza nem vonulhatnak, mert minden oldalról körülveszik őket a felkelők csapatai.

A portugál király Madridban.

Páris, december 10. A portugál király *De Souza* *Rosa* portugál követet Madridba utazott.

Házszabályvita a birodalomgyűlésen.

Berlin, december 10. Unalmas, csöndes volt a mai ülés. Déltűn egy óráig lemorzsolgát a bizottsági jelentéseket, azután folyt tovább az obstrukció nagy egyhangúsággal. A szocialdemokraták egyre-másra benyújtottak moztványokat az illető szakaszoknak a bizottságokhoz való utatítása céljából, a többség pedig szavazott és egyre csak szavazott. Közben-közben házszabályvita kerekedett, de ez sem húzódtatott sokáig, mert az elnök nagyon szigorúan vette a házszabályokat és a többség is feltékezen örkődött, nehogy ezek a fölszólalások a megengedett öt peronyi időn túl terjedjenek. Az ülés-teremben csak éppen annyian voltak, hogy kitéljék a szavazáshoz szükséges szám, de annál nagyobb élénkség uralkodott a folyosókon. A többség táborában nagy az öröm a kivított győzelem felett, mert úgy látszik, hogy már holnap megtörténhetik a szavazás a *Kardoff* indítványa felett és még karácsony előtti a javaslat harmadik olvasásával is elkészülhet a birodalmi gyűlés.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, december 10. (A *Budapesti Napló* telefonjelentése.) A New-Yorkból jelentett csekély áremelkedés következtében az itteni piacon csak jelentéktelen forgalom mutatkozott és az irányzat alig változott. *Buzában* csak néhány csekély kötés fordul elő, a többi cikk szilárdan tartott forgalom nélkül. *Buza* 2, rozs és zab 1 fill érrel maradt előnyben.

Jegyzetlelt: buza tavaszra 7.85-7.86, rozs tavaszra 6.99-6.95, zab tavaszra 6.62-6.63 koronán.

Zárátok: buza tavaszra 7.89, rozs tavaszra 6.97, zab tavaszra 6.62 korona.

New-York, december 10. (Terménytársaság.) *Zárulat.* *Gyapot:* New-Yorkban helyben 8.50 (8.50), Decembe 8.32 (8.27), Márciusra 8.21 (8.17). *New-Orleansban* helyben 8.1/2 (8.-), — *Petroleum:* Stand white *New-Yorkban* 8.05 (8.05), Stand white *Philadelphianban* 8.- (8.-), Refined in Cases 9.35 (9.35), Credit Balances at Oil City 145.- (145.-), — *Zsír:* Western steam 11.30 (11.30), *Rohe* és *Brothers* 11.50 (11.60), — *Tengeri* irányzata állandó. Decembe 62.- (61.1/2), Január 65.1/2 (66.1/2), — *Májusra* 49.1/2 (43.1/2), *Buza* irányzata engedő. — *Firos* ősz helyben 70.- (70.1/2), Decembe 83.1/2 (81.1/2), Január — (82.1/2), Májusra 80.1/2 (80.1/2), Jul-ra 78.1/2 (78.1/2), *Gabona* szállítási díja *Liverpoolba* 1.1/2 (1.1/2), — *Kávó:* lair Rio T. sz. 5.1/2 (5.1/2), — *Deo-re* 4.50 (4.50), *Márc-ra* 4.30 (4.75), — *Liszt:* Spring Wheat clears 3.05-3.10 (3.05-3.10), *Cukor:* 3.1/2 (3.1/2), *On:* 33.85-23.95 (23.80-23.90), — *Réz:* 11.65-11.65 (11.65-11.65). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, december 10. (Terménytársaság.) *Zárulat.* *Buza* irányzata engedő. — *Deo-re* 75.1/2 (76.-), — *Jan-ra* — (—), — *Tengeri* irányzata állandó. — *Deo-re* 96.1/2 (95.1/2), — *Zsír:* Jan-ra 10.50 (10.47), *Máj-ra* 9.97 (9.95), — *Szalonna* short clear 8.87 (8.87), — *Sertés:* Jan-ra 16.92 (16.95), — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

A halál anyala.

— Radó Antal fordítása. —

Hová, apám? — Mindenki mégyen,
 Én is megyek hát, s harcolok.
 — Hiszen már annyit küzdött régen!
 Most már roánk vár a dolog,
 Hármán vagyunk! — Leszünk majd négyen!

— Meghalt cesének keresztje nálam.
 Szegény apám, itt a halál van —
 Eredj haza; hideg a tél,
 Mi megbosszútjuk őt, ne félj —
 Ketten vagyunk! — Leszünk majd hármán!

— Óh jó apám, a sors kegyetlen;
 E reggel gyászos volt megént,
 Ócsém kitudt az átközében!
 De megbosszúzni a szegényt!
 Elég lesz egy. — Leszünk majd ketten!

Már mind a három oda van,
 Árokba dobták testöket.
 Elvetted, hon! minden javam...
 Most megbosszúzni vesztöket,
 Magam vagyok csak, egymagam!

Martin.

— **Bismarokról.** *Meschtcherski* herceg a Grashaninban beszél el a következő epizódot, amely a hetvenes években történt az emsi császárnak alkalmával. Az öreg Vilmos császár II. Sándor cárral a parkban ült egy padon. A cárnak, úgy látszik, nagyon kellemetlen volt a sok köszönés, mert azt ajánlotta a császárnak, hogy üljenek olyan helyre, ahol nem igen jár a közönség.

I. Vilmos császár erre így szólt:

— Várj egy kicsit, mindjárt jön Bismarok, akkor mindenki neki köszön.

— Éppen ott jön! — kiáltott fel a cár.

Csakugyan, mihelyt Bismarok közelgett, ott hagyta a közönség a két uralkodót és Bismarok felé tolongott mindenki.

— **A felfogási képességről.** Egy angol orvos értekezésében a férfiak és nők szellemi képességeit összehasonlítja, azt írja, hogy a férfi ítélkező képessége nagyobb, mint a nőé, azonban a nő gyorsabban fogja föl a dolgok értelmét, mint a férfi. Ez utóbbi körülményt az érző-szervek és idegek finomabb fejlettségével magyarázza. Például olyan asszonyokat említ, akik a mellettük kocsiban elhaladó ismeretlen hölgyeket a kalaptól a cipőig nemcsak, hogy le tudták azonnal írni, hanem a ruha szabását, a szövet minőségét, sőt a csipkék valódiságát, avagy nem valódiságát is meg tudták állapítani. A felfogási

képesség elevenségét leginkább az olvasás által vélte az angol orvos megállapíthatónak. Több előkelő, művelt egyént egy asztal köré ültetett s egyazon könyvnek ugyanazon fejezetét tette egymásután mindenkinek előolvasás végett és husz sor előolvasására tíz másodpercet engedélyezett. A kiszabott idő elteltével az orvos elvette a könyvet s utasította az illetőt, hogy írja le, hogy emlékezetéből írja le azt, amit olvasott. A győzelem az asszonyoké volt, mert nemcsak, hogy gyorsabban elolvasták, hanem jobban is írták le azt, amit elolvastak, mint a férfiak. Például egy hölgy négyszer olyan gyorsan olvasott, mint a férje s helyesebben is referált az elolvasott fejezetről. Az ilyen férfiak vizsgálatására azt mondja R., hogy az megállapított gyors felfogási képesség nem bizonyította a mélyebb szellemi tulajdonságoknak, mert igen kiváló államférfiak, akikkel hasonló kísérleteket végeztet, a leglassabb olvasói közé tartoztak.

— **A villamosság hatása a növényzetre.** Az *English Mechanic* című szaklap az elektromosságának a növényzetre gyakorolt befolyását tárgyalja. A kísérleteket éjjel végezték világítással, rávetítve az erős fényt különböző növényekre. Tízévi folytonos próbálgatás azonban semmi különös eredményre nem vezetett. Legújában *Semim Lemstrom* finnországi tanár még tovább ment, amennyiben az áramot egyesesen az élő növényeken vezette keresztül. A kísérletek nagy sikere volt, mert írák, bokrok gyors növekedésnek indultak. Dr. Cook Cliftonból még előbbre haladt egy lépéssel. Ő egy kert egész talaját elektromos drótvételekkel hálózta át. A virágfakadás, gyümölcsstermelés erre csodálatos bőséggel és gyorsasággal indult meg. A gabonaszemek elektromozása is kitűnő hatásúnak bizonyult a termésre nézve. Nemcsak a mennyisége, hanem a minősége is nagyon megjavult. Amikor a környékbeli parasztok meghalották a dolgot, mindnyájan vékaszámra hordták Cook laboratóriumába a gabonát. Hogy lesz-e ennek a módszernek eredménye, azt az ideit termés fogja megmutatni.

— **Az amerikai színházgazdák reklámja.** Amerikában nagyon leleményesek a színházgazdák a reklám dolgában. Nem is a darabot dícsérik fel, mert az náluk mellékes szerepet játszik. A színésznőket használják fel a reklámozásra. Egy ilyen reklámról a következőket közli egy amerikai lap: Néhány nap múlva Heysse Pál *Mária Magdolna* című darabja kerül bemutatásra, a címszerepben *Maddern Fiske* Minnie asszonynyal. Fiske asszony a darabban szükséges toltettekre egész vagyont fordít, negyven ezer forintot. Ebben a darabban kell, hogy nagy sikerei legyenek, mert a sikertől teszi függővé életét. Ameddig ez a darab él, addig él ő maga is. A kiváló művész *önnyilkossággal fenyegetődik*, ha nem lesz

sikere! Hiusága nem engedné meg, hogy a darabbal elbukjék, már azért sem, mert hiszen ő legnagyobb művésznőnk. Heysse Pál költészete a legújabb klasszikus költészet, ami éppen nem New-Yorknak való s valószínűleg a legnagyobb merészesség kell hozzá, hogy ezt a darabot színre hozatom, hanem Fiske asszonynyal, aki lázas munkával készült a bemutatásra s aki ugyyszólván már a kelbőben hordja a halált — okvetlenül óriási sikert arat. És biztos a siker, a győzelem!

— **Kétszáz ezer dollár egy fiu-unokáért.** Clark amerikai milliomos és rézkirálynak két fia és két leánya van. Az idősebbik fia már öt év óta házas, de nincsenek gyermekei; az idősebbik leánynak öt leánya van de fia egy sincs; a fiatalabb leánynak pedig csak egy öthetes leánykája van, tehát egy fiu unokája sem volt eddig. Négy hét előtt azt mondta Clark, hogy kétszáz ezer dollárt ad az unokáinak, aki legelőször örvendzetei meg fiuunokává. A díjat a rézkirály második fia nyerte meg, aki néhány nap óta apja az első fiuunokának.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Osztrák-Magyar Bank. A jegybank állása december 7-én a következő volt: Bankjegyjárgalom 1,553,541,000 korona (+ 19,303,000 korona). Érekesztet 1,473,737,000 korona (+ 2,280,000 korona.) Váltótárca 273,114,000 korona (+ 14,938,000 korona). Lombard-tízlet 45,221,000 korona (- 201,000 korona.) Adómentes bankjegytartalék 815,166,000 korona (- 21,648,000 korona.)

Iparkiállítás Zsolnán. A zsolnai iparosoknak az a mozgalma, hogy Zsolnán 1903-ban iparkiállítás rendeztesék, a megvalósulás stádiumába lépett. A kiküldött előkészítő-bizottság befejezve munkálatait, a hó 7-ikére gyűlésre hívta össze a kis- és nagyiparosokat és az ügy iránt érdeklődő polgárokat. A közgyűlés egyhangulag elfogadta a Rudnay István főszolgabíró, mint bizottsági elnök által"előterjesztett javaslatokat, amelyek szerint a kiállítás 1903. augusztus 15-étől szeptember 20-ig tart; a zsolnai és megyei elhelyezésére 1600 négyzetméter nagyságú pavillont építenek. A zsolnai posztógyár és esetleg más-más nagy gyárak külön pavilonokat emelnek. A költségvetési előirányzat 25,000 korona, amely összegből 10,000 korona állami és egyéb segélyekkel, 10,000 korona pedig egyéb bevételekből fedeztetik. A kiállítás védnökségének elfogadására *Osztróvcsky Géza* főispánt fogják felkérni. Tiszteletbeli elnököknek megválasztottak: dr. *Schvartner Antal* alispán, dr. *Smialovszky Valér* országyűlési képviselő, *oszei Herzeg Péter*, a posztógyár részvénytársaság igazgatósági elnöke. A kiállítás rendezésére *Rudnay István* elnöksége alatt harmincöt tagu igazgatóságot küldtek ki.

REGÉNY

A sötét titok.

— Bűnügyi regény. —

(21)

Pachalszki ölesmagasságú ember volt, pompás, világos szöke selyemlágyasú kőrszakállal, amely csaknem az övéig ért. Az a szép szakáll és óriási magasság talán imponáló jelenséggé tette volna őt, ha roppant étvágya dacára, olyan vékony és sovány nem lett volna, mint az agár. Mikor viharban, szélben, öreg szürkén vágatott a földeken keresztül, kísérteties hosszúságával és soványságával csaknem ijesztő benyomást kellett.

Pachalszki azonban éppenséggel nem volt kísértet, sőt ember volt, akinek jó szívét az egész környéken dicsérték. Most is nagy öröme teltet benne, hogy az új gyakoronokot ő avathatta bele kedvelt gazdasági foglalkozásának titkaiba.

Ebéd után Artur ruhát váltott — világos nadrágot, fekete szalonkabátot, szines glacé keztyűt húzott és pálcával kezében újból elindult Rosenthalba. A szántóföldön át ment és az uton szép buzavirág-csokrot kötött, nem törődve keztyűivel.

Fridára gondolt : : :

A mezőről és rózsaföldéről finom, alig észlelhető illat szállt föl, amely felett suttyogva szállt tova a nyári szél. Fent az étherben, ameddig a szem nem hatolhatott, egy pacsirta zengte a teremő dicséretét.

Délután 4 órakor a Wegener-féle kastély vaskapuja előtt állt.

Frida épp egy bájos kis pavillonban kézimunkán dolgozgatott, amikor meglátta őt jönni. Maga sietett le, hogy ajtót nyisson neki, még

mielőtt meghuzta a csengőt és barátságos mosolyal nyújtotta feléje jobbát.

— Isten hozta a Wegener-házba, hadnagy ur. Artur hosszú csókot nyomott a leány báriosyima hosszukás ujjaira, amelyek melegen és szorosan pihentek a kezében. Aztán átnyújtotta neki a buzavirágcsokrot:

— Gaz, — szólt mosolyogva, — amely a starocini birtokon néhány négyzetméternyre a legzebb gabonát megtámadta!

— Köszönöm szépen azt a nagy munkát, amit az én kedvemért végeztet, — válaszolt Frida és a kastély felé Artur jobbján haladva folytatta: — Úgy látszik, ön már testtel-lelélekkel gazdász, hogy a buzavirágot gaznak minősíti!

A hadnagyot megint kinosan érintette ez a kérdés, amely képzelt hivatását emlegeti, de aztán, bár zavartan, így válaszolt:

— Nem gondoltam ily rosszul, kisasszony, sőt ellenkezőleg, ha majd egyszer a magam birtokán fogok gazdálkodni, ott is lesz majd egy márk buzavirág.

— On tehát úgy gondolkozik, mint én, — válaszolt élénken Frida. — Nem szenvedhetem azokat a gazdákat, akik azon is el tudnak busulni, hogy itt-ott a mezei virág alkalmatlankodik a vetések közt. Hisz ennek a szegény virágnak épp oly joga van azon a csipetnyi földön, mint a hasznos növényeknek. Az isten teremtette mindnyájukat azért, hogy fejlődjenek és bizonyára mindnyájukat egyformán szereti. És aztán, itörzom attól a földtől, még ha még oly mintaszzerűen kezeltetik is, ahol nem csillog itt-ott fehér és kék, sárga és piros virág, az ilyen föld úgy tűnik fel előttem, mint a legszárabb, a legsvárabb próza.

Artur fénylő szemekkel nézte a leányt. Szíve hangosan dobogott és lelkéből ujjongva szólt meg egy hang:

— Ez a leány, akit te szeretsz, nemcsak szép, nemcsak okos, de természetes, egyszerű, jámbor, gyermeki kedélye van.

Elértek a pavillonba, ahol előbb Frida állt.

Egy kézmozdulattal kérte, lépjen be a szelős helyiségbe, amelynek ablakai mind nyitva voltak.

— Ebben a szép időben nem szivesen kárhoztatnám a szobára, — jegyezte meg a leány. Édes atyám amugy sem tudta még ki egészen déli álmát. Ejjel álmatlanság kinozza és azért nem szivesen háborgatom az alatt a rövid idő alatt, s amikor napközben is elpihen.

Leültek. Az asztalon egy váza állt rózsákkal tele, amelyek már hervadásnak indultak. Frida magához huzta a vázát, kivette belőle a hervadt virágokat és kidobta az ablak alatt zöldelő bokrok közé. Aztán friss vizet öntött a vázába és beléállította a buzavirágcsokrot.

Artur áhitattal szemlélte a fehér kezek bájos mozdulatait.

A leány érezte, hogy Artur tekintete kezéin pihen, mert hirtelen felnézett rá elpirulva és kissé félénken és gyöngye mosolyal kérdezte: — Keménynek és igazságatlannak találja ön, hogy az elhervadt rózsákat a bokrok közé dobom?

Artur csaknem megjéjdt Frida kérdése miatt. Ő csak kezeinek szépségét figyelte, de cselekedetét nem... és mert sohasem alacsonyodott volna le szemlélve szemben valamely triviális beszédformáig, nehezére esett mindjárt illő választ találni. Végre félhalkan így szólt:

— Miért mondatnám azt rideg eljárásnak, hogy ön a virágokat visszaadja annak az elemnek, amelytől tulajdonképp származnak? Sőt előttem az ön eljárása szépnek és szellemesnek tetszik. Mindig sajnálkoztam azokon a szegény virágokon, melyek megtevéen köteleességüket, mindentéle lim-lommal együtt a szemétre kerülnek, vagy éppen az ablakon keresztül az utca sarába kihajítatnak. Az én huogoskám otthon, rendezés el szokta égetni elhervadt virágait. Pájdalom, neki nincs oly kertje, ahol halott kedvenceit méltóan eltakarhatja.

Oh... be kár... vagy talán az ön huga — úgy-e Dörának hívják — nem oly nagy barátja a természetnek, mint én...?

Bécs, december 10. (Osztrák értékek zárlata.) 4 2/10-os papírrárak 101.05. 4/10-os osztr. aranyárak 120.70. 1890-os sorsjegy 151.50. Osztrák hitelrészvény 433. — Angol-osztrák bank —. Bécsi bankjegyek 449. — Osztrák-magyar bank 1551. Déli vasút 66.50. Dunagőzhajózási részvény 874.50. Dohányrészvény 328.50. Császári és királyi arany 11.32. Német banksavítók 117.07. 4 2/10-os ezüstjárdék 100.95. Osztrák koronajárdék 100.45. 1864-iki sorsjegy 249. — Osztrák hitelintézet részvény 689. — Unionbank 527. — Osztrák Länderbank 385. — Osztrák-magyar államvasút 680. — Elbavölgyi vasút 453. — Alpesi bányarészvény 261. — 20 frank. arany 19.09. — Londoni váltó 238.40 Bécsi Iramway 141t E. — Bécsi Iramway Látt A. — Lapót közb 819. — Az irányzat szilárd.

Bécs, december 10. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 669. — Magyar hitelrészvény 702. — Angol-Osztrák bank 269. — Bécsi bankjegyet 449. — Union bank 527. — Länderbank 385.50 Osztrák-magyar államvasút részvény 680. — Déli vasút 66.50 Elbavölgyi vasút 454. — Eszaki vasút részvény —. Dohányrészvény 328. — Rimannagyúti vasút 463. — Alpesi bányarészvény 351. — Május járdék 101.05. Magyar korona járadék 97.80. Török sorsjegyek 111.25. Német birodalmi márká 117.30. —. Napoleon'or 19.09

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, december 10. (Tőzsdei tudósítás.) A tőzsde lanyhán indult, mert a tegnapi new-yorki tőzsde zárlata csalódást okozott. A helyi piac főbb spekulációs papírjai tegnap-hépe képest nagyobbára kissé jobban indultak, de nagyobb vállalkozó-kedv nem mutatkozott. Csak később eléntül megkissé a forgalom a szerb járadék kútszobán álló pénisi jegyzésére. Járadékok csöndesek. Bankokban nincs forgalom. Később a forgalom teljesen megakadt. Magánkamatláb 3 3/4%.

Berlin, december 10. (Zárlat.) 4 2/10-os papírrárak —. 4/10-os osztrák aranyárak 103. —. Elbavölgyi vasút —. Magyar koronajárdék 98.50. Osztrák-magyar államvasút 146.40. Kassai-érbányai vasút —. Bécsi váltó 85.30. Magyar vasút beruházási kölcsön —. Alpesi bányarészvény —. Disconto-Commandit 189.10. Általános vállamosági Édiósn 172.50. Gelsenkirchen 175.40. Laura-kohó 203.50. 4 2/10-os ezüstjárdék 101.40. 4/10-os magyar arany járadék 101.50. Osztrák hitelrészvény 211. —. Déli vasút 17.80. Károly Lajos vasút —. Orosz bankjegyek 216.25. 4/10-os új orosz kölcsön 97.25. Török dohányrészvény —. Olasz járadék 103.80. Magyar hitelbank —. Dynamit Trus 172.25. Harpeni 167.80. Az irányzat szilárd.

Berlin, december 10. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Éis forgalom 4/10-os magyar aranyárak 101.50. Magyar koronajárdék 98.50. Osztrák hitelrészvény 211.20. Osztrák-magyar államvasút 146.25. Déli vasút 17.75. Eszaki vasút 216.25. Elbavölgyi vasút —. Orosz bankjegy készpénz —. Buschtiehradi —. Orosz bankjegy —. (Utolsó.) Lombard —.

Paris, december 10. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasút —. 4/10-os osztrák aranyárak 102.90. Osztrák Länderbank —. 3/10-os francia járadék 99.75. Ottomanbank 587. —. 3/10-os francia járadék 98.90. Alpesi bányarészvény —. Déli vasút 164. —. 4/10-os magyar aranyárak 104.20. Parisi bankrészvény 1083. Olasz járadék 103.75. Berlii kereskedelmi bank 157. —. Gelsenkircheni 175.40. Harpeni —. Laura-kohó —. Olasz járadék —. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, december 10. (Zárlat.) 4 2/10-os papírrárak 101.70. 4/10-os osztrák aranyárak 103.05. Magyar koronajárdék 101.50. Osztrák-magyar bank 211. —. Déli vasút 17.90. Elbavölgyi vasút —. Londoni váltó 204.35. Bécsi bankjegyet 449. —. Villamos részvény —. 3/10-os magyar aranykölcsön 87.80. 4 2/10-os ezüstjárdék 101.50. 4/10-os magyar aranyárak 101.50. Osztrák hitelrészvény 211. —. Osztrák-magyar államvasút 146.50. Eszaki vasút 216.25. Bécsi váltó 85.35. Parisi váltó 81.30. Union bank —. Alpesi bányarészvény 181. —. Az irányzat szilárd.

Frankfurt, december 10. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Aróivamok január. Éis forgalom Osztrák hitelrészvény 211.25. Német bank —. Disconto 189.10. Berlii kereskedelmi bank 157. —. Gelsenkircheni 175.40. Harpeni —. Laura-kohó —. Olasz járadék —. Az irányzat szilárd.

Hamburg, december 10. (Zárlat.) 4 2/10-os ezüstjárdék 101.70. 1860. sorsjegy —. Déli vasút 18. —. 4/10-os osztrák aranyárak 103.80. Osztrák hitelrészvény 211.75. Osztrák-magyar államvasút 146.25. Olasz járadék 103. —. 4/10-os magyar aranyárak 101.25. Az irányzat csendes.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

December 10. A sertésüzlet irányzata: esöndes. A) Lisztet értékek ára: L A Magyar eisör end: Oregehez (párónkint 400 kilogramm felüli súlyban) 108—110 fillérig. Orege közep (párónkint 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Fialat nehéz (párónkint 320 kilogramm felüli súlyban) 111—113 fillérig. Fialat közep (párónkint 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 110—112 fillérig. Fialat könnyű (párónkint: 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — II. M a g y a r s z e d e i t: Nehéz (párónkint 280 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Közep (párónkint 240—260 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (párónkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — III. R o m a n i a i t: Nehéz (párónkint 320 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Közep (párónkint 250—320 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — IV. R o m a n i a i e r e d e t i (Stachl). Nehéz (párónkint: 240 kilogramm terjedő súlyban) fillérig. könnyű (párónkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — V. S z e r b i a i t: Nehéz (párónkint 280 kilogramm felüli súlyban) 108—110 fillérig. Közep (párónkint: 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 104—106 fillérig. Könnyű (párónkint 240 kilogramm terjedő súlyban) 104—106 fillérig. S e r t é s l é t s z á m 1902. dec. 8. napján volt készlet 20.752 darab, — 1902. dec. 9. napján felhajtott 368 darab. — 1902. dec. 9. napján kiszállított 1361 darab, 1902. december 10. napjára maradt készletben 29.759 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

December 10. —

Kinevelés. A kassai elölátóba élénke dr. László Ferenc ügyvédötlet és ij. Tiefenthaler József főcsei törvényészeki díjtalan joggyakorlatok a kassai elölátóba kerülésben díjas joggyakorlatok kinevelte. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter Csánki Mária övönöt a kovácsnai állami övönözés állami övönözés, Varsányi Erzsébet tanítónőt a törökbecsi állami elemi népiskolához rendes tanítónővé kinevelte. — Az igazságügyminiszter Pataky Sándor tenkel, Zsarnay Imre hajdubüszörényi, Bussa Ignác jászberényi, és Kraker Géza bajai járásbírószeg. betöltéseszerzés segédteljeskörnyezeteket betöltéseszerzési díjokat a naszdói járásbíróshoz irnokká nevezte ki. — A földmívelésügyi miniszter a vezetés alatt álló minisztériumhoz dr. Pastener Altonz ideiglenes minőségű díjtalan számgyakorlatok ideiglenes minőségű díjtalan miniszteri fogalmazógyakorlatokká nevezte ki. Megörösítés. Az igazságügyminiszter a marosludasi járásbíróshoz ideiglenes minőségben alkalmazott dr. Ferenc Jakab aljegyzőt ebben az állásában végleg megerősítette. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter Simits Ferenc szegedi állami főreáliskola ideiglenes rendes tanárt rendes tanári minőségében véglegesen megerősítette.

Áthelyezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Timb László kápolnokmonostori állami elemi iskolai tanítót a bálványos-váraljai állami elemi iskolához jelen minőségében áthelyezte.

Pályázat. A segesvári pénzügyigazgatóságnál pénzügyi fogalmazó, a budapestiudéknél titkár, a nagyszébeni járásbíróshoz aljegyzői állás két hét alatt; — a budapesti törvényészeknél két irnok állásra négy hét alatt; — Hajdúvármegyénel műlmesleri állásra 1903. január 1-ig lehet a folyamodásokat beuujtani.

Napirend.

Naplár. Csütörtök, december 11. Római katolikus; Damaz. — Protestáns Damaz. — Görög-oros (november 23.). Uj István. — Zsidó: Kislev 11. Nap két: 7 óra 23 perckor. — Nyuzsák: 3 óra 52 perckor. — Hoid két: 3 óra 27 perckor délután. — Nyuzsák: 2 óra 27 perckor éjjel. A miniszterelnök mint belügyminiszter fogad d. u. 4 órakor. A közoktatásügyi miniszter fogad d. u. 4 órakor. A honvédelmi miniszter fogad délelőtt 11 órakor. Az igazságügyi miniszter fogad délután 1 órakor. Nemzeti Múzeum. Állat- és ásványtár. Nyitva délelőtt 9 óratól délután 1 óráig. Téli kiállítás a Múzeumokban. Nyitva 9 óratól 4-ig. Belépő 50 fillér. Pad László-kiállítás a Nemzeti Szalonban. Látható délelőtt 9 óratól este 8 óráig. Belépő-díj 50 fillér. Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-ut 72. sz.) délelőtt 9-10 l óráig.

Földmívelésügyi múzeuma nyitva délelőtt 9—1 óráig. Szabványintézet (Krisztófal-körút 19.) nyitva délelőtt 9—1 óráig. A fedrosi könyvtár (Károly-körút 23.) mindennap nyitva van, kőznapokon délelőtt 9—1-ig, vasár- és ünneppnapokon 9—12-ig. A kereskedelmi és iparkamara könyvtára (Szemere-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap fél 10-től fél 2-ig. Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 óratól 1 óráig. Akadémiai könyvtár nyitva délután 3 óratól 7 óráig. Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9—12-ig és délután 3—8-ig. Statisztikai hivatal könyvtára és térképgyűjteménye délelőtt 10—1 óráig. Mentőegyesület helyiségei a Markó- és Sölyom-utca sarkán, reggel 8 óratól este 6-ig. Állatkerti Városiugyben nyitva egész nap, Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szaknyitára, tudakozó-osztálya és keleti mintatár: V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-10 l óráig 12-ig és délután 3 óráig 8 óráig. Hazai termékek általános kiállítása és kereskedelemtörténelmi gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés arisztokratái is résztvevő) a városiugy iparcserzőben nyitva délelőtt 9 óratól 12 óráig és délután 3 óratól 8 óráig. A kiállítók kirendeltségek központi irodavezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság V. Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorologiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, december 10.

A levegőnyomás elcsalásában lényegesen változás nincs. Európában az idő hideg és tulnyomóan száraz. Jelentékeny hócsapadék előfordult Franciaország délnyugoti részén. A szászországban pedig erős hóra van. Hazánkban a hideg még egyre tart és kevés hó esett Délen, meg Keleten, különben az idő borús és ködös. Kiállítás: Váltakozóan felhős, igen hideg és tulnyomóan száraz idő várható.

Vizállás.

Table with columns for location (Inn, Dunna, Bécs, Pozsony, Komárom, Budapest, Paks, Mohács, Gombos, Újvidék, Pancsova, Orsova, Szeged, Magyarfalva, Zsolna, Tréncsén, Sárospatak, Rába, Győr, Fót, Zákány, Bács, Mura, Száva, Szentes, Szamos, Kraszna, Latorca, Laborca, Ung) and water level measurements in meters.

Titkos betegségek gyógyítására legjobban ajánlható 26 éven át szerzett kórházi és magánorvosi tapasztalatai alapján Dr. Kajdacsy v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos. Biztos sikerrel rövid idő alatt gyógyít; gyógycsölyvát, hólyagbajt, sebeket, szphyllist, bőrbajokat, elgyengült férfior, idősöbeknél is electro Massage vagy Psychropor által. Infertózt és annak utóbajait: ideg- és hágorcinybajt és minden női bajokat. — Rendel: 9 óratól 4-ig és este 7—8-ig. — Budapest, Kigyó-utca 5. Clotild-palota (I. emelet). Atjáró ház. — Lift használat. Levelekre válaszol, gyógyszerekről gondoskodik. Levél útján is biztos gyogyszer.

Segitsetek!! Ki rajtam segít, magán segít! Hogy munkásaimnak, a kik gyáramban alkalmazva vannak, állandó munkát biztosíthassak, kénytelen vagyok sok ezer pár sajtékeszitményű osztramat és cipőmet saját előállítás árban eladni, hogy vevőkörömet minél jobban kitérszthessem. Halina-oszma, térdig érő, kő-rökörtől bagaribóról 9. — Bagarib-oszma egy dróbból, víz áthatlan, 3-szoros talpjal 7. — Vix borjúbőr, fényes tisztított álló, kemény v. puha szárral 9. — Füzeszima 10—20 évesnek 4.50, 10—15 évesnek 4.20, 4—10 évesnek 4. — Női halina-oszma, kő-rökörtől bőrrel és füzálból kész 4.50. — Az egész oszma kész báránybőr-bélelssel 1.50 füzál, cipő krral több. Uraknak posztó, kő-rökörtől bagaribóról, igen vastag víz-áthatlan talppal egyszó v. füzöz 3.20. Bagaribór borított cipő, vízáthatlan, dupla talppal 3. — Vix borjú, fényes tisztított álló, kemény v. puha szárral 3.50. Szalonak egyszó v. füzöz elegáns 3. — Chevreaux egyszó vagy füzözváltó gavalteróknak 4. — Fügött lábaknak szarvabőr 3.50. Alacsony posztó oszma, Ritz-és bőrtalppal pinórtéknak is igen ajánlatos 4.50. Valódi pótvárosi gummi galonai uraknak 1.80, nőknek 1.50. Rex egyszó vagy füzöz 3.50. Chevreaux egyszó, füzözváltó vagy gombos 3.50. Posztó zergebőr borított, báránybőrrel 4. — Posztó (szellőző) 2.20. Árjegyzék Budapest VII. KER., Erzsébet-körút 6. sz. Vidéki megrendelések leküldésére készen állunk teljesítő. Nem tetszőlő visszavesszük, kicsorétek vagy visszazadom a pénzt!

Kérjen csak! BECHER FELE KARLSBADI ANGOL KESERUT LEGJOBB GYOMOR LIKOR Joh. Becher Liqueur Fabrik, Karlsbad. Tessenék megkóstolni azután ítélni! Raktár Budapest: Lehmayr J. F. Károly-körút 18. Nyuzsában: Winkler József.

Ezen specialista legmelegebben ajánlható szerfelett gazdag tapasztalata alapján, melyeket rendelés intézésben és a kórház huzszervi és bujárós osztyálján való működése alatt számos éven át szerzett. Dr. FABINYI specialista, emeritált kórházi orvos. A rendes foglalkozás megzavarása nélkül leg-rovdebb idő alatt gyökeresen gyógyít bármily régi és makacs titkos betegséget (hugycsőfolyást, sebeket, szphyllist, bőrbetegségeket és infertóztól támadt idegbajokat). Meglepp az eredmény FÉRFIUI GYEN-GESEGNEL (IMPOTENCIA) még öre-gobb egyéneknel is. Levelekre díjtalanul válasz; kivánatai gyógyászatk. Rendelés 9—3-ig és este 6—8-ig. Budapest, Erzsébet-körút 12. sz. (a New-York palotáján szemben), földemelet. Bejárát a léposónél. Külön várótermek.

